

TARTU ÜLIKOOL

ÕIGUSTEADUSKOND

Eraõiguse osakond

Kristo Kippa

**TARBIJAKREDIIDILEPINGU REGULATSIOONI KOHALDAMINE BUY NOW PAY
LATER (OSTA NÜÜD, MAKSA HILJEM) ÄRIMUDELILE**

Magistritöö

Juhendaja:

prof. Karin Sein

Tallinn

2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. BUY NOW PAY LATER ÄRIMUDEL	8
1.1. BNPL ärimudeli kirjeldus	8
1.2. BNPL teenusepakkujad	13
1.2.1. Suurimad BNPL-teenuse pakkujad	13
1.2.2. BNPL Eesti turul	15
1.3. BNPL ärimudeliga kaasnevad riskid tarbijatele	17
2. TARBIJAKREDIIDILEPINGU SÄTETE KOHALDAMINE BNPL ÄRIMUDELILE JA SELLE TAGAJÄRJED KREDIIDIANDJATE JA TARBIJATE JAOKS	25
2.1. Krediidiandja teavitamiskohustused	25
2.2. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine	31
2.3. Tarbija taganemisõigus	38
2.4. Krediidi ennetähtaegne tagastamine	41
2.5. Viivis, leppetrahv ja krediidilepingu ülesütlemine	42
3. TARBIJAKREDIIDILEPINGU SÄTETE KOHALDAMISE VÕIMALUSED BNPL ÄRIMUDELI PUHUL	48
3.1. BNPL-i võrdsustamine traditsioonilise tarbijakrediidilepinguga	48
3.2. Tarbijakrediidilepingu sätete osaline kohaldamine BNPL-le	51
3.3. Tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine BNPL-le üksnes kolmnurksuhte olukorras	59
KOKKUVÕTE	67
APPLICATION OF CONSUMER CREDIT AGREEMENT REGULATION TO BUY NOW PAY LATER BUSINESS MODEL	72
KASUTATUD MATERJALID	78
Kasutatud kirjandus	78
Kasutatud õigusaktid	80
Kasutatud kohtupraktika	80
Euroopa Kohtu praktika	81
Eesti kohtupraktika	81
Muud allikad	81

SISSEJUHATUS

Tarbijakrediit on paljude inimeste igapäevaelu osa. Mitmete jaoks pakub see võimalusi teha suuri oste, jaotades makseid aja peale. Samas teiste jaoks võib see olla vajalik igapäevaelu kulutuste katmiseks nagu näiteks üüri ja toidukaupade eest tasumiseks. Tänapäeval on tarbijakrediit saadaval mitmel erineval kujul, alates järelmaksust krediitkaardi lepinguni ning lõpetades väikelaenu ja individuaalsest tootest eluasemelaenu.¹ Innovatsioon jätkub, et genereerida uusi krediittooteid ning digitaliseeritus on sellele kasvule kõvasti kaasa aidanud.² Seetõttu on just viimastel aastatel tekkinud eluasemelaenude, väikelaenude ning liisingute kõrvale erinevate uute omadustega krediittooted nagu arvelduskrediit ning lisakuludeta järelmaks (ingl *Buy Now. Pay Later*, edaspidi BNPL).³

BNPL-i puhul on tegu kiiresti populaarsust koguva tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise tootega, mida saab kasutada eelkõige e-kaubanduses. BNPL võimaldab tarbijatel tasuda ostude eest hiljem ühe või mitme osamaksena. Hetkel kehtiv Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ nn tarbijakrediidi direktiivi artikkel 2 (2) f) välistab direktiivi kohaldamisalast krediidilepingud, mille puhul krediiti antakse ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist.⁴ Samuti defineerib võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 401 lõige 1 krediidilepingut, kui tasulist lepingut, mille puhul kohustub krediidisaaaja maksma krediidi kasutamise eest tasu.⁵ Muuhulgas võib krediidilepingu esemeks olla tasuline maksetähtpäeva edasilükkamine (VÕS § 401 lg 2). Eeltoodust tulenevalt ei võimalda kehtiv õigusraamistik lugeda BNPL toodet krediidilepinguks. Ja seega ka mitte tarbijakrediidilepinguks VÕS § 402 tähenduses.

Suurbritannias olid ligi pooled noortest tarbijatest (vanuses 18–24) 2020. aasta jooksul teinud oste, kasutades BNPL krediittoodet.⁶ Sellised järelmaksu tooted ebatraditsioonilistelt finantsteenuste pakkujatelt on kiiresti levima hakanud kõikjal maailmas, seda eelkõige noorte hulgas.⁷ Osaliselt

---

¹ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 02.02.2021, lk 14, punkt 1.6. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (06.01.2023).

² *Ibid.*

³ KREDIIDITURU UURING. Lõpparuanne. Tartu 2021, lk 114.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ.

⁵ Võlaõigusseadus. – RT I, 15.03.2022, 15.

⁶ Mitchell, O., Lusardi, A. (Eds.). (2020). *Remaking Retirement: Debt in an Aging Economy*. Oxford University Press. – <https://doi.org/10.1093/oso/9780198867524.001.0001> (06.01.2023).

⁷ KREDIIDITURU UURING, lk 21 (viide 2).

tuleneb see muutus avatud panganduse võimalustest ja digitaliseerumisest.⁸ BNPL krediitoodete peamiste riskirühmadena nähakse noori tarbijaid aga ka pensioniealisi – mõlemas vanuserühmas on laenukohustused paljudes riikides kasvamas ja nad teevad keerulisi finantsotsuseid ilma piisavate teadmisteta.⁹ Probleemkohaks on, et isegi intressi- ja tasuvabade laenude puhul, mida sageli võib leida jaemüügis (füüsilistes ja e-poodides), puudub piisav tarbijakaitse.¹⁰

BNPL toote populaarsus on kaasa toonud suuri riske tarbijatele, mis väljenduvad eelkõige ülelaenamises ning kõrgetes tasudes võlgu jäämise korral. BNPL-i puhul on risk ületarbimiseks suurem kui tavapärase järelmaksu puhul, kuna tooted tunduvad olevat justkui tasuta ning viiteaeg lisakulude tekkimiseks on tavapärasest suurem.¹¹ Kuivõrd BNPL-i ei saa lugeda tarbijakrediidiks, siis ei kohaldata sellele täna tarbijakrediidilepingutele kohalduvat regulatsiooni. Näiteks ei pea BNPL-i pakkuv krediidiandja veendumata tarbija krediidivõimelisuses (VÕS § 403⁴ lg 6). Eeltoodu tõstatab küsimusi selle kohta, kas ja kuidas peaks BNPL-i reguleerima.

Krediidi kättesaadavuse reguleerimine tõstatab sageli omakorda küsimusi tarbijakaitse ja krediidi kättesaadavuse piiramise proportsionaalsuse vahel.¹² Seetõttu on oluline läbi viia hoolikas ja põhjalik analüüs, et mõista mistahes meetmete mõju tarbijatele, kes võivad selle tulemusel kaotada juurdepääsu krediitoodetele.¹³ Juhul, kui hõlmata tasuta maksetähtpäeva edasilükkamine täielikult tarbijakrediidi regulatsiooni alla, tekib omakorda täiendavaid probleeme. Ettevõtetel kaob ära võimalus olla paindlik tarbijate suhtes. Akuutse näite puhul, kui praeguste kõrgete energiahindade puhul võiks teenuseosutaja tulla vastu ning ajatada maksekohustuse täitmist tarbijale tasuta, siis tähendaks ülereguleerimine seda, et teenuseosutaja peaks iga makse ajatamise puhul hakkama hindama tarbija krediidivõimelisust ning rakendama muid tarbijakrediidilepingu sätteid. Antud olukord oleks ebaproportsionaalne nii tarbija kui teenusepakkuja suhtes. Lisaks võib liigne toodete reguleerimine viia sellised tarbijad, kes järelevalve all olevatelt krediidiandjatelt laenu ei saa, täiesti reguleerimata krediiditurule nagu näiteks Facebooki laenugruppidesse. Teisalt vähene reguleerimine või üldse reguleerimata jätmine võib kaasa tuua suurenenud võlgnike arvu,

---

⁸ Mitchell, O., Lusardi, A., (viide 6).

⁹ *Ibid.*

¹⁰ CREATING A FAIR SINGLE EUROPEAN MARKET FOR CONSUMER CREDIT AND ADAPTING TO THE CHANGES OF DIGITALISATION. Position paper of the Federation of German Consumer Organisations (vzvb) on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer credits 01.09.2021, lk 6.

¹¹ KREDIIDITURU UURING, lk 114 (viide 3).

¹² The Woolard Review, lk 18, punkt 1.29 (viide 1).

¹³ *Ibid.*

keda halvimal juhul peab riik hakkama üleval pidama. Seega keskendub magistritöö ka probleemkohtadele tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise reguleerimise piiritlemises.

Magistritöö eesmärgiks on esmalt välja selgitada, kuidas ärimudel töötab ja millised riskid võivad kaasneda tarbijatele BNPL toodete kasutamisest ning seejärel pakkuda välja lahendus, kuidas neid riske maandada. Võimaliku lahendusena uuritakse magistritöös tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamist BNPL ärimudelile. Kuivõrd kehtivas õiguses olevad tarbijakrediidilepingu sätted on suunatud tasuliste krediidilepingute reguleerimiseks, tuleb analüüsida, kuidas selliseid sätteid saaks kohaldada BNPL ärimudelile võttes arvesse ärimudeli eripära võrreldes traditsioonilise tarbijakrediidiga.

Selleks otsitakse magistritöö kirjutamisel vastuseid järgmistele küsimustele:

- 1) Kuidas töötab BNPL ärimudel ning millistel tingimustel pakutakse toodet tarbijatele?
- 2) Millised võimalikud riskid kaasnevad tarbijatele BNPL toote kasutamisega?
- 3) Mida tähendaks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine BNPL ärimudelile?
- 4) Millisel kujul tuleks tarbijakrediidilepingu sätteid BNPL ärimudelile kohaldada?
- 5) Kellele tuleks tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldada BNPL ärimudeli puhul?

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks on töö jagatud kolmeks peatükiks. Esimeses peatükis keskendub autor BNPL ärimudeli kirjeldusele. Peatükk jaguneb kolmeks alapeatükiks, millest esimeses käsitletakse BNPL ärimudeli ülesehitust, sh miks on ärimudel sedavõrd populaarne ning kust tekib ärimudeli puhul kasumlikkus. Teises alapeatükis käsitletakse BNPL ärimudeli levikut maailmas ning Eesti turul. Kolmandas alapeatükis analüüsitakse põhjalikumalt BNPL ärimudeliga tarbijatele kaasnevaid riske. Teises peatükis analüüsitakse tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamist BNPL ärimudelile ning sellega kaasnevaid tagajärgi krediidiandjate ning tarbijate jaoks. Selleks on autor välja valinud peamised tarbijakaitseinstrumentid, mis kohalduvad tarbijakrediidilepingutele. Peatükk jaguneb omakorda viieks alapeatükiks vastavalt välja valitud tarbijakaitseinstrumentidele. Kolmandas peatükis keskendub autor sellele, kuidas oleks mõistlik tarbijakrediidi sätteid BNPL ärimudelile kohaldada, analüüsides erinevate lahenduste eeliseid ja puuduseid. Selleks on jagatud peatükk kolmeks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis analüüsitakse BNPL ärimudeli võrdsustamist traditsioonilise tarbijakrediidilepinguga. Teises alapeatükis analüüsitakse tarbijakrediidilepingu sätete osalist

kohaldamist BNPL ärimudelile. Kolmandas alapeatükis selgitatakse välja, kellele tuleks tarbijakrediidilepingu sätteid kohaldada.

Magistritöö eesmärkide saavutamiseks ning uurimisküsimustele vastamiseks kombineeritakse erinevaid uurimismeetodeid. Peamiselt kasutatakse analüütilist meetodit, kuid samuti empiirilist meetodit. Magistritöö autor kasutab analüütilist meetodit, analüüsivaks, kas ja kuidas tuleks reguleerida BNPL ärimudelit. Samuti kasutab autor kasutada empiirilist meetodit võrdlemaks Eesti turul (väiksemal määral välismaa turgudel) kasutatavate BNPL toodete tingimusi ning nende eripärasid.

Töö peamised allikad on võlaõigusseadus, krediidiandjate- ja vahendajate seadus (edaspidi KAVS) ning nimetatud õigusakte tõlgendavad seletuskirjad, kommentaarid, õiguskirjandus ja kohtupraktika, kuivõrd analüüsitakse õigusaktidest tulenevate nõuete võimalikku kohaldamist BNPL ärimudelile. Samuti on tuginetud Ühendkuningriigis koostatud uuringule suuresti osas, mis puudutab BNPL ärimudeliga tarbijatele kaasnevaid riske, kuivõrd uuringus leitud järeldused olid ajendiks Ühendkuningriigi valitsusele BNPL ärimudeli regulatsiooni kavandi väljatöötamisel.¹⁴ Kuivõrd tarbijakrediidilepingud on reguleeritud Euroopa Liidu tasandil tarbijakrediidi direktiiviga, siis moodustab olulise osa magistritööst erinevate Euroopa Liidu institutsioonide seisukohtade analüüs uue tarbijakrediidi direktiivi eelnõu osas seoses BNPL ärimudeli reguleerimisega.

Magistritöö autor püstitab hüpoteesi, et BNPL ärimudelist tarbijale tulenevate riskide maandamiseks tuleks ärimudelile kohaldada proportsionaalselt tarbijakrediidilepingu regulatsiooni, võttes arvesse ärimudeli eripärasid. Samas tuleks regulatsioonist välja jätta sellised kaupmehed ja teenuseosutajad, kes võimaldavad tarbijal toodete või teenuste eest tasuda ilma kolmandast poolest finantseerijata. Eeltoodu tähendab, et regulatsiooni kohaldamisalast peaksid välja jääma kaupmehed ja teenuseosutajad, kes võimaldavad ostjal tasuda kauba või teenuse eest hiljem (näiteks arvega).

Magistritöö autorile teadaolevalt ei ole BNPL ärimudeli reguleerimisega seotud küsimusi varasemalt Eestis põhjalikult uuritud, sh puudub terviklik uurimus BNPL ärimudeli osas. Seega on

---

¹⁴ Regulation of Buy-Now Pay-Later. Response to consultation. HM Treasury, 2022, lk 2. – https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1083547/BNPL_consultation_response_Formatted_.pdf (09.03.2023).

tegemist uurimistööga, mis panustab finantsteenuste valdkonda, uurides uue krediiditoote võimalikku edaspidist reguleerimist.

Magistritöö märksõnad: finantsteenused, tarbijakrediit, tarbijakaitse.

1. BUY NOW PAY LATER ÄRIMUDEL

1.1. BNPL ärimudeli kirjeldus

BNPL tooteid pakutakse erinevates vormides, kuid kõige lihtsamal kujul saab seda kirjeldada kui tarbija ning laenuandja vahelist lepingut, millega antakse tarbijale laenu kaupade või teenuste ostmiseks, kusjuures tarbija on kohustatud võla hiljem tagasi maksma.¹⁵ Mingil määral saab lugeda intressivaba perioodiga krediitkaarti BNPL-iga sarnanevaks tooteks, kus tarbija ostab kaupmehelt kauba või teenuse saadud krediidi eest ning hiljem on kohustatud krediidi laenuandjale tagasi maksma.¹⁶ Küll aga ühe vahetegurina – intressivaba perioodiga krediitkaartide puhul hakatakse intressivaba perioodi lõppedes üldjuhul arvestama kasutusse võetud krediidilt intressi. Seevastu BNPL lepingud on kogu lepinguperioodi jooksul (kasutus)intressi ja muude tasude vabad. See tähendab, et BNPL lepingu makseviivituse korral rakendub laenusaja üldjuhul VÕS § 113 mõttes viivis ehk viivitusintress, mille puhul on tegemist rahalise kohustuse täitmisega viivitamisest tuleneva võlausaldaja kahju hüvitamise nõudega.¹⁷ Samas rõhutab magistrirühma autor, et isegi olukorras, kus krediitkaardi puhul ei rakenduks tarbijale pärast maksevaba perioodi intress (vaid näiteks ainult viivis), ei oleks magistrirühma kontekstis tegemist ikkagi BNPL ärimudelig. Krediitkaardi puhul on tegemist VÕS § 709 lõike 8 mõttes makseinstrumendiga, mille on välja andnud krediitiasutus või makseasutus ja millega seotud limiidikonto kaudu saab kaardi valdaja kindlaksmääratud krediidilimiiti kasutada. Krediitkaardiga on tarbijal võimalik kasutada reeglina mitmeid makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse¹⁸ § 3 lõikes 1 loetletud makseteenuseid, sealhulgas on krediitkaardiga võimalik pangautomaadist sularaha välja võtta.¹⁹ Seevastu BNPL ärimudeli puhul sõlmib krediidiandja tarbijaga krediidilepingu, mille ainsaks eesmärgiks on kaupade või teenuste ostmise finantseerimine kauplejate või teenuse osutajate kaudu.²⁰ Seega saab laenusaja BNPL ärimudeli puhul saadud krediiti kasutada üksnes ühel otstarbel – soovitava kauba või teenuse maksetähtpäeva edasi lükkamiseks läbi kindla jaemüüja või teenuseosutaja kaudu.

---

¹⁵ Johnson, D., Rodwell, J., Hendry, T. Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. *Sustainability* 2021, 13, 1992, lk 2. – <https://doi.org/10.3390/su13041992>. (05.01.2023).

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Kõve, V., Haamer M. VÕS § 113, punkt 4 – Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016.

¹⁸ Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus. – RT I, 01.03.2023, 52.

¹⁹ Krediitkaart. Minuraha. – <https://www.minuraha.ee/index.php/et/pangandus/laenud/krediitkaart> (24.04.2023).

²⁰ 7. juuni 2022 Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta – Üldine lähenemisviis, punkt 15b.

Hiljuti populaarsust kogunud BNPL maksevahendi all mõeldakse eelkõige selliseid lepinguid, kus krediidiandja „ostab“ kaupmehelt nõude tarbijale müüdüd kauba või teenuse osas ning tarbija kohustub krediidi tagasi maksma krediidiandjale ehk tekib kolmnurksuhe tarbija, kaupmehe ning krediidiandja vahel.²¹ Seega oma olemuselt on sellised kokkulepped sarnased eelkõige faktooringulepinguga, kus üks isik kohustab loovutama teisele isikule rahalise nõude kolmanda isiku vastu (VÕS § 256 lg 1). Analoogia mõttes toob magistritöö autor välja, et KAVS näeb ette sellistele ettevõtetele erandi, kes oma majandus- või kutsetegevuses müüb tarbijale eseme või osutab teenust ja selle tegevuse kõrvaltegevusena võimaldab tarbijale tasuta maksetähtpäeva edasilükkamist ning loovutab sellest lepingust tuleneva nõude vastavalt VÕS §-s 256 nimetatud faktooringulepingule teisele isikule või vahendab tarbijale krediiti, kui faktor või krediidiandja, kelle krediiti ettevõtja vahendab, on krediidiasutus või tal on tegevusluba krediidiandjana tegutsemiseks või ta tegutseb krediidiandjana KAVS § 2 lõike 8 kohaselt.²² Teiseks ei kohaldata KAVS-i, kui faktor või krediidiandja, kelle krediiti ettevõtja vahendab, vastutab ettevõtja poolt tarbijale krediidi andmisele või krediidi vahendamisele KAVS-is ja VÕS-is sätestatud nõuete täitmise eest.²³ Magistritöö autori hinnangul saab eeltoodud analoogiast tuletada, et ka tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise (ehk antud kontekstis BNPL lepingute) sõlmimine ei pea toimuma üksnes läbi faktooringulepingu sõlmimise, vaid see võib toimuda läbi BNPL lepingute vahendamise kaupmehe või teenuseosutaja poolt.

BNPL edu ja kasvu peamine põhjus on selle tegevusmudel. BNPL ärimudel pakub laenuteenuseid kiiresti, ilma füüsilise kontori külastamiseta ja üldjuhul väheste dokumentide esitamisega (kui üldse).²⁴ Kuigi tänapäeval on kiire laenuaotluse vastus iseloomulik ka traditsiooniliste väikelaenude puhul²⁵, siis intressivaba maksetähtpäeva edasilükkamine ei nõua laenuandjalt samaväärseid hoolsusnõudeid nagu tarbijakrediit.

BNPL toodete kasutamisega kaasnevad tarbijatele teatud eelised, milleks eelkõige on maksetähtpäeva edasilükkamise võimalus ilma tasudeta. BNPL-i teisteks plussideks on väikesed

---

²¹ Johnson, D. jt, lk 3 (viide 15).

²² Kull, I. VÕS § 256, punkt 3.7. – Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.; Vastav erand tuleneb KAVS § 2 lõikest 9 ning sättes nimetatud tingimusi täitvad ettevõtjatele ei kohaldata KAVS-i.

²³ *Ibid.*; KAVS § 2 lõige 9 punkt 2.

²⁴ Ghosh, S., Reddy, Y. BUY NOW PAY LATER (BNPL) OPERATING MODEL: A possible ideal benchmark for traditional lending institutions to go fully digital. Infosys. – <https://www.infosysbpm.com/offering/business-transformation-services/insights/documents/buy-now-pay-later-bnpl-operating-model.pdf> (10.10.2022).

²⁵ Näiteks SMS-raha kodulehel reklaamitakse, et kuni 1000 euro suuruse kiirlaenu puhul, saab tarbija soovitud summa kätte loetud minutitega. SMS-raha. Eelised. – <https://smsraha.ee/eelised> (05.02.2023).

krediidisummad, paindlik tagasimakse korraldus, kohene krediidi(limiidi) heakskiitmine piiratud dokumentide ja teabe pinnalt, lepingu sõlmimine ilma füüsilist laenukontorit külastamata ning seeläbi selle täielikult digitaalne tegevusmaastik.²⁶ Kui pakkuda BNPL-i tarbijatele, kes on võimelised krediidi õigeaegselt tagasi maksma, siis see on lihtne ja tasuta viis juurde pääseda krediittoodetele.²⁷ Seega õigeaegse tagasimaksmise korral on see oluliselt odavam, kui enamik alternatiivseid reguleeritud krediittooteid. Kuivõrd toode on praegusel hetkel reguleerimata, siis see võib olla sobivaks laenamise alternatiiviks neile, kellel on raskusi tavapärase laenu saamisega.²⁸

COVID-19 pandeemia avaldas BNPL-turule positiivset mõju, kuivõrd kriis piiras majapidamiste sissetulekuid kogu maailmas ning suurenes likviidsuse otsimine, mh tõi pandeemia endaga kaasa uue normaalsuse veebiostude tegemisel, kus tarbijad ostavad tooteid erinevate veebipõhiste maksevõimaluste kaudu.²⁹ Kuivõrd pangad on keerulises majanduskeskkonnas sageli rangema laenu väljastamise poliitikaga, siis sellistel juhtudel aitasid BNPL-teenuse pakkujad klientidel oma arveid järelmaksuga tasuda.³⁰

Ühendkuningriigis läbiviidud uuringu põhjalt langesid BNPL kasutamise tippajad 2020. aasta aprilli- ja novembrikuusse. Finantsjärelevalve uuringus osalenud viiest miljonist inimesest tunnistasid 11%, et nad olid BNPL makselahendusi kasutanud alates pandeemia algusest. Suurenenud toote kasutamise statistika tõusule tõid tarbijad põhjendusena välja, et alates pandeemia algusest suunasid BNPL-teenuse pakkujad oma ressursi tarbijate teadlikkuse suurendamisele (BNPL toodete reklaamimisele) ning äritegevuse laiendamisele. Kokku oli väljastatud BNPL laenude summa ligikaudu 2,7 miljardit naela. Samas võrreldes kogu väljastatud tarbimislaenude summaga, mis oli ligikaudu 246 miljardit naela, moodustasid BNPL laenud vaid ca 1% kogu krediiditurust. Siiski leiti, et BNPL tooted on jõudnud sellele tasemele väga kiiresti ning nende osakaal kasvab endiselt. Mõne BNPL-teenuse pakkuja esitatud aruandluse kohaselt olid 25% laenuvõtjatest vanuses 18-24 ning 50% vanuses 25-36. 75% kasutajatest olid naised ning 90%

---

²⁶ Ghosh, S., Reddy, Y., (viide 24).

²⁷ The Woolard Review, lk 46, punkt 4.20 (viide 1).

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Buy Now Pay Later Market Size, Share & Trends Analysis Report By Channel (Online, POS), By Enterprise Size (Large, SME), By End Use (Consumer Electronics, Fashion & Garment), And Segment Forecasts, 2022 - 2030. Grand View Research. – <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/buy-now-pay-later-market-report#:~:text=The%20global%20buy%20now%20pay,22.4%25%20> (10.10.2022)

³⁰ *Ibid.*

tehingutest olid seotud moe ja jalatsitega. Enamik juhtudel on teenus tarbijale tasuta, kui ta teostas tagasimakseid õigeaegselt.³¹

Austraalia näitel tõusis BNPL-teenustega seotud kasutajate arv 487 221-lt kuni 3 748 737-ni aastatel 2015-2019 ning 2018-2019 finantsaastal tehtud kõikidest BNPL tehingutest moodustasid 67% alla 35-aastased.³² Magistritöö autori hinnangul võivad kõrged kasutajate arvud olla nooremate tarbijate hulgas seotud eelkõige BNPL toodete digitaliseeritusega.

Saksa õiguskirjanduses on leitud, et BNPL-i tõusu soodustavad kaks asjaolu: 1) intressivaba maksete ajatamine on muutnud selle pakkumise soodsamaks jaemüüjale, kes omakorda kompenseerivad rahaliselt krediidiandjat, et ta loobuks intressist ning 2) internetiplatvormide müügi edu jaoks on oluline sujuvalt integreeritud rahastamisvõimalus, sest neid rahastamisviise kasutavad eelkõige noored tarbijad või muidu ebapiisavalt dokumenteeritud või halva krediitdivõimega tarbijad alternatiivina näiteks klassikalisele pangalaenule.³³

BNPL ärimudel tugineb tavaliselt jaemüüja poolt BNPL-teenuse pakkujatele makstavatele tasudele, mis moodustavad üldjuhul teatud protsendi tarbija poolt soovitava kauba väärtusest, samal ajal BNPL makselahenduse pakkumine suurendab kauba soetamiseks tarbijate poolt kauplustes tehtud kulutusi.³⁴ Näiteks Eesti turul tegutseva krediidiandja ESTO veebilehel on välja toodud, et kaupmehed saavad osta kohe, maksa hiljem makselahenduse pakkumisega suurendada oma müüki ning ettevõtte nähtavust koos ligipääsuga 160 000+ ESTO kliendile.³⁵ Seega ärimudeli kohaselt on üldjuhul kaupmehed need, kes tasuvad krediidiandjatele kinni laenuandmise kulud (mh nõ intressi), samal ajal saavad nad vastutasuna võimaluse suurendada oma poodide müügi käivet ning kliendibaasi. Tõenäolisemalt kulutavad BNPL makselahendusi kasutavad kliendid suuremaid rahasummasid, kui koheselt toote või teenuse välja ostvad tarbijad, kuivõrd osamaksetena maksmine võib tunduda odavam.

---

³¹ The Woolard Review, lk 43-44, punktid 4.16 – 4.18 (viide 1).

³² Buy now pay later: An industry update. Report 672. ASIC – Australian Securities & Investments Commission 2020, lk 6 ja lk 13. – <https://download.asic.gov.au/media/5852803/rep672-published-16-november-2020-2.pdf> (05.01.2023).

³³ Weitere Regulierung des Konsumentenkredits. Der Vorschlag der Europäischen Kommission vom 30.6.2021 zur Überarbeitung der Verbraucherkreditrichtlinie (COM(2021) 347 final). Zeitschrift für Wirtschafts- und Bankrecht, Heft 49/2021, S. 2369, lk 3.

³⁴ The Woolard Review, lk 43-44, punkt 16 (viide 1).

³⁵ ESTO. Kaupmeestele: Paku oma klientidele paindlikke makselahendusi. – <https://esto.eu/ee/business?lang=et> (05.01.2023).

Samas BNPL-i teenusepakkujate tasud ei tule ainult kaupmeeste käest, kes tasuvad neile üldjuhul kokkulepitud summa tehingu pealt. Üldjuhul nõuavad BNPL-teenuse pakkujad kõrgeid tasusid otse tarbijatelt, kes on makseviivitusse jäänud.

Austraalias läbi viidud uuringu kohaselt 2016. kuni 2019. aastani tehtud BNPL tehingute korral kõikusid makseviivitusega seotud tasud 9-15% vahel krediidisummast. BNPL teenuste makseviivitusega seotud tasude kogusumma jäi 2018-2019 ligikaudu 43 miljoni dollari ümbrusesse, mis tähendas 38%-list kasvu võrreldes eelneva majandusaastaga, mh 45% ehk ligikaudu pooled makse tasumisega viivitanud tarbijad olid makseviivituses rohkem kui ühe korra. Uuringus vaadeldud kolmeaastase ajavahemiku jooksul moodustasid BNPL-teenuse pakkujate kõikidest allikatest laekuvad viivistasud koos lepingu haldustasudega kuni 44% tarbijatelt saadud tuludest.³⁶

Seega BNPL on tänapäeval küllaltki levinud krediidivorm, mille populaarsusele on kõvasti juurde aidanud COVID-19 pandeemia ning ühiskonna digitaliseeritus. BNPL-i kasutavad paljud noored või muidu halva krediidivõimega tarbijad alternatiivina traditsioonilisele tarbijakrediidi toodetele, kuivõrd toode on suures osas reguleerimata. Samas krediidivõimelistele tarbijatele, kes toodet kasutavad ning tähtaegselt makseid teostavad, on tegemist soodsa võimalusega ostude eest tasumist ajatada.

---

³⁶ Report 672, lk 12-13 (viide 31).

1.2. BNPL teenusepakkujad

1.2.1. Suurimad BNPL-teenuse pakkujad

Globaalsel tasandil läbiviidud uuringu kohaselt on ettevõtted Klarna, Afterpay ja Affirm maailma suurimad BNPL-teenuse osutajad. Uuringus leiti, et kõigil kolmel ettevõttel on miljoneid kasutajaid, kusjuures Klarna on juhtiv nii tarbijate kui jaemüüjate arvu poolest, kes tema teenuseid kasutavad. Rootsisis asuval ettevõttel on ka suurim käive, mis kasvas aastatel 2020-2021 märkimisväärselt. Ameerika Ühendriikides on turuliidriks kiiresti kasvav ettevõtte Affirm. Tänu koostööle juhtivate veebipõhiste jaemüüjatega katavad Affirmi teenused üle poole B2C (ingl *business-to-consumer*) e-kaubanduse turust USAs.³⁷

Ühendkuningriigi (edaspidi ka ÜK) finantsjärelevalvele koostatud uuringus võrreldi lähemalt viie suurima ÜK-s tegutseva BNPL-teenuse pakkujate tingimusi. Clearpay puhul toimub tagasimaksmine 4 võrdse tagasimaksena iga kahe nädala tagant. Samas tarbijate krediitdivõimelisust ei hinnata. Viivituse korral tuleb alla 24-naelaste ostude korral tasuda 6 naela viivistasu. Samas üle 24-naelaste ostude korral on viivitusse jäämise korral tasu 25% ostu summast või 36 naela, olenevalt sellest, kumb summa on väiksem. Eelpool mainitud Klarna pakub Ühendkuningriigi turul kahte erinevat BNPL toodet – ostude eest täishinna tasumine 30 päeva jooksul peale ostu sooritamist või tasumine 3 võrdse igakuise maksega. Erinevalt Clearpayst teostab Klarna tarbijatele pealiskaudse krediitdivõimelisuse kontrolli, kus vaadatakse näiteks tarbija krediitdiskoori. Lisaks on välja toodud, et makseviivituse korral täiendavaid tasusid ei küsita, vaid iga 7 päeva tagant saadetakse maksetähtpäeva meeldetuletusi ning pikema võlgnevuse korral võib Klarna nõude loovutada kolmandatele isikutele. LayBuy puhul toimuvad tagasimaksed iganädalaselt ning seda 6 nädala jooksul. Sarnaselt Klarnale, teostatakse tarbijatele pealiskaudne krediitdivõimelisuse kontroll, kuid võlgnevuse korral rakenduvad lisatasud. 24-tunnise viivituse korral rakendub lisatasu suuruses 6 naela ning järjekordse 7 päeva möödudes lisandub täiendavalt 6 naela. Pikema võlgnevuse korral võidakse nõue samuti loovutada kolmandatele isikutele. Openpay pakub oma klientidele pikemat tagasimakse perioodi, mis võib varieeruda 3 kuni 7 kuu

---

³⁷ Global Buy Now Pay Later Top Market Players 2022. yStats GmbH & Co. KG. Research and Markets 2022. – https://www.researchandmarkets.com/reports/5571403/global-buy-now-pay-later-top-market-players-2022?utm_source=GNOM&utm_medium=PressRelease&utm_code=jfk55f&utm_campaign=1688659+-+2022+Insights+on+the+Buy+Now+Pay+Later+Top+Global+Market+Players+-+Featuring+Klarna%2c+Afterpay+and+Affirm&utm_exec=jamu273prd (10.10.2022)

vahel. Maksed toimuvad kord kuus. Openpay teostab tarbijatele pealiskaudse krediivõimelisuse kontrolli ning võlgnevuse korral rakendab lisatasusid, mis on fikseeritud summas kuni 15 naela, mis koosneb 7,5 naela suurusest viivistasust 2 päeva võlgnevuse ning uuesti 7,5 naelasest viivistasust 10 päevase võlgnevuse korral. Lisaks eelnimetatule tegutseb ÜK turgudel üks suurimaid makseteenusepakkujaid Paypal. Paypal pakub BNPL-teenust, mille osamaksud jaotuvad kolmeks võrdseks kuumakseks. Samuti teostab Paypal oma tarbijatest klientidele pealiskaudseid krediivõimelisuse kontrole ning võlgnevuse korral rakendub lisatasu summas 12 naela.³⁸

Seega võivad tegutsevate BNPL pakkujate tingimused erineda väga suurel määral. Väljatoodud Ühendkuningriikides tegutsevatest BNPL-teenuse pakkujatest vähemalt üks ei hinda tarbijate krediivõimelisust üldse, kuid võlgnevuse korral rakenduvad tarbijatele tunduvalt kõrgemad makseviivitusega seotud tasud kui teiste teenusepakkujate puhul, kes mingil määral tarbijate krediivõimelisust hindavad. Eeltoodust tulenevalt saab magistritöö autori hinnangul öelda, et mõne teenuseosutaja äriplaan võib seisneda potentsiaalselt riskantsematele tarbijatele krediidi väljastamises ning võlgnevuse korral on seetõttu võimalik nõuda suuremaid tasusid, mis võivad moodustada kuni neljandiku krediidisummast.

2022. aasta juunis teatas tehnoloogiagigant Apple oma kavatsusest tuua turule oma BNPL toode nimega Apple Pay Later, millega saavad tarbijad jagada 50-1000 dollarit kuni neljaks üksikmaksaks kuue nädala jooksul ning seda ilma intresside ja lisatasudeta.³⁹ Apple'i puhul, on tegemist nn ökosüsteemi laiendamisega, kus tarbijaid hoitakse sellega oma digitaalses ökosüsteemis, kuivõrd teenusepakkuja vahetamine nõuab nende jaoks liiga suurt pingutust.⁴⁰ Apple'i enda sõnul saab BNPL makseviisi kasutada rakenduste siseselt ning e-poodides, kus on võimalik tasuda Apple Pay makseviisiga, mis integreeritakse Apple rahakoti rakendusse.⁴¹ Magistritöö autori hinnangul ilmestab Apple lähenemine eelpool kirjeldatud ökosüsteemi argumenti.

---

³⁸ The Woolard Review, lk 45 tabel (viide 1).

³⁹ Dr. Krüger, U. Believe now – regret later. Bremen, (VuR 2022, 401). – <https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fvur%2F2022%2Fcont%2Fvur.2022.401.1.htm&pos=1&hlwords=on> (05.12.2022).

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ What's new in Apple Pay? – <https://developer.apple.com/apple-pay/whats-new/> (04.01.2023).

Seega ühest küljest on tegemist konkurentsioigusliku probleemiga, millele EL püüab vastu töötada digiturgude määruse⁴² abil, kuid teisest küljest on see tarbijakaitseline probleem, kui vastutustundliku laenamise põhimõtet enam ei järgita.⁴³ Viimasena muutub probleemiks andmekaitse, mis antud juhul seotud tarbijakaitselise aspektiga ehk, kui tarbija (finants)käitumine teenusepakkuja kõikehõlmavas ökosüsteemis kui krediitdiskoor hakkavad määrama juurdepääsu õiglastele finantsteenustele.⁴⁴ Viimases ilmnebki veebipõhiste maksemudelite strateegia ja loodetav tulu, kui ökosüsteemis olevate andmete abil muutuvad tehnoloogiagigandid suletud pankadeks, kes teistele teenuseosutajatele oma ökosüsteemis salvestatud andmeid jagada ei pruugi.⁴⁵

Eeltoodust tulenevalt saab magistritöö autori hinnangul järeldada, et üha rohkem BNPL teenuseid koondub suuremate tehnoloogiaettevõtete kätte. Sellega kaasnevad mitmed konkurentsioiguslikud kui andmekaitseprobleemid. Kuigi autor magistritöö raames pikemalt nendel probleemidel ei peatu, annab eeltoodu signaali sellest, kui levinud on tänapäeval BNPL makselahenduste pakkumine, kuivõrd seda seostatakse tugevalt maailma suurimate tehnoloogiaettevõtetega.

1.2.2. BNPL Eesti turul

Eesti turul tegutseb samuti mitmeid BNPL-teenuse pakkujaid, kes pakuvad tarbijatele võimalusi tasuta maksetähtpäeva edasilükkamiseks. Tõenäoliselt suurim BNPL-teenuse pakkuja Eesti turul on krediidiandja ESTO AS. ESTO veebilehel oleva info kohaselt pakuvad nad vähemalt kahte erisugust BNPL toodet: maksa kolmes võrdses osas (ESTO 3) ning maksa 30 päeva jooksul (osta nüüd, maksa hiljem).⁴⁶ ESTO BNPL makseviisiga tasumist saab kasutada mitmetes Eesti tuntud kauplustes nagu näiteks Sportland, Valge Klaar jt.⁴⁷ 2021. aasta seisuga oli ESTO-l üle 600 partnerpoe Baltikumis, kus tõsteti eespool nimetatud makseviisidega märgatavalt e-poodide

---

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/1925, 14. september 2022, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus) (EMPs kohaldatav tekst) PE/17/2022/REV/1.

⁴³ Dr. Krüger, U. (viide 39).

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ ESTO. Osta kohe, maksa, nagu sulle meeldib. – <https://esto.eu/ee?lang=et> (02.01.2023).

⁴⁷ Sportland. ESTO järelmaks. – <https://sportland.ee/jarelmaks-esto>; Valge Klaar. ESTO järelmaks. – <https://www.valgeklaar.ee/esto-jarelmaks> (21.01.2023).

tellimuste arvu, kogukäibeid ning keskmise tellimuse ostukorve.⁴⁸ ESTO enda veebilehe andmetel on neil 2023. aastal 2004 partnerkauplust.⁴⁹ Tõenäoliselt suurem osa nendest pakub eelpool nimetatud BNPL makselahendusi.

Lisaks ESTO AS-ile on Eesti turul veel teisigi BNPL-teenuseid pakkuvaid krediidiandjaid. Näiteks Monefit Estonia OÜ veebilehelt on võimalik leida makselahendus Monefit Split, millega saab 300 – 1000 euro suuruse ostu eest tasuda kolmes võrdses osas.⁵⁰ Inbank Finance AS pakub Indivy-nimelisi makseviise nagu „Maksa osade kaupa“ või „Maksa järgmisel kuul“.⁵¹ Placet Group OÜ pakub PlacetPay makselahendusi nagu Placet Slice 2 või Placet Slice 6, mis võimaldavad tarbijal osade kaupa tasuda vastavalt toote nimes olevale numbrile ning „osta nüüd-maksa hiljem“ lahendust, millega saab 30 päeva võrra makset edasi lükata.⁵² Eelpool nimetatud krediidiandjad pakuvad eelkõige intressivaba BNPL-teenust mõne konkreetse toote või teenuse eest tasumiseks. Näiteks juhul, kui soovid osta 900 eurot maksva telefoni, saad telefoni hinna eest tasuda kolme võrdse 300 euro suuruse osamaksega või alternatiivselt lükata näiteks telefoni koguhinna tasumist 30 päeva võrra edasi.

Samas tegutseb Eesti turul teistest mõnevõrra erinev BNPL-teenuse pakkuja TKM Finants AS. TKM Finants AS on Tallina Kaubamaja Gruppi kuuluv ettevõte, mille põhitegevuseks on finants- ja krediitoodete pakkumine grupi ettevõtete klientidele.⁵³ TKM Finants AS koostöös ematettevõttega pakub Partnerkaardile Partner Kuukaardi funktsiooni, mis võimaldab Partnerkaardi ja Partner pangakaardi omanikel sooritada oste Kaubamajas, Selveris, Delice'is, I.L.U. ja L'Occitane'i kauplustes ning e-poodides.⁵⁴ Nimetatud poodides on võimalik intressi ning muude tasude vabalt jooksva kuu ostude eest tasuda arvega järgmise kuu alguses ostulimiidi ulatuses, mis jääb üldjuhul 200 – 1000 euro vahemikku.⁵⁵ Samas arve tasumisega viivitamisel on TKM Finants AS-il õigus nõuda tasumata summalt viivist 0,065 % päevas ehk 23,725 % aastas.⁵⁶ Lisaks on TKM Finants AS-il õigus lepinguliste nõuete tasumise viivitamise korral avalikustada tarbija võlgnevus

---

⁴⁸ Miks usaldab üle 500 e-poe ja kaupluse Eestis just ESTO makselahendusi? Äripäev 20.04.2021. – <https://www.aripaev.ee/sisuturundus/2021/04/20/miks-usaldab-ule-500-e-poe-ja-kaupluse-eestis-just-esto-makselahendusi>. (02.01.2023)

⁴⁹ ESTO. Kaupmeestele (viide 35).

⁵⁰ Monefit Split. – <https://www.monefit.ee/split> (02.01.2023).

⁵¹ Inbank. Tingimused. Indivy makseviisid. – <https://www.inbank.ee/tingimused> (02.01.2023).

⁵² Placet Group. Placet Pay. – <https://placetgroup.com/modules> (02.01.2023).

⁵³ TKM Group. Grupist. – <https://www.tkmgroup.ee/grupist/ettevotted/> (02.01.2023).

⁵⁴ Partnerkaart. Partner Kuukaart. – <https://www.partnerkaart.ee/et/partner-kuukaart/> (02.01.2023).

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Partnerkaart. Partner Kuukaardi tingimused, punkt 4.5. – <https://www.partnerkaart.ee/et/tingimused/#partnerprogrammi-tingimused> (02.01.2023).

Maksehäireregistris, loovutada nõue kolmandatele isikutele võla sissenõudmise eesmärgil ning lõpetada ühepoolset limiidileping.⁵⁷

Eeltoodust tulenevalt ei ole BNPL ärimudeli fenomenist puutumata jäänud ka Eesti. Eestis on mitmeid krediidiandjaid, kes pakuvad maailmas laialdaselt levinud BNPL toodet, millest mõned on autor magistritöös välja toonud. BNPL makselahenduse pakkujate arv Eestis ei piirdu kindlasti ainult eelpool nimetatud krediidiandjatega. Autor mõönab, et lisaks avalikele BNPL pakkujatele võib turul olla pakkujaid, kes pakuvad BNPL eksklusiivselt oma klientidele kas kampaaniate vms raames, mistõttu ei pruugi kõik pakkumised olla avalikult igäühele kättesaadavad. Samas on selge, et BNPL-i on võimalik kasutada Eestis igapäevaostude tegemiseks, alustades toidukaupadest ja riietest ning lõpetades telefonide ning muude tehnikaseadmetega.

1.3. BNPL ärimudeliga kaasnevad riskid tarbijatele

Eelnevast tulenevalt võivad BNPL krediidilepingud olla kasulikud vahendid tarbijatele oma rahaasjade haldamiseks, võimaldades neil jaotada ostu kogumaksumus teatud aja peale.⁵⁸ Samas ei ole käesoleval hetkel seda tüüpi laenuoodete kasutamisel tavapärane täielik tarbijast laenuvõtjale omane õiguste kaitse ning BNPL populaarsuse kasv toob kaasa võimaliku kahjuliku riski tarbijatele.⁵⁹

Ühendkuningriigi finantsjärelevalve poolt tellitud uuringu kohaselt tuvastati mitmeid tarbijatele kaasnevaid riske BNPL toodete kasutamisel: esiteks võivad tarbijad BNPL pakkumistest väga erinevalt aru saada. Uuringu kohaselt ei saa osa tarbijatest aru, et BNPL-i näol on tegemist sisuliselt krediiditootega ning nende hinnangul jaemüüjate veebilehtedel olevad viited „nullkulu“ ning „ued makseviisid“ osutavad eelkõige makseviisi võrdsustamisele deebetkaardiga kui krediiditootega.⁶⁰ Võttes arvesse seda arusaama, tekib oht, et tarbijad ei kohalda sama vastutustundlikkust BNPL-i kasutamise puhul nagu muude krediiditoodete puhul.⁶¹ Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringu kohaselt tuvastati, et ligi 70% BNPL maksevahendit kasutanud tarbijatest kulutavad

---

⁵⁷ Partner Kuukaardi tingimused, punkt 5.3 (viide 56).

⁵⁸ Regulation of Buy-Now-Pay-Later set to protect millions of people. HM Treasury 20.06.2022. – <https://www.gov.uk/government/news/regulation-of-buy-now-pay-later-set-to-protect-millions-of-people> (16.04.2023)

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ The Woolard Review, lk 46, punkt 4.25 (viide 1).

⁶¹ *Ibid.*, punkt 4.26.

ärimudeliga suuremaid summasid, kui koheselt toodete või teenuse eest tasumisel.⁶² Magistritöö autori hinnangul võivad BNPL toodetest arusaamisega tulenevad probleemid esineda ka Eestis. Näiteks Selveri toidupoes võimaldab Partner Kuukaardi funktsioon tasuda ostude eest järgmisel kuul vajutades nuppu „maksa järgmisel kuul“.⁶³ Ostulimiidi funktsiooni sõlmimiseks on vaja küll sõlmida eelnevalt vastavasisuline leping Partnerkaardi iseteeninduskeskkonnas või poe infoletis, kuid samas saab ostulimiiti edaspidi kergelt kasutada sama kliendikaardiga, millega üldjuhul poes kliendipakkumisi ning soodustusi saab.⁶⁴ Magistritöö autori hinnangul võib asjaolu, et poe kliendikaarti saab kasutada krediidilimiidi funktsiooniga, mõne tarbija jaoks olla erinevalt mõistetav ning kõik ei pruugi üheselt alati aru saada, et tegemist on tegelikkuses sisuliselt krediitkaardile sarnaneva tootega.

Magistritöö autori arvates on eeltoodud asjaolu problemaatiline, kuna sellega normaliseeritakse ületarbimist. Tarbijad on harjunud reeglina iga kuu alguses kommunaal- ja mobiiliarvete eest tasumisega. BNPL-iga muutub aga uueks normaalsuseks edasi lükatult iga kuu erinevate tarbekaupade ja teenuste eest tasumine. Seega näiliselt saab tarbija toote või teenuse kätte tasuta, kuid reaalsuses ootab teda kokkulepitud tähtjal arve, mille tasumisega viivitamisel kaasnevad täiendavad kulud. Kui näiteks kommunaal- ning mobiiliarved jäävad iga kuu reeglina samasse suurusjärku tasu poolest, siis BNPL-i abil soetatud toodete või teenuste arved olenevad sellest, mida konkreetne tarbija sellel kuul ostis. Eeltoodu tähendab, et tasud võivad kuude lõikes väiksemal või suuremal määral varieeruda. See nõuab tarbijalt suuremat finantsteadlikust ning ülevaadet oma rahaasjadest, et tarbida vastavalt oma vajadustele ning võimetele.

Teise olulise riskikohana tuvastati ÜK finantsjärelevalve uuringus, et enamik tarbijaid arvasid, et BNPL toode on reguleeritud ning selle kasutamisega kaasnevad samasugused tarbijakaitseinstrumendid nagu teiste krediittoodetega. Uuringus jõuti järeldusele, et selline ebaselgus võib mõjutada tarbijate võimet teha teadlikku valikut selle kohta, kas nad soovivad BNPL tooteid kasutada.⁶⁵ Sarnaselt Ühendkuningriigile, on enamik BNPL toodete pakkujatest Eesti turul majandus- või kutsetegevuses tegutsevad krediidiandjad, kellel on Eesti finantsjärelevalve asutuse poolt väljastatud tegevusluba.⁶⁶ Nimetatud asjaolu tõttu võivad ka Eesti

---

⁶² Schulz, M. 42% of Buy Now, Pay Later Users Have Made a Late Payment. Lendingtree, 2022. – <https://www.lendingtree.com/personal/bnpl-survey/> (02.04.2023).

⁶³ Vt täpsemalt peatükk 1.2.2.

⁶⁴ Partner Kuukaart (viide 54).

⁶⁵ The Woolard Review, lk 47, punkt 4.27 (viide 1).

⁶⁶ Krediidiandjate ja –vahendajate seaduse § 10 lõike 1 kohaselt peab krediidiandjana tegutsemiseks olema tegevusluba.

tarbijad arvata, et nendele kohalduvad samasugused õigused nagu reguleeritud tarbijakrediidilepingutele.

Kolmanda riskikohana nähakse ÜK finantsjärelevalve uuringus BNPL pakkumiste esitlemist ning reklaamimist. Uuringus tuuakse välja, et teatud mõttes on BNPL-teenuse osutajate tegelik sihtklient hoopis jaemüüja, kellega tehakse koostööd, mitte tingimata tarbija huvidest lähtudes, vaid BNPL-i turustatakse jaemüüjatele sellisel viisil, et tarbijad kulutavad BNPL tooteid kasutades suuremaid summasid kui traditsiooniliste maksemeetoditega. Lisaks eeltoodule tuvastati uuringus, et teenuseosutajate poolt reklaamitakse BNPL ärimudelit jaemüüjatele sellisel viisil, et nad võivad BNPL ärimudeli abil suurendada oma toodete ja teenuste müüki kuni 30% võrra. Leiti, et viimase tulemusel ongi jaemüüjad üldjuhul need, kes on valmis tasuma krediidiandjatele teenustasusid, mis katavad laenu pakkumise ning teenindamisega seotud kulud. Eeltoodud asjaolusid kogumis arvestades kardetakse, et kogu äriskeem on suunatud müüginumbrite suurendamisele, võtmata arvesse asjaolu, et tarbija jaoks ei pruugi võetud kohustus olla jõukohane.⁶⁷

Lisaks eeltoodule on leitud, et tarbijale suunatud BNPL reklaamid on problemaatilised. Peamiselt väljendub tarbijatele suunatud BNPL reklaamide problemaatilisus asjaolus, et reklaamides rõhutakse ainult BNPL toodete eelistele, ilma võimalikele riskidele viitamata.⁶⁸

Eestis on finantsteenuse reklaami puudutav õigusraamistik sätestatud reklaamiseaduses (edaspidi RekS).⁶⁹ RekS § 29 lõike 2 kohaselt peab finantsteenuse reklaam sisaldama üleskutset tutvuda finantsteenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerida asjatundjaga. Samas tarbijakrediiti puudutaval reklaamil on oluliselt rohkem piiranguid, mis praegusel hetkel BNPL toodete reklaamile ei laiene. Näiteks peab tarbijakrediidi reklaamis olema esitatud tüüpiline näide, mis sisaldab RekS § 29 lõikes 3¹ nimetatud näitajaid. Samuti peab tarbijakrediidi reklaam olema vastutustundlik ning tasakaalustatud (RekS § 29 lg 7). Viimane tähendab muuhulgas seda, et tarbijakrediidi reklaam ei tohi rõhuda krediidisaamise protsessi kiirusele, mõjutades tarbijat tegema läbimõtlemata krediidiotsust.⁷⁰ Siiski nimetatud sätted ei laiene BNPL toodetele, mistõttu on BNPL toodete reklaamid Eestis olulisel määral reguleerimata. Viimane muudab ka tõenäolisemaks, et

---

⁶⁷ The Woolard Review, lk 47, punktid 4.28 ja 4.29 (viide 1).

⁶⁸ FCA warns Buy Now Pay Later firms about misleading adverts. Financial Conduct Authority, 2022. – <https://www.fca.org.uk/news/press-releases/fca-warns-buy-now-pay-later-firms-about-misleading-adverts> (02.04.2023)

⁶⁹ Reklaamiseadus. – RT I, 27.02.2022, 5.

⁷⁰ Finantsinspektiooni ja Tarbijakaitseameti soovituslik juhend „Nõuded finantsteenuse reklaamile“. Tallinn 10.07.2017, lk 9, punkt 10.4.1.

tarbijad teevad impulsiivseid ostuotsuseid, mis ei ole tingimata nende parimates huvides.⁷¹ Impulssostude murekohale viitab magistritöö hinnangul Ameerika Ühendriikides läbi viidud, uuringu tulemused, mille kohaselt üle 8% BNPL kasutajatest teevad kuus viis või rohkem ostu BNPL ärimudeli abil.⁷² Lisaks eeltoodule on Ameerika Ühendriikides leitud, et BNPL-i kasutavad tarbijad omavad vähem sääste ning suurema tõenäosusega kulutavad suurema osa sissetulekust jaekulutustele.⁷³

Ühendkuningriigis avaldas reklaamitegevuse komitee (ingl *The Committee of Advertising Practice*) 2020. aastal suunised, mille eesmärgiks on vältida tarbijate eksitamist, tagamaks eelkõige tarbijate arusaama, et BNPL teenus sisaldab krediidivormi.⁷⁴ Eestis on Finantsinspeksioon ja Tarbijakaitseamet (nüüdseks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet) avaldanud 10.07.2017 soovitusliku juhendi „Nõuded finantsteenuse reklaamile“. Juhendi kohaselt peab finantsteenuse reklaam olema esitatud viisil, mis ei varja ega moonuta olulist informatsiooni.⁷⁵ Selle all mõeldakse teavet, mis tõenäoliselt mõjutab või suunab klienti finantsteenust tarbima.⁷⁶ Lisaks ei tohi krediidiandja viidata finantsteenusele kui tasuta teenusele, ilma et see oleks kliendile reaalselt tasuta või oleks kirjeldatud täpne soodustuse määr või periood.⁷⁷ Samas tuleb arvesse võtta, et soovituslik juhend on koostatud 2017. aastal, millal BNPL tooted ei olnud Eestis tõenäoliselt eriti levinud. Seega tekib küsimus, kas tuleks luua uus juhend või täiendada olemasolevat juhendit sellisel viisil, et see võtaks arvesse BNPL toodete eripära ning tarbijatele kaasnevaid riske. Siiski olukorras, kus BNPL toodetele kohaldataks edaspidi tarbijakrediidilepingu regulatsiooni, laieneks BNPL reklaamidele oluliselt ulatuslikumal määral kehtivastest õigusnormidest ning juhenditest tulenevaid nõudeid. Samas tuleks magistritöö autori hinnangul sellisel juhul arvesse võtta BNPL toodete eripära, mh näiteks intressi ning muude tasude puudumist.

Neljanda riskina tuuakse Ühendkuningriigis läbiviidud uuringus välja, et BNPL on osades e-poodides määratud vaikimisi makseviisina. Täpsemalt mõeldakse uuringus selle all, et osades e-

---

⁷¹ The Woolard Review, lk 47, punkt 4.31 (viide 1).

⁷² Backman, M., Caporal, J. Study: Buy Now, Pay Later Services Grow in Popularity. The Ascent, 2022. – <https://www.fool.com/the-ascent/research/buy-now-pay-later-statistics/> (01.04.2023).

⁷³ Di Maggio, M., Williams E., Katz, J. BUY NOW, PAY LATER CREDIT: USER CHARACTERISTICS AND EFFECTS ON SPENDING PATTERNS. NBER WORKING PAPER SERIES. Cambridge, 2022.

⁷⁴ Guidance on advertising delayed payment services. Advertising Guidance (broadcast and non-broadcast). The Committee of Advertising Practice (CAP). – <https://www.asa.org.uk/static/dcb7c4f7-82f8-458b-98a4ef02d298f470/Guidance-on-advertising-delayed-payment-services.pdf> (03.01.2023).

⁷⁵ Nõuded finantsteenuse reklaamile, lk 5, punkt 6.1.3 (viide 70).

⁷⁶ *Ibid*, lk 5, viide 11.

⁷⁷ *Ibid*, lk 6, punkt 6.2.4.

poodides esitatakse BNPL makseviisi automaatselt tarbijale määratud makseviisina või esitatakse pikk loetelu erinevatest maksevõimalustest, mis ei ole tarbijate jaoks eristatavad.⁷⁸ Näiteks Rootsi e-kaubanduse makseseeduse (ingl *the E-Commerce Payments Bill*) eelnõu kohaselt keelatakse kauplejatel ning teenuseosutajatel esitada e-poodides tarbijatele esimeses järjekorras makseviise, mis hõlmavad tarbijale krediidi pakkumist.⁷⁹ See tähendab, et kui tarbija ostab kaupu või teenuseid internetis, peab makseteenuse pakkuja tagama, et esimesena kuvatakse tarbijale makseviis, mis ei paku ostmise eest tasumisena krediidivormi.⁸⁰ Järelikult ei saa eelnõu kohaselt pakkuda enam e-poodides vaikimisi maksevahendina BNPL tooteid. Probleem on akuutne ka Eestis. Näiteks Sportlandi e-poes on kaupade juures välja toodud täishind, kuid pakutakse koheselt võimalust tasuda osade kaupa, kas indivy 3 või ESTO BNPL maksevahendiga.⁸¹ Magistritöö autori hinnangul võib selline turundus mõjutada tõenäolisemalt tarbijat tasuma ostu eest krediidiga, eriti kallimate ostude puhul.

Viienda riskina tuuakse uuringus välja, et BNPL toode võib negatiivselt mõjutada tarbijaid, kellel on vaimse tervisega probleeme.⁸² 2020. aastal läbiviidud uuringu tulemusena leiti, et vaimse tervise probleemidega inimesed võtavad suurema tõenäosusega laenu, kui need tarbijad, kellel vaimse tervisega probleeme ei ole.⁸³ Vaimse tervise uuringus tuvastati neli võimalikku kahjutegurit BNPL toodete puhul, mis võivad negatiivselt mõjutada vaimse tervise probleemide all kannatavaid inimesi: 1) BNPL toodete taskukohasus – toodetega kogevad tarbijad tõenäolisemalt suuremat kahju, kui neile laenatakse rohkem, kui nad saavad endale lubada; 2) teave BNPL toodete kohta – oluline on teavitada tarbijaid selgelt toote põhitingimustest ehk mh tuleb selgelt välja tuua toodetega seotud riskid; 3) BNPL toodete kasutamisele julgustamine ning õhutamine – siin all mõeldakse näiteks soodushindade pakkumist tarbijatele, kes ostavad toote BNPL makseviisiga; 4) tarbijate haavatavus – tuleb tagada haavatavate ning vaimse tervise probleemide all kannatavate tarbijate õiglase kohtlemine alates toote kujundamisest kuni klienditeeninduseni.⁸⁴ Magistritöö

---

⁷⁸ The Woolard Review, lk 48, punkt 4.35 (viide 1).

⁷⁹ Regeringens proposition 2019/20:79. Presentation av betalningssätt vid marknadsföring av betaltjänster online. Stockholm, 30.01.2020. –

<https://www.regeringen.se/4a49f9/contentassets/c2bd6b562fe242fe91cad0bd669bd96a/presentation-av-betalningssatt-vid-marknadsforing-av-betaltjanster-online-prop.-20192079.pdf>. (04.01.2023)

⁸⁰ *Ibid*, lk 5.

⁸¹ Antud näite puhul on magistritöö autor valinud arbitraarselt rulluisud Sportlandi e-poes. Sportland – https://sportland.ee/product/k2_m_fit_90_boa_30g0815 (16.04.2023).

⁸² The Woolard Review, lk 48, punkt 4.36 (viide 1).

⁸³ Holkar, M., Lees, C. Convenience at a Cost: Online shopping and mental health. Money and Mental Health Policy Institute 2020, lk 31. – <https://www.moneyandmentalhealth.org/wp-content/uploads/2020/11/Convenience-at-a-cost-final-web-report.pdf>. (04.01.2023)

⁸⁴ Holkar, M., Lees, C., lk 30 (viide 83).

autori hinnangul on kõik eelnimetatud soovitusel asjakohased ning peaksid kohalduma kõikidele BNPL teenusepakkujatele ning ühetaoliselt kõikide tarbijate suhtes. Sellega oleksid tagatud ka vaimse tervise probleemide all kannatavate tarbijate parem õiguste kaitse.

Kuuenda riskina toodi Ühendkuningriigi finantsjärelevalve uuringus välja BNPL toodete lihtne kättesaadavus – selle all peetakse silmas, et enamik BNPL-i pakkujaid teostab ainult väga pealiskaudse krediitdivõimelisuse hindamise tarbijatele, mis koosneb üldjuhul kombinatsioonist andmekogudest saadavatest „pehmetest”⁸⁵ andmetest ning laenu väljastava krediidiandja juures varasemate maksekohustuste täitmise kontrollist. Uuringus vaadeldud mitmed BNPL pakkujad väljastavad esimese laenu kergekäeliselt ning alles seejärel kontrollivad, kas väljastatud krediit makstakse tagasi tähtaegselt, ehk tegemist on krediidiandjate jaoks eelkõige riskijuhtimise vahendiga, mitte tarbijate tõhusa krediitdivõimelisuse hindamisega.⁸⁶ Leiti, et enamus turul tegutsevaid traditsioonilisi krediidiandjaid piiravad laenu väljastamist maksehäiretega tarbijatele, kuid teatud juhtudel saavad kehtivate maksehäiretega tarbijad pöörduda alternatiivselt teiste BNPL-teenuse pakkujate juurde, kes pakuvad samaväärseid laenukohti, kuid ei pruugi tingimata kontrollida tarbijate varasemat maksekohustuste täitmist.⁸⁷

Eeltoodu on ärilises plaanis magistritöö autori hinnangul krediidiandjatele kasulik. Maksehäirete kontrollimine on üldjuhul tasuline teenus krediidiandjatele. Eesti näitel, üks AS Creditinfo Eesti eraisiku krediitireitingu raport maksab 6,5 eurot.⁸⁸ See tähendab igakordset lisakulu krediidiandjale maksehäirete kontrolli teostamiseks. Samas, isegi kui väljastatakse maksehäiretega tarbijale krediiti ning ta jääb maksetega viivitusse, on võimalik talt sisse nõuda viiviseid ning võla sissenõudmiskulude hüvitamist.⁸⁹ Isegi, kui krediidiandja teostab maksehäirete või krediitireitingu päringu kontrolli välistest andmebaasidest, ei pruugi magistritöö autori hinnangul selline piiratud kujul krediitdivõimelisuse kontroll anda täielikku ülevaadet konkreetse tarbija finantsseisundist, kuivõrd maksehäirete päringutest ei ole võimalik tuvastada tarbijate

---

⁸⁵ Magistritöö autori hinnangul on „pehmete kontrollide“ all silmas peetud Eesti kontekstis näiteks maksehäirete kontrollid välistest andmebaasidest nagu Creditinfo ning Krediidiregister, mis ei hõlma põhjalike kontrollid tarbijate sissetulekute ning olemasolevate kohustuste osas.

⁸⁶ The Woolard Review, lk 48, punkt 4.37 (viide 1).

⁸⁷ *Ibid.* lk 48-49, punkt 4.38.

⁸⁸ AS Creditinfo Eesti. Hinnakirjad. - <https://www.e-krediidiinfo.ee/hinnakiri?ga=2.201270830.1846424860.1672823703-1482270334.1660806192> (04.01.2023).

⁸⁹ VÕS § 113² lg 1 kohaselt saab majandus- või kutsetegevuses tegutsev võlausaldaja nõuda tarbijalt iga sissenõutavaks muutunud kohustuse kohta saadetava meeldetuletuskirja eest sissenõudmiskulude hüvitamist summas kuni 5 eurot.

olemasolevaid finantskohustusi, majapidamiskulusid, sissetulekute suurust jms.⁹⁰ Seega on ülimalt oluline, et BNPL lepingutele kohalduksid sarnased vastutustundliku laenamise nõuded nagu teistele tarbijakrediidi toodetele. Vastasel juhul tekib turule üha rohkem BNPL-i pakkujaid, kuivõrd kehtiva õiguse kohaselt ei ole krediidiandjad kohustatud BNPL lepingute puhul sama koormavaid krediidivõimelisuse kontrole läbi viima nagu teiste tarbijakrediititoodete puhul. Viimane ei tähenda, et kõik krediidiandjad tegutsevad BNPL lepinguid sõlmides ainult pealiskaudseid kontrole teostades. Tõenäoliselt leidub krediidiandjaid, kes rakendavad BNPL laenude puhul samaväärseid kontrole nagu teiste tarbimislaenude väljastamisel.

Seitsmenda riskina toodi Ühendkuningriigi finantsjärelevalve uuringus BNPL ärimudeli puhul välja potentsiaal tekitada suur arv võlgnike. Uuringu pinnalt tuvastati, et mitmed tarbijad, kes on ühe teenusepakkuja juures kasutanud ära oma krediidilimiidi või nende krediiditaotlus on tagasi lükatud, otsivad uusi alternatiivseid krediidi võimalusi. Uuringus leiti, et keskmine BNPL krediidisumma tehingu kohta on küllaltki väike – vahemikus 75 kuni 85 naela, kuid tarbijatel võib olla sõlmitud erinevate BNPL pakkujate juures mitu lepingut, mistõttu ei näita välja toodud keskmine krediidisumma tingimata õiget pilti. Leiti, et teoorias on tarbijal suhteliselt lihtne sõlmida 1000 naela väärtuses BNPL lepinguid erinevate teenusepakkujate juures.⁹¹

Seitsmes risk seostub magistriröö autori hinnangul otseselt eelpool välja toodud kuuenda riskiga, kuna tarbijatel on küllaltki lihtne taotleda krediiti teise krediidiandja juures, kui ei kontrollita tarbijate olemasolevaid kohustusi ning võlgnevusi erinevate laenupakkujate juures. Seega on võimalik väljastada täiendavat krediiti tarbijale, kes võib teiste teenusepakkujate juures olla juba võlgnevuses või kasutanud ära oma krediidilimiidi. Suurt võlgnike arvu ilmestab Ameerika Ühendriikide näide, kus ligikaudu 42% tarbijatest tunnistasid, et nad on BNPL lepingu puhul jäänud makseviivitusse.⁹² Samuti on leitud, et pikemas perspektiivis võib võlgnevusse jäämisest tekitatud negatiivne krediidiskoor mõjutada negatiivselt BNPL kasutajate võimet kasutada tulevikus teisi krediititooteid.⁹³

Kaheksanda riskina toodi Ühendkuningriigi finantsjärelevalve uuringus välja kõrged viivised ning sissenõudmistasud. Uuringus on välja toodud, et BNPL-i pakkujad kasutavad viivitusel olevate

---

⁹⁰ Krediidiandjate ja –vahendajate seaduse § 49 lõikes 1 on välja toodud vastutustundliku laenamise nõude täitmiseks kohustuslikud näitajad, mis krediidiandja või –vahendaja peab oma sise-eeskirjaga kehtestama.

⁹¹ The Woolard Review, lk 49, punktid 4.41 ja 4.42 (viide 1).

⁹² Schulz, M. (viide 62).

⁹³ Alcazar, J., Bradford, T. The Appeal and Proliferation of Buy Now, Pay Later: Consumer and Merchant Perspectives. Federal Reserve Bank of Kansas City, 2021, lk 3.

maksete ning sissenõudmiskulude osas erinevaid lähenemisviise – näiteks osad võtavad tasusid maksetega hilinevise eest, teised edastavad maksevõlgnevuse info koheselt maksehäireregistritele või loovutavad võlad inkassoettevõtetele. Samas on välja toodud, et osa BNPL-teenuse pakkujaid kustutavad tarbijate võlad. Leiti, et mõnede BNPL-teenuse pakkujate võlgnevuses olevate klientide osakaal võib olla väga suur ning kõrgete makseviivituse tasude korral, võib nende märkimisväärne tulu moodustuda kõrgetest viivistest ning sissenõudmiskuludest.⁹⁴

Hetkel kehtiva õiguse kohaselt ei saa BNPL lepingutele rakendada samaväärseid tarbijakaitse sätteid, mis kehtivad tarbijakrediidilepingutele. Eeltoodu tähendab muuhulgas seda, et BNPL pakkujad ei pea rakendama vastutustundliku laenamise põhimõtet ning saavad seeläbi pakkuda krediiti potentsiaalselt tarbijatele, kes ei ole krediitvõimelised. Seega võivad krediiti saada tarbijad, kes ei saa seda tegelikult endale lubada. Võlgnevusse sattumisel võivad tarbijatele rakendada viivised ning sissenõudmistasud. Samuti tekib oht, et mõned BNPL-i pakkujad võivad soovida laiendada oma pakkumisega veebipoodidest füüsilistesse kauplustesse. Seda näeme juba mingil määral Eesti turul, kuivõrd BNPL-i kasutades on võimalik soetada mh füüsilisest toidupoest kaupu.

---

⁹⁴ The Woolard Review, lk 49-50, punktid 4.43 kuni 4.45 (viide 1).

2. TARBIJAKREDIIDILEPINGU SÄTETE KOHALDAMINE BNPL ÄRIMUDELILE JA SELLE TAGAJÄRJED KREDIIDIANDJATE JA TARBIJATE JAOKS

2.1. Krediidiandja teavitamiskohustused

Tarbijakrediidilepingu lepingueelse teabe esitamise kohustus tuleb krediidiandjale VÕS §-st 403¹ ning tarbijakrediidi direktiivi artiklitest 3, 5 ja 6. Teabe esitamise eesmärgiks on anda tarbijale võimalus võrrelda erinevaid pakkumisi, et ta saaks kõiki asjaolusid arvesse võttes teha otsuse sõlmida tarbijakrediidileping.⁹⁵ Selleks peab krediidiandja või –vahendaja esitama tarbijale mõistliku aja jooksul enne lepingu sõlmimist või pakkumusega seotust püsival andmekandjal Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehel andmed krediidiandja poolt pakutavatele lepingutingimustele.⁹⁶ Teabe esitamise vormi ja sisu nõuete eesmärk on tagada eri krediidiandjate lepingutingimuste võrreldavus ja teabe arusaadavus tarbija jaoks.⁹⁷ Samas puudub mõistliku aja definitsiooni osas ühene lähenemisviis. Kehtiva tarbijakrediidi direktiivi preambuli punkti 30 kohaselt võib lepingueelse teabe esitada pakkumisega samal ajal⁹⁸, kuid siis peab olema tarbijal võimalik langetada lepingu sõlmimise ajal kaalutletud otsus.⁹⁹ Lepingueelne teave ei kujuta endast veel pakkumust, vaid info esitamist lepingueelsete läbirääkimiste käigus.¹⁰⁰ VÕS § 403¹ lõike 11 kohaselt ei kohaldata VÕS §-s 403¹ sätestatud lepingueelse teabe andmise kohustusele VÕS § 14 lõikes 2 ja §-is 14¹ sätestatud lepingueelse teabe andmise kohustuste kohta sätestatud. Seega on tarbijakrediidilepingu puhul tarbijale kaasnevatest kohustustest ning riskidest teavitamine reguleeritud oluliselt detailsemalt võrreldes lepingueelse teabega muude õigussuhete puhul.¹⁰¹

Nagu ülal välja toodud, on tarbijakrediidi lepingute puhul tarbijale lepingueelse teabe esitamise kohustus krediidiandjal või kredidivahendajal. Samas võimaldab KAVS § 46 krediidiandjal või –vahendajal krediidi andmise või krediidi vahendamisega seotud tegevusi edasi anda. Küll aga jääb tegevuse edasiandmise korral krediidiandja või –vahendaja täielikult vastutavaks edasiantud

---

⁹⁵ VÕS § 403¹ lõige 1.

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403¹, punkt 1. – Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, punkt 30.

⁹⁹ Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 761 SE. VÕS jt seletuskiri, lk 16.

¹⁰⁰ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403¹, punkt 3.1 (viide 97).

¹⁰¹ *Ibid.*

tegevuse nõuetekohase täitmise eest.¹⁰² Seega oleneb lepingueelse teavitamiskohustuse täitmine eelkõige sellest, kus tarbija lepingu sõlmib ning kas tegevus on nõuetekohaselt edasi antud. Partner Kuukaardi ostulimiidi näite korral on tarbijal võimalik ostulimiiti taotleda Kaubamaja, Selveri või Delice'i klienditeenindusest või Partnerkaardi veebiaadressil.¹⁰³ Seega, juhul kui tarbija soovib ostulimiidi lepingut sõlmida füüsilises poes, on lepingueelse teabe esitajaks üldjuhul vastav kauplus, kellele on krediidiandja tegevuse edasi andnud.¹⁰⁴

VÕS § 403¹ lõiked 1 ja 2 näevad ette teabe liigid ning andmed, mis krediidiandja peab lepingueelse teabena esitama tarbijale. Lõikes 1 sätestatud andmed peab krediidiandja esitama igal juhul, kuid lõikes 2 toodud teave tuleb esitada üksnes asjakohasel juhul. Näiteks tuleb esitada teave tagatiste kohta, kui tarbijalt neid nõutakse (VÕS § 403¹ lg 2 p 3). Oluline on välja tuua, et kehtivas õiguses olevad tarbijakrediidilepingu lepingueelse teavitamise sätted on suunatud eelkõige tasulistele tarbijakrediidilepingutele. Näiteks VÕS § 403¹ lõike 1 kohaselt tuleb lepingueelse teabena esitada tarbijale muuhulgas põhisumma, intressi ja mis tahes muude tasude summa, intressimäär aasta kohta ja selle kohaldamise tingimused ning krediidi kulukuse määr aasta kohta. Samas, nagu eelpool mainitud, peab kehtiva õiguse kohaselt krediidiandja esitama VÕS § 403¹ lõikes 1 toodud andmed igal juhul. Seega tuleb esmajoones analüüsida, mida sellise teabe avaldamine BNPL ärimudeli puhul tähendab.

VÕS § 403¹ lõike 1 punkti ning lõike 2 punkti 1¹⁰⁵ kohaselt kohustub krediidiandja avaldama oma nime ja aadressi, mis võimaldab tarbijal aru saada, kes on lepingu pooleks. Siinkohal on oluline, et olukorras, kus leping sõlmitakse krediidivahendaja¹⁰⁶ kaudu, tuleb ka tema kohta andmed esitada.

VÕS § 403¹ lõike 1 punktide 2-6 kohaselt tuleb tarbijale esitada krediidilepingu tingimused, milleks on võetava krediidi liik, kasutusse võetav krediidisumma või krediidi ülempiir, krediidi kasutusse võtmise tingimused, tarbijakrediidilepingu kestus ning tagasimaksete arv ja suurus teabe esitamise seisuga. BNPL ärimudeli puhul oleks krediidiliigiks tasuta maksetähtpäeva edasilükkamine. Krediidi kasutusse võtmise tingimuste puhul tuleb näidata krediidi kättesaamise

---

¹⁰² KAVS § 46 lõige 5.

¹⁰³ Partner Kuukaardi ostulimiidi tingimused, punkt 2.1. (viide 56).

¹⁰⁴ KAVS § 2 lõike 9 kohaselt ei kohaldata krediidiandjate ja –vahendajate seadust ettevõtetele, kes oma majandus- või kutsetegevuses müüb tarbijale eseme või osutab teenust ja selle tegevuse kõrvaltegevusena võimaldab tarbijale tasulist maksetähtpäeva edasilükkamist ning vastab teistele KAVS § 2 lõike 9 nõuetele.

¹⁰⁵ VÕS § 403¹ lõige 2 punkt 2 kohaldub juhul, kui tarbijakrediidilepingu sõlmimist pakub krediidivahendaja.

¹⁰⁶ KAVS § 6 lõike 1 kohaselt ei tegutse krediidivahendaja krediidiandjana ning üksnes vahendab majandus- või kutsetegevuse raames tarbijale krediiti.

viis ja aeg.¹⁰⁷ Kuivõrd BNPL-i kasutatakse üldjuhul kaupmeeste poolt pakutavate kaupade või teenuste soetamiseks¹⁰⁸, on krediidi kättesaamise viis ja aeg reeglina seotud (veebi)ostu tegemisega. Lepingu kestuse ning tagasimaksete osas tuleb krediidiandjal esitada info tagasimaksete arvu ja sageduse kohta.¹⁰⁹ Näiteks BNPL-i puhul võib tasumisele kuuluda 3 igakuist tagasimakset, sellisel juhul tuleb vastav ajavahemik tarbijale esitada. Kuivõrd BNPL lepingud on intressivabad, võrdub tagasimakse suurus reeglina tarbija poolt soetatava toote või teenuse hinna suurusega. Seega näiteks, kui tarbija sooritab 60 euro väärtuses ostu BNPL ärimudeli abil, on 3 osamaksega lepingu puhul ühe osamakse suuruseks 20 eurot.

VÕS § 403¹ lõike 1 punktides 7-9 on sätestatud krediidilepinguga seotud kulused ja krediidi tagasimakseid puudutav teave.¹¹⁰ VÕS § 406 lõikes 1 on toodud krediidi kulukuse määra definitsioon, mille kohaselt krediidi kulukuse määr on krediidi kogukulu tarbijale, mis on väljendatud aastase protsendimäärana kasutusse võetud krediidisummast või krediidi ülempiirist. Krediidi tagasimaksmiseks ja krediidi kogukulu kandmiseks tehtavate maksete all tuleb mõista krediidi kogukulu VÕS § 403¹ lõike 3 tähenduses, mida väljendatakse konkreetse summana.¹¹¹ Seega krediidi kogukulu tarbijale on VÕS § 403¹ lõike 3 kohaselt kõik kulud, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses tarbijakrediidilepinguga maksma. Antud sätted on BNPL ärimudeli puhul problemaatilised, kuivõrd BNPL leping ei ole tarbija jaoks tasuline. Kuivõrd BNPL lepinguga seotud kulud on reeglina tarbija jaoks 0 eurot, siis on küsitav, kas sellise näite esitamine tarbijale on tingimata vajalik (VÕS § 403¹ lg 4).

VÕS § 403¹ lõike 2 punkti 8 kohaselt tuleb esitada tarbijale tarbijakrediidilepingu puhul, mille esemeks on asja omandamise, teenuse osutamise või muu lepingueseme finantseerimine ning majanduslikult seotud tarbijakrediidilepingute puhul lepingu esemeks olev asi või teenus ja selle hind kohe tasudes (netohind). Seega, kui tegemist on konkreetse asja või teenuse eest tasumiseks maksete edasilükkamise vormis võetud krediidiga, tuleb tarbijale lepingueelses teabes nimetada lepingu esemeks olev asi või teenus ja selle hind kohe tasudes.¹¹² BNPL lepingute puhul on kauba või teenuse netohind reeglina võrdne maksete edasilükkamise vormis tarbija poolt tehtud

---

¹⁰⁷ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403¹, punkt 3.2.1. b) (viide 97).

¹⁰⁸ Vt mh peatükk 1.1.

¹⁰⁹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403¹, punkt 3.2.1. b) (viide 97).

¹¹⁰ *Ibid*, punkt 3.2.1. c).

¹¹¹ *Ibid*.

¹¹² VÕS jt seletuskiri, lk 20 (viide 99).

maksetega. Eeltoodust tulenevalt, tuleb kaaluda, kas sellise esitatava info dubleerimine tarbijale on tingimata vajalik.

Makseviivitusega seonduva teabe esitamise kohustus tuleb krediidiandjale VÕS § 403¹ lõike 1 punktide 10 ja 11. Nimetatud sätete kohaselt tuleb esitada tarbijale hoiatus tasumata maksetest tulenevate tagajärgede kohta ning kohalduv viivise aasta- ja päevamäär maksetega viivitamise korral ning vajadusel viivituse korral hüvitamisele kuuluvad kulud. Maksetega hilinemise korral tasutavate muude kulude all peetakse silmas mh võlateate kulu.¹¹³ Samuti võivad sissenõudmiskuludeks olla teised kulutused, mis on vajalikud võlgnikuga ühenduse saamiseks, näiteks võlgnikule helistamiseks või talle meeldetuletuskirjade saatmiseks, inkassoettevõtja teenuse kasutamise seotud kulud jms.¹¹⁴ Riigikohus on viidanud vajadusele tagada kiirlaenu saajate seaduslike õiguste kaitse ebaseaduslike kõrvalnõuete sissenõudmise eest.¹¹⁵ Alates 2015. aastast on VÕS §-is 113² reguleeritud sissenõudmiskulude hüvitamine tarbija poolt.¹¹⁶ VÕS § 113² lõike 1 kohaselt on võlausaldajal õigus nõuda seaduses sätestatud määras hüvitist ainult juhul, kui ta on saatnud tarbijale enne vähemalt ühe tasuta meeldetuletuse. Seega on kehtivas Eesti õiguses piiratud võlausaldaja õigus küsida ebaõiglasel ulatusel sissenõudmiskulude hüvitist. Kuigi sissenõudmiskulude osas sätestab konkreetsed piirid seadus, siis maksimaalse nõutava viivise osas selgus puudub. Viivisemääraga seotud probleeme käsitleb autor põhjalikumalt alapeatüki 2.5. all.

VÕS § 403¹ lõike 1 punktide 12-15 kohaselt tuleb krediidiandjal esitada lepingu eelselt tarbijale teave, mis on seotud tema õigustega. Näiteks tuleb tarbijat informeerida, kas ja milline on tarbija taganemisõigus konkreetse tarbijakrediidilepingu puhul (VÕS § 403¹ lg 1 p 12 ja § 409). BNPL äriskeemi puhul tuleb silmas pidada, et finantseerimist kasutatakse reeglina kolmandalt isikult soetatud toote või teenuse eest tasumiseks.¹¹⁷ Seega tuleb sellisel juhul arvestada taganemise mõju majanduslikult seotud müügilepingule. Nimetatud olukord on reguleeritud VÕS § 414 lõikes 2, mille kohaselt, kui tarbija taganeb tarbijakrediidilepingust, võib ta taganeda ka tarbijakrediidilepinguga majanduslikult seotud müügilepingust. Sätte eesmärgile viitab ka kehtiva tarbijakrediidi direktiivi preambul, mille kohaselt, kui tarbija kasutab oma ühenduse õiguse kohast

---

¹¹³ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403¹, punkt 3.2.1. d) (viide 97).

¹¹⁴ Koll, K. Tarbija kaitsmine tarbijakrediidilepinguga seotud ebaseaduslike kulude eest. – *Juridica* IV/2015, lk 253.

¹¹⁵ RKTko 3-2-1-186-13, p 25.

¹¹⁶ Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetootuste ja õppelaenuseaduse muutmise seadus 786 SE. Seletuskiri.

¹¹⁷ Vt mh magistritöö ptk 1.1.

õigust ostulepingust taganeda, ei peaks seotud krediidilepingu tarbija suhtes enam siduv olema.¹¹⁸ Magistritöö autor peab siinkohal vajalikuks rõhutada, et tarbijakrediidilepingu regulatsiooni taganemisõiguse kohaldamise puhul ei eristata krediidilepingu sõlmimise asukohta. Eeltoodu tähendab, et juhul kui BNPL ärimudelile kohaldada tarbijakrediidilepingu regulatsiooni, saab tarbija taganeda ka äriruumis sõlmitud lepingust, mis on tehtud maksetähtpäeva edasi lükates.¹¹⁹ Eeltoodust tulenevalt, olukorras, kus BNPL ärimudelile kohaldada tarbijakrediidilepingu regulatsiooni, tuleb tarbijat teavitada enne lepingu sõlmimist tema õigustest, mh taganemisõigusest ning õigusest krediit ennetähtaegselt tagastada.

BNPL-i puhul tuleb silmas pidada, et sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepingute puhul on kehtiva õiguse kohaselt reguleeritud tarbija lepingueelsed teavitamiskohustused VÕS §-des 54¹ ja 55¹. VÕS § 54¹ lõike 10 kohaselt ei kohaldata sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepingutele VÕS üldosas sätestatud lepingueelsete teavitamiskohustuste ega sidevahendi abil sõlmitud lepingute lepingueelsete teavitamiskohustuste regulatsiooni.¹²⁰ Finantsteenust pakkuv ettevõtte peab tarbijale esitama andmeid enda, finantsteenuse vahendaja ja järelevalve teostaja kohta, kusjuures sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepingu puhul on teavitamiskohustus oluliselt ulatuslikum võrreldes muude sidevahendi abil sõlmitud lepingutega.¹²¹ Näiteks tuleb esitada teave finantsteenuse ning sellega kaasnevate riskide ja taganemisõiguse olemasolu kohta ning andmed tarbija võimaluste kohta pöörduda kohtuvälise kaebuste ja vaidluste lahendamise organi poole.¹²² Sätted ei erine olulisel määral tarbijale tarbijakrediidilepingu puhul lepingueelse teavitamise nõuetest tulenevalt VÕS §-st 403¹. Seega ei oleks nende kohaldamine BNPL ärimudeli puhul teenusepakkujatele ka ülemäära ebaproportsionaalne, kuivõrd nad peavad juba käesoleval hetkel esitama tarbijale enne lepingu sõlmimist sarnases ulatuses lepingueelset teavet. Analoogia korras toob autor välja VÕS § 403 lõikes 5³ nimetatud lühiajalised¹²³ tarbijakrediidilepingud, mille puhul peab krediidiandja esitama tarbijale lepingueelse teabe üksnes piiratud ulatuses. Eelnimetatud sätte kohaselt rakendatakse sellistele lepingutele VÕS § 407 lõikes 2¹ nimetatud lepingute kohta sätestatud. Seega on

---

¹¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, põhjendus 37.

¹¹⁹ Täpsemalt on seda analüüsitud peatüki 2.3. all.

¹²⁰ Sein, K. VÕS § 54¹, punkt 4.1. – Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016.

¹²¹ *Ibid.*

¹²² *Ibid.*; VÕS § 54¹ lg 1 punktid 10, 12 ja 17.

¹²³ VÕS § 403 lõikes 5³ nimetatud tarbijakrediidilepingute puhul tuleb krediit tagasi maksta kolme kuu jooksul ning tarbijale kaasnevad üksnes väheolulised tasud.

krediidiandjal kohustus tarbijale lepingueelse teabe esitamisel üksnes VÕS § 407 lõike 2¹ punktides 1-2 ettenähtud ulatuses.¹²⁴

Lepingus esitatava teabe osas oleks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamisel BNPL ärimudelile asjakohane VÕS § 405, mis reguleerib tarbijakrediidilepingus märgitavat teavet lepingute puhul, mis on suunatud asja omandamise või teenuse osutamise finantseerimiseks. Seega on tegemist erisättega VÕS § 404 suhtes. Õiguskirjanduse kohaselt kuuluvad sätte kohaldamisala alla mh intressi tasumise kohustusega järelmaksu müügilepingu vormis sõlmitud tarbijakrediidilepingud ning laiemalt ka muud teenuse osutamise või soorituse saamiseks tarbija poolt sõlmitud lepingud, kus võimaldatakse tarbijal teenuse või soorituse eest tasuda pärast teenuse osutamise või soorituse tegemist tasutavate osamaksetega, millelt arvestatakse intressi.¹²⁵ Seega kehtiva õiguse kohaselt ei saaks antud sätet kohaldada BNPL ärimudelile intressi puudumise tõttu, kuid olukorras, kus BNPL ärimudelile kohaldada tarbijakrediidilepingu sätteid, tuleks kõne alla lepingus esitavate andmete puhul eelkõige VÕS § 405. VÕS § 405 lõike 1 punkti 1 kohaselt tuleks lepingus märkida lepingu esemeks oleva asja, teenuse või muu soorituse kirjeldus. Asja, teenust või muud sooritust tuleb kirjeldada selle identifitseerimist võimaldava täpsusastmega.¹²⁶ Lõike 1 punkti 2 kohaselt tuleb märkida asja, teenuse või muu soorituse netohind ehk hind, kui tasumine toimuks kohe (VÕS § 405). Järelmaksuga müügi puhul on selliseks hinnaks asja müügihind, mis tuleb tasuda järelmaksukokkuleppe puudumise korral.¹²⁷ Küll aga tuleb BNPL puhul arvestada, et järelmaksuga müügihind on reeglina võrdne asja netohinnaga, kuivõrd tasud puuduvad. Seega tuleks eelduslikult märkida lepingusse vaid asja, teenuse või muu soorituse hind. Üldiste andmete osas tuleb esitada VÕS § 405 lõike 2¹ kohaselt VÕS § 404 lõigetes 2 ja 2¹ sätestatud andmed. Küll aga alluvad nimetatud tarbijakrediidilepingud muus osas VÕS 22. peatüki üldregulatsioonile.¹²⁸

Seega saab öelda, et finantsteenuse osutajatele kehtib sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul juba kõrgendatud määral lepingueelse teabe esitamise kohustus. Seega tarbijakrediidilepingu lepingueelse teabe kohustuse panemine sellistele teenusepakkujatele on magistritöö autori hinnangul proportsionaalne, st ei koormaks ülemäära BNPL-teenuse pakkujat. Viimase puhul tuleks magistritöö autori hinnangul arvesse võtta, et autorile teadaolevalt on Eestis tegutsevate BNPL-teenuse pakkujate puhul tegemist tegevusluba omavate krediidiandjatega. See tähendab, et

---

¹²⁴ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 407, punkt 3.5. a) (viide 97).; VÕS § 407 lg 2¹.

¹²⁵ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 405, punkt 3.1 (viide 97).

¹²⁶ *Ibid*, punkt 3.2.1.

¹²⁷ *Ibid*, punkt 3.2.2.

¹²⁸ VÕS jt seletuskiri, lk 33 (viide 99).

antud ettevõtjad on harjunud igapäevase majandustegevuse raames sõlmima tarbijakrediidilepinguid ning seeläbi esitama tarbijatele enne lepingu sõlmimist vastavat teavet. Küll aga oleks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamisel BNPL ärimudelile edaspidine teabe esitamise vorm Euroopa standardinfo teabelehel. Seega võib tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamisel tarbijakrediiti pakkuv ettevõtte olla kindel oma lepingueelsete teavitamiskohustuste täitmises, kui ta on enne lepingu sõlmimist esitanud tarbijale nõuetekohaselt täidetud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe.¹²⁹ Teabelehe eesmärgiks on tarbijale õiguse tagamine võrrelda erinevaid pakkumisi sellisel viisil, et tarbija saaks kõiki asjaolusid arvesse võttes sõlmida sellise tarbijakrediidilepingu, mis vastab kõige enam tema soovidele ja vajadustele.¹³⁰ Eeltoodu tähendab, et tarbijale esitatavale lepingueelsele teabele kehtiks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamisel edaspidi ühtne esitusviis ja –vorm, mis soodustab ka erinevate pakkumiste võrdlemist. Samuti tuleb tarbijakrediidilepingu regulatsiooni puhul esitada tarbijale täpsem teave, mis hõlmab muuhulgas hoiatust tasumata maksetest tulenevate tagajärgede kohta¹³¹, kohaldatavat viivise aasta- ja päevamäära¹³² jms. Magistritöö autori hinnangul annaks täpse vormi ning tingimuste kehtestamine tarbijale kaitsetaseme tõusu, kuivõrd edaspidi oleks võimalik võrrelda erinevaid pakkumisi samasuguse vormi abil ning hoiatus võimalike kaasnevate tagajärgede ning viivise suuruse kohta paneb tõenäoliselt tarbijat rohkem kaaluma tarbijakrediidilepingu sõlmimise vajaduse üle.

2.2. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine

Vastutustundliku laenamise põhimõtte tähendab sisuliselt kohustust anda krediiti üksnes sellistele tarbijatele, kelle puhul on tõenäoline, et nad suudavad krediidi lepingus kokku lepitud tingimustel tagasi maksta.¹³³ Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks on krediidiandja enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist kohustatud: 1) omandama teabe, mis võimaldab hinnata, kas tarbija on võimeline krediidi lepingus kokkulepitud tingimustel tagasi maksuma ning 2) hindama tarbija kredidivõimelisust (VÕS § 403⁴ lg 1). Elamukinnisvaraga seotud tarbijalepingute direktiivi

---

¹²⁹ Sein, K. VÕS § 54¹, punkt 4.1. (viide 120).; Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe vorm on kehtestatud justiitsministri määrusega nr 47 “Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehtede vormide kehtestamine”, RT I, 23.09.2015, 9.

¹³⁰ Finantsteenuse osutaja meelespea tarbijaga finantsteenuse lepingute sõlmimisel. TTJA. – <https://ttja.ee/ariklient/tarbija-teemad/finantsteenused> (23.03.2023).

¹³¹ VÕS § 403¹ lg 1 p 10.

¹³² VÕS § 403¹ lg 1 p 11.

¹³³ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1. (viide 97).; VÕS § 403⁴ lg 6.

kohaselt võimaldab krediidiandja tarbijale krediiti ainult juhul, kui krediivõimelisuse hindamise tulemus osutab, et on tõenäoline, et krediidilepingust tulenevad kohustused täidetakse krediidilepinguga nõutavatel tingimustel.¹³⁴ Krediivõimelisus väljendab seega tõenäosust, et kõrvutades krediidiandjale teada olevaid tarbija regulaarseid sissetulekuid ja varalist olukorda tarbija kohustuste mahuga, on tõenäoline, et tarbija suudab võetud kohustused tulevikus täita.¹³⁵ Võttes arvesse vastutustundliku laenamise põhimõtte regulatsiooni sõnastust¹³⁶, siis Partner Kuukaardi ostulimiidi näite korral, toimuks tarbija krediivõimelisuse hindamine enne krediidilepingu sõlmimist, mitte enne igat ostu, kuivõrd tegemist on kestvuslepinguga.¹³⁷ Küll aga on krediidiandja kohustatud võetava krediidisumma või krediidi ülempiiri muutmise korral, pärast tarbijakrediidilepingu sõlmimist, ajakohastama teavet tarbija krediivõimelisuse kohta ning hindama krediivõimelisust uuesti iga kord enne krediidisumma või krediidi ülempiiri muutmist (VÕS § 403⁴ lg 9).¹³⁸

VÕS § 403⁴ lõike 2 kohaselt tarbija krediivõimelisuse hindamisel peab krediidiandja arvesse võtma kõik talle teadaolevad asjaolud, mis võivad mõjutada tarbija võimet krediit tagasi maksta lepingus kokkulepitud tingimustel, sealhulgas tarbija varalise seisundi, regulaarse sissetuleku, teised varalised kohustused, varasemate maksekohustuste täitmise ja tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise mõju, määrates vajalike hindamistoimingute ulatuse vastavalt tarbijakrediidilepingu tingimustele, tarbija kohta olemasolevatele andmetele ja võetava rahalise kohustuse suurusele. Lisaks on Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus oma suunistes täpsustanud, et krediidiandjad peaksid asjakohaste õigusaktide alusel hindama laenuvõtja võimet ja võimalust täita laenulepingu tingimusi, pöörates erilist tähelepanu laenuvõtja tagasimaksete allika hindamisele, arvestades laenu üksikasju, nt olemust, kestust ja intressimäära.¹³⁹ Eelnimetatud kohustuste täimiseks peab krediidiandja lähtuma

---

¹³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/17/EL, 4. veebruar 2014, elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 EMPs kohaldatav tekst, artikkel 18 (5) a).

¹³⁵ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1.1 (viide 97).

¹³⁶ VÕS § 403⁴ lõike 1 kohaselt on krediidiandja kohustatud enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist hindama tarbija krediivõimelisust.

¹³⁷ Partner Kuukaardi ostulimiidi lepingu tingimused, punkt 1.1 (viide 56) viitab, et tegemist on limiidilepinguga.; Partner Kuukaardi ostulimiidi lepingu tingimuste punkti 2.2. (viide 56) kohaselt kontrollitakse juba käesoleval hetkel tarbija maksevõimekust Creditinfo Eesti AS andmebaasist ning tehakse päring AS Pensionikeskuse peetavasse kogumispensioni registrisse.

¹³⁸ Partner Kuukaardi näite puhul tulenevalt Partner Kuukaardi ostulimiidi lepingu tingimuste punktist 2.2. (viide 56) on krediidiandjal õigus kliendi maksevõimet kontrollida ka ostulimiidi muutmisel ja Partnerkaardi igakordselt uuendamisel.

¹³⁹ Finantsinspektsiooni soovituslik juhend. Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse (EBA) suunistes „Suunistes laenude väljastamise ja jälgimise kohta“. EBA/GL/2020/06, lk 23, punkt 88. –

ka KAVS § 49 lõike 1 punktides 1–7, lõike 2 punktides 1–3, lõike 3 punktides 1–3 ja lõikes 7 sätestatust.¹⁴⁰ Tarbijalt teavet küsides, peab krediidiandja informeerima tarbijat selle kohta, milliseid tõendeid ja mis aja jooksul peab tarbija oma regulaarse sissetuleku tõendamiseks esitama, nt kas tarbija peab sissetulekute tõendamiseks esitatama teatud perioodi kohta pangakonto väljavõtted.¹⁴¹ Muuhulgas näeb KAVS § 50 lõige 4 ette, et üheks maksevõime kontrollimise allikaks on tarbija krediidasutuse konto väljavõte ning krediidivõimelisuse hindajal tuleb võimalusel seda ka tarbijalt küsida. Kui tarbija vastavat väljavõtet ei esita, tuleb hindajal veenduda, et krediidivõimelisuse hindamine muude allikate alusel on võimalik ja piisav.¹⁴² Oluline on välja tuua, et krediidiandja peab toimima tarbija krediidivõimelisuse hindamisel nõuetekohase hoolsusega.¹⁴³ Nõuetekohane hoolsus väljendub nii tarbijalt nõutava teabe liigi ja ulatuse määramises kui selle teabe kontrollimises.¹⁴⁴ See tähendab mh seda, et krediidiandja peab kogunud teavet kvalitatiivselt analüüsima, et teha kindlaks, millise tõenäosusega on tarbija suuteline krediidilepingust tulenevad kohustused täitma.¹⁴⁵ Vaidluse korral peab krediidiandja tõendama vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimist (VÕS § 403⁴ lg 13). Euroopa Kohus on leidnud, et tarbijakrediidi direktiiviga vastuolus on siseriiklikud õigusnormid, millega pannakse vastav tõendamise koormus tarbijale.¹⁴⁶

VÕS § 403⁴ lõike 2 sõnastus viitab krediidivõimelisuse hindamisel teatavale proportsionaalsusele osas, mille kohaselt määravad krediidiandjad vajalike hindamistoimingute ulatuse vastavalt tarbijakrediidilepingu tingimustele, tarbija kohta olemasolevatele andmetele ja võetava rahalise kohustuse suurusele. Magistritöö autori hinnangul on BNPL ärimudel mingil määral väiksema riskiastmega krediiditoode kui traditsiooniline kiirlaen. Riskitasemete erinevus tuleneb eelkõige BNPL ärimudeli puhul intressi puudumisest, seevastu kiirlaenude puhul on tegemist tüüpiliselt keskmisest kõrgema intressimääraga. Samas võib eeltoodud põhjusel suurendada BNPL ülelaenamise ohtu.¹⁴⁷ Erinevate kohustuste riskitasemete erinevus saab ka tuleneda võetava

---

<https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/euroopa-pangandusjarelevalve-asutuse-suuniste-suunised-laenude-valjastamise-ja-jalgimise-kohta-valja> (29.01.2022).

¹⁴⁰ VÕS § 403⁴ lõige 2.

¹⁴¹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1.2. a) (viide 97).; VÕS § 403⁴ lg 4.

¹⁴² Krediidiandjate ja -vahendajate seadus 795 SE. Seletuskiri krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu juurde, lk 44; KAVS § 50 lg 4.

¹⁴³ VÕS § 403⁴ lõige 2, esimene lause.

¹⁴⁴ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1.3. a) (viide 97).

¹⁴⁵ *Ibid*, punkt 3.1.3.

¹⁴⁶ EKO C-449/13, *CA Consumer Finance SA versus Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, sünninimi Savary, Florian Bonato*, ECLI:EU:C:2014:2464.

¹⁴⁷ Vt mh ptk 1.3.

kohustuse suurusest, näiteks 200 euro versus 5000 euro suuruse kohustuse puhul. VÕS § 403⁴ lõike 2 sõnastuse kohaselt saab krediidiandja määrata hindamistoimingute ulatuse, võttes arvesse mh võetava rahalise kohustuse suurust. Tulles tagasi KAVS § 50 lõike 4 juurde, lasub krediidiandjal võimalus, kuid mitte kohustus kontrollida tarbija konto väljavõtet tema krediidivõimelisuse hindamiseks, kui muust teabest piisab. Näiteks saab krediidiandja oma sise-eeskirjaga sätestada, et väiksema summalise kohustuse puhul kontrollitakse tarbija regulaarseid sissetulekuid Maksu- ja Tolliametist päringu¹⁴⁸ alusel, kuid suurema summa puhul kontrollitakse tarbija pangakonto väljavõtet. Seega võimaldab kehtiv õigus krediidiandjal tegutseda teatava paindlikkusega tarbija krediidivõimelisuse hindamisel. Sellistest kriteeriumitest tuleks magistritöö autori hinnangul teenusepakkujal lähtuda ka BNPL ärimudeli puhul.

VÕS § 403⁴ lõikes 6 on sätestatud keeld sõlmida tarbijakrediidilepingut tarbijaga, kes ei ole krediidivõimeline ehk ei suuda krediiti lepingus ettenähtud tingimustel tagasi maksta. Krediidiandja peab tagama, et krediiti ei antaks isikule, kelle puhul on tõenäoline, et ta ei suuda seda jooksvast sissetulekust või muust eluks otseselt mittevajalikust varast tagasi maksta. Selliselt peaks tagatama, et laenuvõtja ei satu krediidi tõttu „laenuorjusse“, mille tulemusena ta võib olla sunnitud võtma uusi laene, kaotada oma vara (sh eluaseme) ja muutuda maksejõuetuks.¹⁴⁹ Vastava keelu rikkumise tagajärg on sätestatud VÕS § 403⁴ lõikes 7, mille kohaselt loetakse sellisel juhul tarbijakrediidilepingu intressimääraks VÕS §-s 94 sätestatud intressimäär, kui see ei ole suurem varem kokkulepitud intressimäärast. Muid tasusid tarbija krediidiandjale sellisel juhul ei võlgne. Eeltoodu tähendab, et erinevalt krediidi kulukuse määra ülempiiri rikkuvast tehingust ei ole VÕS § 403⁴ lõiget 6 rikkuv tehing automaatselt tühine, kuigi krediidiandja on andnud krediiti tarbijale, kes ei suuda seda tagasi maksta.¹⁵⁰ Seega on tagajärjeks üksnes krediidi eest tasutava intressi vähenemine. Samas olukorras, kus krediidiandja pakub laenutoodet madalama intressimääraga kui seadusjärgne intressimäär, jääb tarbijakrediidileping kehtima poolte vahel kokkulepitud tingimustel ja seda ka poolte vahel kokku lepitud intressimäära osas.¹⁵¹ VÕS § 403⁴ lõike 7 kohaselt peab krediidiandja tagasimaksed sellisel juhul uuesti määrana, arvestades intressimäära ja muude kulude vähendamist. Samas tähendaks vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine BNPL lepingutele seda, et tarbijate ligipääs sellisele krediidile muutuks oluliselt piiratumaks. Kuivõrd

---

¹⁴⁸ Maksuandmete tõend. Maksu- ja Tolliamet. – <https://www.emta.ee/eraklient/e-teenused-maksutarkus/registrid-paringud/toendite-taotlemine> (03.04.2023).

¹⁴⁹ RKTko 3-2-1-169-13, p 21; RKTko 3-2-1-136-12, p 24, 25.

¹⁵⁰ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.3 (viide 97).

¹⁵¹ *Ibid*, punkt 3.3. aa).

tarbijakrediidi sätteid hõlmavad oluliselt rangemaid nõudeid tarbija krediitvõimelisuse hindamiseks kui muud laenu tooted, tähendaks see, et krediiti saaks väljastada vaid sellistele tarbijatele, kes on krediitvõimelised.

BNPL ärimudeli puhul tuleb arvesse võtta, et tarbijaga sõlmitav leping on algusest peale intressivaba, st tasuta. VÕS § 94 lõike 1 kohaselt on sellisel juhul intressimääraks poolaasta kaupa Euroopa Keskpannga põhirefinantseerimisoperatsioonidele kohaldatav viimane intressimäär enne iga aasta 1. jaanuari ja 1. juulit, kui seaduses või lepinguga ei ole ette nähtud teisiti. Kuigi eelnimetatud intressimäär on olnud varasematel aastatel 0,00%, siis alates 1. jaanuarist 2023 on nimetatud intressimääraks 2,50%.¹⁵² Tulles tagasi BNPL ärimudeli juurde, on selge, et VÕS § 403⁴ lõikes 7 sätestatud tsiviilõiguslik tagajärg ei omaks mõju tarbijaga sõlmitud BNPL lepingule, kui vastutustundliku laenamise põhimõtet BNPL ärimudelile kohaldada, kuivõrd leping on intressivaba ning ei sisalda reeglina ka muid tasusid.¹⁵³

Küll aga on VÕS § 403⁴ lõike 8 kohaselt tarbijal õigus kasutada muid asjakohaseid õiguskaitsevahendeid, välja arvatud kahju hüvitamist osas, mis on kaetud intressimäära alanemisega. Vastutustundliku laenamise põhimõtte kui lepinguelse kohustuse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise eesmärgiks on VÕS § 127 lõike 1 järgi kahjustatud isiku asetamine olukorda, milles ta oleks olnud, kui ta ei oleks lepingut sõlminud, ehk nn negatiivse huvi või usalduskahju hüvitamine.¹⁵⁴ Kohtupraktikas on leitud, et kooskõlas kohustuse eesmärgiga tähendab see kõigi krediidist tekkinud negatiivsete tagajärgede, mh viivis, leppetrahv, lepingusõlmimise kulud, rahalist hüvitamist.¹⁵⁵ BNPL ärimudeli puhul, maksetega hilinemise korral, on tarbija üldjuhul kohustatud krediidiandjale tasuma viivist ning sissenõudmiskulusid.¹⁵⁶ Seega olukorras, kus krediidiandja on väljastanud krediitvõimetule tarbijale krediiti (VÕS § 403⁴ lg 6 keelu rikkumine) ja tarbija on selle tulemusel jäänud maksetega viivitusse ning on pidanud selle tulemusel tasuma viivist ja/või sissenõudmiskulusid, saaksid nimetatud kulud olla tekkinud kahjuks, mille osas on võimalik tarbijal kahju hüvitamist nõuda. Sellise kahju hüvitamise nõude saab tasaarvestada võlausaldaja krediidi tagastamise nõudega.¹⁵⁷ Seega, kui kohaldada BNPL

---

¹⁵² Võlasuhete intressimäär. Võlaõigusseaduse § 94 lõike 1 kohaselt ja Euroopa Keskpannga põhirefinantseerimisoperatsioonidele kohaldatava intressimäära alusel avaldatud intressimäärad. – <https://www.eestipank.ee/volasuhete-intressimaar> (29.01.2023).

¹⁵³ Vt lisaks ptk 1.1.

¹⁵⁴ RKTko 2-14-21710, p 45; RKTko 3-2-1-89-06, p 16.

¹⁵⁵ RKTko 2-14-21710, p 45.

¹⁵⁶ Vt mh ptk 1.3.

¹⁵⁷ RKTko 2-14-21710, p 45; RKTko 3-2-1-136-12, p 25.

ärimudelile VÕS § 403⁴, oleks tarbijal võimalik vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise korral nõuda krediidiandjalt mh makseviivitusega seotud tasusid.

Kuigi, nagu eelpool mainitud, siis BNPL ärimudeli puhul ei oma krediidiandja poolt vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumine märkimisväärseid tsiviilõiguslike tagajärgi (leping jääb samadel tingimustel kehtima), võivad kaasned avalik-õiguslikud tagajärjed. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumised on karistatavad väärteona.¹⁵⁸ Seega ei saa öelda, et vastava kohustuse rikkumine BNPL lepingute puhul oleks krediidiandjatele täielikult riskivaba.

Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks on lisaks krediidiandjale kohustatud osapooleks tarbija. VÕS § 403⁴ lõike 3 kohaselt on tarbija kohustatud krediidiandjale esitama õige ja täieliku teabe, mis on vajalik tema krediidivõimelisuse hindamiseks. Vastav põhimõte tuleneb ka VÕS § 14 lõike 1 teisest lausest, mille kohaselt peavad isikud üksteisele lepingu sõlmimise ettevalmistamise käigus esitama tõeseid andmeid.¹⁵⁹ Seega peab ühelt poolt krediidiandja tarbijalt küsima tema krediidivõimelisuse hindamiseks vajalike andmeid ning teiselt poolt peab tarbija vastavaid andmed omalt poolt terviklikult ning tõeselt esitama. Krediidiandjal on küll võimalik krediidivõimelisust puudutavat teavet omandada ka oma siseallikatest ja andmekogudest, kuid eelduslikult on täielik teave oma sissetulekute, varalise seisundi ja teiste varaliste kohustuste kohta eelkõige tarbijal.¹⁶⁰ Kui tarbija enda tahtlik käitumine toob kaasa tarbija krediidivõimelisuse valesti hindamise ja krediidi andmise tarbijale, kes tõeste ja täielike andmete esitamise korral poleks krediiti saanud, ei ole tarbijal õigust tugineda VÕS § 403⁴ lõikele 6 ja krediidiandja poolt krediidivõimelisuse valesti hindamine ei too kaasa sama paragrahvi lõikes 7 nimetatud tagajärgi.¹⁶¹

Seega vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamiseks BNPL ärimudeli puhul peab teenusepakkuja esmalt küsima tarbijalt teavet, mis võimaldab hinnata tarbija krediidivõimelisust. Vastavat teavet on võimalik tarbijalt koguda eelkõige krediiditaotlusega. KAVS § 48 lõige 5 sätestab täpsemad nõudmised vajalikele andmetele ja dokumentidele, mida krediidiandja peab säilitama krediiditoimikus tarbija krediidivõimelisuse hindamise eesmärgil. KAVS § 49 sätestab vastutustundliku laenamise nõude täitmiseks kohustuslikud andmed, mis krediidiandja peab oma sise-eeskirjaga kehtestama ning järelikult ka tarbija krediidivõimelisuse hindamisel arvesse võtma. Teenusepakkuja teiseks kohustuseks on sellisel juhul tarbija krediidivõimelisuse hindamine

---

¹⁵⁸ Vt mh krediidiandjate ja –vahendajate seaduse § 99, krediidiasutuste seaduse § 134¹⁰ ja tarbijakaitse seaduse § 71.

¹⁵⁹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1.2. b) (viide 97).; VÕS § 14 lg 1 teine lause.

¹⁶⁰ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 403⁴, punkt 3.1.2. b) (viide 97).

¹⁶¹ *Ibid*; VÕS § 403⁴ lg 7 neljas lause.

kogutud andmete põhjal. Tarbija peab omakorda krediidiandjale vastava analüüsi aluseks esitama enda kohta õiged ja terviklikud andmed. Samas tuleb arvesse võtta, et magistritöö autori hinnangul ei ole võlaõigusseaduses sätestatud BNPL ärimudeli puhul mõjusaid tagajärgi olukorras, kus tarbija esitab tahtlikult enda kohta ebaõiged või mittetäielikud andmed. VÕS § 403⁴ lõike 7 kohaselt kohalduks olukorras, kus krediidiandja ei ole veendunud tarbijakrediidivõimelisuses, tagajärjena seadusjärgne intressimäär. Lõike 7 viimase lause kohaselt sellist tagajärge ei kohaldata, kui tarbija on jätnud tahtlikult esitamata teabe vastavalt VÕS § 403⁴ lõigetele 3 ja 4 või võltsinud krediidiandjale esitatud teavet ning selle tulemusel on tema krediidivõimelisust valesti hinnatud. Kuivõrd BNPL ärimudel on oma olemuselt algusest peale intressivaba, siis tähendaks eeltoodu, et kui tarbija esitab krediidiandjale võltsitud või ebapiisavat teavet, jääks leping esialgsel tingimustel kehtima. Nagu eespool kirjeldatud, siis sama olukord laieneb tegelikult ka krediidiandjatele, st vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumisel jääks leping ikkagi samadel tingimustel kehtima. Seega olukorras, kui tulevikus peaks vastav regulatsioon laienema BNPL ärimudeli alusel sõlmitud lepingutele, tuleks magistritöö autori hinnangul seadusandjal kaaluda sätte regulatsiooni muutmist, kehtestamaks lepingu osapooltele mõjusad tsiviilõiguslikud tagajärjed, mis motiveeriksid neid vastutustundliku laenamise põhimõtet nõuetekohaselt rakendama.

Samas tuleb magistritöö autori hinnangul arvesse võtta, et olukorras, kus kohaldada tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise lepingutele täies ulatuses vastutustundliku laenamise põhimõtte regulatsiooni, tähendaks eeltoodu seda, et tavaline kaupmees peaks hakkama hindama tarbija krediidivõimelisust. Eelduslikult tähendaks sätte kohaldamine kaupmeestele lisainvesteeringute tegemist, et luua endale süsteemid, millega oleks võimalik tarbijate krediidivõimelisust hinnata. Krediidivõimelisust on võimalik hinnata ka manuaalselt, mis oleks oluliselt aeganõudvam. Antud olukord tähendaks, et kaupmees peaks paluma tarbijal endale esitada andmed ja dokumendid, mis on vajalikud tema krediidivõimelisuse hindamiseks. Näiteks andmed oma sissetulekute ja kohustuse kohta ning pangakonto väljavõtte esitatud andmete tõendamiseks. Vastavate andmete edastamine ning krediidianalüüs võib võtta aega, mis tõenäoliselt omakorda võib mõjutada tarbija ostutehingu lõpuleviimist. Lisaks võib tarbijal olla pangakontosid erinevates pankades, mis raskendab objektiivset kontrolli veelgi enam. Avatud panganduse kontoteabe teenusega saab

seevastu anda krediidiandjale automaatse ligipääsu.¹⁶² Magistritöö autori hinnangul võivad nimetatud asjaolud anda eelkõige eelise professionaalsetest krediidiandjatest BNPL-teenuse pakkujatele, kellel on tõenäoliselt vastavad süsteemid välja arendatud, varasem kogemus tarbijate krediidivõimelisuse hindamisel ning vastavat kompetentsi omavad töötajad.

2.3. Tarbija taganemisõigus

Tarbijapoolne taganemisõigus krediidilepingust tuleneb Eesti õiguses VÕS §-st 409. Nimetatud sätte lõike 1 kohaselt võib tarbija tarbijakrediidilepingust taganeda põhjust avaldamata 14 päeva jooksul. Sätte eesmärgiks on anda tarbijale pärast lepingu sõlmimist järelemõtlemisaeg, mille kestel on tal võimalik vabastada ennast seotusest krediidilepingu ja sellega seotud intressi maksmise kohustusest.¹⁶³ Kuivõrd BNPL lepingute puhul intress puudub, siis ei laiene intressi maksmise kohustusest vabanemise eesmärk sellistest lepingutest taganemistele. Samas on sätte teise eesmärgina välja toodud tarbijast krediidivõtja kaitsmine majanduslikult ebapiisavalt läbimõeldud otsuste eest krediidi võtmisel.¹⁶⁴ Kuigi BNPL ärimudeli puhul ei ole kehtiva õiguse seisukohalt tegemist krediidilepinguga, siis magistritöö autori hinnangul kirjeldab viimasena nimetatud eesmärk hästi potentsiaalselt kaasnevaid riske BNPL lepingute sõlmimisel. Vahel võib BNPL lepingute puhul olla tegemist tarbija impulssostudega¹⁶⁵, mistõttu tuleks kaaluda tarbijale lepingust taganemise võimaluse andmist.

Taganemisõigus kehtib kõigi tarbijakrediidilepingute suhtes, va VÕS § 403 lõikes 3 välja toodud erandite puhul, millele ei kohaldata krediidilepingu sätteid (nt tööandja poolt töötajaga sõlmitud krediidilepingud, mis on turu keskmisest madalama krediidi kulukuse määraga või intressivabad ja mida ei pakuta kolmandatele isikutele). Samuti ei kohaldata taganemisõigust VÕS § 403 lõikes 5 nimetatud kohtuliku kompromissi raames sõlmitud krediidilepingutele ning lõikest 5³ tulenevalt lühiajaliste ning väheoluliste tasudega krediidilepingutele. Lisaks eeltoodule, ei laiene taganemisõigus arvelduskrediidilepingutele, mille puhul tuleb krediit tagasi maksta, kas kolme kuu jooksul või krediidiandja nõudmisel või sellistele arvelduskrediidilepingutele, mis sõlmitakse

---

¹⁶² Eksperdid selgitavad, miks ja kuidas kontrollitakse laenu andes inimeste sissetulekuid ja väljaminekuid. Ärileht 07.02.2023. – <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120139824/eksperdid-selgitavad-miks-ja-kuidas-kontrollitakse-laenu-andes-inimeste-sissetulekuid-ja-valjaminekuid> (09.02.2023).

¹⁶³ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 409, punkt 1. (viide 97).

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Vt mh ptk 1.3.

maksekonto jäägi või arvelduskrediidi ülempiiri ületamisega ilma sellekohase kokkuleppeta.¹⁶⁶ Kuivõrd VÕS § 403 lõikes 5³ nimetatud lühiajalised ning väheoluliste tasudega tarbijakrediidilepingud sarnanevad nimetatud omaduste poolest BNPL lepingutele, siis võib tõusetuda küsimus, kas VÕS § 403 lõige 5³ võiks välistada BNPL lepingutele taganemisõiguse kohaldamise olukorras, kus sellele tarbijakrediidilepingu sätteid kohaldada. Esmalt tuleb siinkohal rõhutada, et kehtiva tarbijakrediidi direktiivi artikli 2 (2) f) teine pool välistab tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldumisalast tarbijakrediidilepingud, mille kohaselt tuleb krediit tagasi maksta kolme kuu jooksul ning mille puhul tuleb maksta kõigest tähtsusetuid tasusid.¹⁶⁷ Kuivõrd liikmesriikidel on tarbijakrediidi direktiivi preambuli punktist 10 tulenevalt õigus direktiivi reguleerimisala laiendada, ei välistatud Eesti õiguses eelnimetatud lepinguid siiski täielikult tarbijakrediidi regulatsiooni alt, vaid neile kohaldatakse nõ kergemat regulatsiooni.¹⁶⁸ Seega on tegemist krediidilepingu liigiga, mis kehtivast tarbijakrediidi direktiivi regulatsioonist on välja jäetud, kuid millele on siiski otsustanud Eesti seadusandja osaliselt laiendada krediidilepingu regulatsiooni. Seega juhul, kui uue tarbijakrediidi direktiivi kohaldamisalasse hõlmatakse BNPL lepingud, ei välistaks eelnimetatud säte taganemisõiguse kohaldamist.

Taganemine toimub vastava tahteavalduse kaudu, mis tuleb teha krediidiandjale 14 päeva jooksul alates lepingu sõlmimisest (VÕS § 409 lg 1). Lepingu sõlmimise päevaks loetakse tarbija poolt lepingu sõlmimist kinnitava krediidiandja tahteavalduse kättesaamise päev või (sellise tahteavalduse puudumise korral) päev, mil krediit tarbijale välja maksti ja ta seda kasutama asus või asja omandamise või teenuse osutamise finantseerimise lepingute puhul (VÕS § 405), mil krediidi alusel omandatud asi, teenus või muu sooritus üle anti.¹⁶⁹ Seega eeltoodust tulenevalt, kui kohaldada BNPL ärimudelile tarbijakrediidilepingu sätteid, saaks BNPL-i puhul enamasti tegemist olla VÕS § 405 nimetatud lepingutega. Eeltoodu tähendab omakorda seda, et taganemise puhul kohaldub regulatsioon, mille kohaselt tähtaeg hakkab jooksmas hetkest kui omandatud asi, teenus või sooritus üle anti.

VÕS § 409 lõige 3 viitab taganemise tagajärgede puhul VÕS §-dele 188 – 192. Samas tuleb BNPL ärimudeli puhul silmas pidada, et reeglina finantseeritakse müügilepingut, mistõttu tuleb käsitleda võimalikku taganemist tarbijakrediidilepinguga majanduslikult seotud müügilepingust. VÕS § 409

---

¹⁶⁶ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 409, punkt 3.1. (viide 97).

¹⁶⁷ VÕS jt seletuskiri, lk 15 (viide 99).

¹⁶⁸ *Ibid.*

¹⁶⁹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 409, punkt 3.2. (viide 97).

lg 4 reguleerib taganemist sellisest müügilepingust ning viitab omakorda müügilepingust taganemise puhul VÕS §-le 414. VÕS § 414 lõike 1 järgi saab vaadelda majanduslikult ühtsetena selliseid lepinguid, kus krediidilepingu eesmärgiks on müügilepingus oleva ostuhinna tasumise finantseerimine. Sellise olukorraga on eelkõige tegemist juhul, kui müüja vahendab müügitehingute edendamiseks samaaegselt müügilepingute sõlmimise kohas ka krediidilepingute sõlmimist, mille eesmärk on ostuhinna tasumise finantseerimine.¹⁷⁰ VÕS § 414 lõige 4 järgi kohaldatakse paragrahvi ka sellistele lepingutele, millega finantseeritakse muu kohustuse täitmist kui asja üleandmist. Seega võivad krediidilepinguga seotud lepinguks olla erinevad teenuse osutamise lepingud.¹⁷¹ Eeltoodu tähendab BNPL ärimudeli puhul seda, et VÕS § 414 lõike 2 kohaselt on tarbijal, kes on taganenud tarbijakrediidilepingust, õigus taganeda ka majanduslikult seotud müügi- (või teenuse osutamise) lepingust. Sellisel juhul toimub seotud lepingust taganemisele tagasitäitmine vastavalt VÕS §-dele 189 – 193, kusjuures tuleb arvesse võtta ka VÕS § 414 lõikeid 2 – 2³.¹⁷² Näiteks sellisel juhul, kui krediidisumma on müüjale juba laekunud, lähevad müüja õigused ja kohustused üle krediidiandjale (VÕS § 414 lg 2¹). Taganatud müügilepingu puhul kohustub asja tagastamisega seotud kulude ja riisiko eest vastutama asja müüja tulenevalt VÕS § 414 lõikest 2².

Samas VÕS § 189 lõike 1 kohaselt võib kumbki lepingupool taganemise korral nõuda mh saadud viljade ja muu kasu väljaandmist, kui ta tagastab kõik üleantu. Riigikohus on leidnud, et liisingulepingust taganemise korral ei saa tulemuseks olla liisinguvõtja võimalus kasutada liisingueset tasuta 14 päeva, ilma et ta peaks hüvitama liisingueseme kasutamiseelist ja väärtuse vähenemist.¹⁷³ Kasutuseelise suuruse määramisel tuleb mh lähtuda eseme soetusmaksumuselt ning eeldatavast kasutusajast.¹⁷⁴ Näiteks, kui BNPL lepinguga soetada 1000 eurot maksev nutitelefon, mille eeldatav kasutusaeg on 36 kuud, on telefoni ühe kuu kasutuseelise suuruseks *ca* 28 eurot.¹⁷⁵ Seega 14-päevase kasutuse korral oleks kasutuseelise suurus *ca* 13 eurot. Magistritöö autori hinnangul peaks tarbija selliste võimalike kuludega arvestama nii BNPL lepingu kui ka teiste tasuliste maksetähtpäeva lepingute puhul. Iseasi on see, kuidas tõendada eseme kasutamise pikkust. Sõiduki puhul saab sellist kasutuseelist arvutada läbitud kilomeetrite põhjal, mille puhul võib

---

¹⁷⁰ Käerdi, M., Õunpuu, A. *Ibid.* VÕS § 414, punkt 3.2.1. (viide 97).

¹⁷¹ *Ibid.*, punkt 3.2.2.

¹⁷² *Ibid.*, punkt 3.3.

¹⁷³ RKTko 3-2-1-29-17, p 16.

¹⁷⁴ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 409, punkt 3.4. (viide 97).

¹⁷⁵ *Ibid.*

lähtuda, et iga 1000 km kohta on kasutuseelis 0,4 – 1% auto ostuhinnast.¹⁷⁶ Nutitelefoninäite puhul osutuks magistritöö autori hinnangul reaalse kasutuse kindlaks määramine tõenäoliselt keerulisemaks.

Magistritöö autori hinnangul ei avaldaks krediidilepingu taganemisõiguse kohaldamine märkimisväärset mõju sellistele lepingutele, mis on sõlmitud juba olemasoleva regulatsiooni kohaselt väljaspool ärruume, kui võrd sellistele lepingutele kohaldub VÕS üldosast tulenev taganemisõigus, mis laieneb ka sellega majanduslikult seotud kõrvallepingule VÕS § 49⁴ kohaselt. Küll aga võiks tarbijakrediidi sätete kohaldamine avaldada suuremat mõju lepingutele, mis on sõlmitud ärruumis ning mille ostmist tarbijale finantseeritakse majanduslikult seotud tarbijakrediidilepinguga (antud kontekstis BNPL ärimudeliga). Sellisel juhul tähendaks eeltoodu seda, et tarbijal oleks võimalik taganeda 14-päevase tähtaja jooksul ka sellistest lepingutest, mis on sõlmitud kaupmehe ärruumides. Õiguskirjanduses on leitud, et väljaspool ärruume on tarbija kergemini mõjutatav lepinguid sõlmima ning taganemisõigus annab sellisel juhul tarbijale võimaluse psühholoogiliselt „peale surutud“ tehingust loobuda.¹⁷⁷ Samas annab tarbijakrediidi regulatsioon sisuliselt tarbijale võimaluse valida endale soodsam taganemise režiim, mille kohaselt saab ta taganeda tarbijakrediidilepingu sätete alusel, kui ta ei saa taganeda sidevahendi abil sõlmitud lepingu sätete alusel.¹⁷⁸ Seega peavad kaupmehed ning krediidiandjad sellisel juhul arvesse võtma, et kui BNPL ärimudelile kohaldada tarbijakrediidilepingu sätteid, saavad tarbijad 14 päeva jooksul taganeda ka ärruumides sõlmitud müügi- ja teenuse osutamise lepingust, kui seda finantseeritakse tarbijale BNPL ärimudeli abil. Küll aga tuleb siinkohal rõhutada, et sellisel juhul peavad tarbijad hüvitama saadud kasutuseelseid.

2.4. Krediidi ennetähtaegne tagastamine

VÕS § 411 lõike 1 järgi võib tarbija tarbijakrediidilepingust tulenevad kohustused osaliselt või täielikult täita ennetähtaegselt. Sellisel juhul ei võlgne tarbija krediidi kasutamata jätmise ajale langevat intressi ja muid kulusid (VÕS § 411 lg 1). Seega on sätte eesmärgiks vabastada tarbija osaliselt või täielikult kohustuse tähtaegsest täitmisest ning seeläbi vabaneda intressi ja muude

---

¹⁷⁶ RKTko 3-2-1-29-17, p 3.

¹⁷⁷ Sein, K. VÕS § 49, punkt 4.1. (viide 120).

¹⁷⁸ Saare, K., Sein, K., Simovart, M., A. Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. – Juridica I/2010., lk 44.

krediidi kasutamise kulude tasumisest.¹⁷⁹ Järelikult on tegemist erinormiga VÕS § 84 lõike 1 suhtes, mis annab võlausaldajale õiguse jätta ennetähtaegne täitmine vastu võtmata olukorras, kus tal on selleks õigustatud huvi. Riigikohus on öelnud, et tarbijakrediidilepingu puhul on kohustuse ennetähtaegne täitmine reguleeritud VÕS §-s 411, seega puudub võlausaldajal õigus keelduda laenu tagasimaksmisest tulenevalt VÕS § 84 lõikest 1.¹⁸⁰ Krediidi ennetähtaegseks tagasimakseks loetakse ka selliseid olukordi, kus tarbijast krediidivõtja sooritab krediidiandjale krediidilepingu täitmiseks rahalise makse, mis ületab lepinguga sissenõutavaks muutunud kohustust.¹⁸¹ Nagu eelpool välja toodud, siis krediidi ennetähtaegse tagasimaksmise tagajärjeks on tarbija vabanemine intressi tasumise kohustustest. Küll aga ei rakenduks vastav tagajärg BNPL ärimudeli puhul, kui võrd leping on reeglina intressi- (ja muude tasude) vaba.

Seega, kui rakendada krediidi ennetähtaegse tagasimaksmise regulatsiooni BNPL ärimudelile, tähendaks ennetähtaegne tagastamine tarbija jaoks vaid kohustuse põhiosa tagasimaksmist enne võlgnevuse sissenõutavaks muutumist. Samas tähendaks antud asjaolu seda, et krediidiandjal puuduks õigus nõuda tarbijalt ennetähtaegse tagasimaksega seotud kahju hüvitamist, sest puudub ettenähtav kahju, mis oleks seotud krediidi ennetähtaegse tagasimaksmisega. Eeltoodust tulenevalt vastava regulatsiooni kohaldamine BNPL ärimudelile täidaks vaid osaliselt sätte eesmärki, kui võrd tarbijale tekiks võimalus saadud laen ennetähtaegselt tagastada, kuid intressi ja muude krediidi kasutamise kulude tasumisest vabastamise eesmärk pole täidetav tasude puudumise tõttu.

2.5. Viivis, leppetrahv ja krediidilepingu ülesütlemine

BNPL-i üheks probleemiks on rakenduvad tasud makseviivituse korral.¹⁸² Tarbijakrediidilepingute puhul on viivisemäär reguleeritud VÕS §-s 415. Sätte eesmärgiks on kaitsta tarbijat kohustuse täitmisega viivitamise korral ning kehtestada sissenõutavaks muutunud kohustuste puhul tarbijale soodsam regulatsioon võrreldes VÕS § 88 lõikega 6.¹⁸³ VÕS § 415 lõikega 1 on kehtestatud piir viivise suurusele tarbijakrediidilepingus, milleks on üldjuhul VÕS §-s 94 sätestatud intressimäär, millele lisandub 8% aastas (VÕS § 113 lg 1). Samas olukorras, kus tarbijakrediidilepingus on kokku lepitud intressimäär, mis ületab VÕS § 94-s sätestatud intressimäära (millele lisandub 8%

---

¹⁷⁹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 411, punkt 1. (viide 97).

¹⁸⁰ RKTko 3-2-1-39-17, p 12.

¹⁸¹ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 411, punkt 3.2. (viide 97).

¹⁸² Vt täpsemalt ptk 1.3.

¹⁸³ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 415, punkt 1. (viide 97).

aastas), saavad lepingu pooled kokku leppida ka sama suure viivise.¹⁸⁴ Sellisele loogikale viitab VÕS § 113 lõike 1 kolmas lause, mille kohaselt, kui lepinguga on ette nähtud kõrgem intressimäär kui seadusjärgne viivisemäär, loetakse viivise määraks lepinguga ettenähtud intressimäär. Küll aga võib kokku lepitud viivisemäär vastuolu tõttu VÕS § 415 lõikega 1 olla tsiviilseadustiku üldosa seaduse¹⁸⁵ § 87 kohaselt tühine.¹⁸⁶

Samas on sellisele tõlgendusele vastukaaluks leidnud Riigikohus 2016. aastal viivisemäära osas, et tühiseks tuleb lugeda vähemalt selline tarbijaga sõlmitud viivisekokkulepe, kus kokkulepitud viivisemäär ületab kolmekordset seadusjärgset viivisemäära.¹⁸⁷ Sellele eelnenud Riigikohtu lahendi pinnalt on lubatud sellised viivisekokkulepped, kus nõutakse viivist samas ulatuses, mida pooled näevad ette tarbijakrediidilepingus intressimäärana.¹⁸⁸ Ebaselgus on kaasa toonud selle, et erinevate kohtunike poolt rakendatakse erinevat praktikat.¹⁸⁹ BNPL ärimudeli puhul tuleb arvesse võtta, et leping on algusest peale intressivaba. Seega olukorras, kus kohaldada BNPL ärimudelile tarbijakrediidilepingu sätteid, tuleks lähtuda VÕS § 415 lõike 1 esimesest lausest. Samas peab magistrirõõ autor vajalikuks välja tuua, et suuri sisulisi muudatusi VÕS § 415 lõike 1 kohaldamine BNPL ärimudelile lubatava viivisemäära osas kaasa ei tooks, kuivõrd praegusel hetkel kohaldub BNPL lepingutele võlaõigusseaduse üldosa regulatsioon, täpsemalt VÕS § 113. VÕS § 113 lõike 1 kolmanda lause kohaselt, kui lepinguga on ette nähtud kõrgem intressimäär kui seadusjärgne viivisemäär, loetakse viivise määraks lepinguga ettenähtud intressimäär. Samas ei ole regulatsioon viivisemäära kohta üldjuhul imperatiivne, ehk pooled võivad kokku leppida ka teistsuguses viivisemääras.¹⁹⁰ Viivisemäära kokkuleppimisel kehtivad hinnangulise sisuga piirangud, mille rakendamisel tuleb kohtul teha diskretsioonotsus (VÕS § 113 lg 9 ja § 42 lg 3 p 5).¹⁹¹ Seega saab kohtupraktikale tuginedes olla BNPL lepingutes olev viivise määr eelduslikult kuni kolmekordne seadusjärgne viivisemäär.

VÕS § 415 lõike 1 teise lause kohaselt ei ole siiski välistatud krediidiandja õigus nõuda tarbijalt viivist ületava kahju hüvitamist. Riigikohtu hinnangul ei hõlma selline kahju endas saamata jäänud

---

¹⁸⁴ *Ibid*, punkt 3.1.

¹⁸⁵ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 20.06.2022, 33.

¹⁸⁶ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 415, punkt 3.1. (viide 97).

¹⁸⁷ RKTko 3-2-1-25-16, p 13.

¹⁸⁸ RKTko 3-2-1-120-08, p 12.

¹⁸⁹ Võla võim: Süsteemi mägukannid. Karjuvalt erinevad kohtuotsused röövivad võlglastelt igal aastal sadu tuhandeid eurosid. Eesti Päevaleht 18.09.2022. – <https://epl.delfi.ee/artikkel/120068710/vola-voim-susteemi-mangukannid-karjuvalt-erinevad-kohtuotsused-roovivad-volglastelt-igal-aastal-sadu-tuhandeid-eurosid> (28.01.2023).

¹⁹⁰ Kõve, V., Haamer, M. VÕS § 113, punkt 6.2.1. (viide 17).

¹⁹¹ *Ibid*, punkt 6.2.2. b.); RKTko 3-2-1-139-14 p-d 10-13; RKTkm 3-2-1-25-16 p 32.

intressi või muu tulu nõude esitamise võimalust, sest tagatud on juba varem kokku lepitud intressimääras viivisenõue VÕS § 113 lõike 1 kolmanda lause ja VÕS § 415 lõike 1 järgi, küll aga võib kõne alla tulla mõistlike võla sissenõudmise kulude nõue.¹⁹²

VÕS § 415 lõike 1 kolmanda lause kohaselt on tarbijakrediidilepingu puhul tühised kokkulepped, millega võidakse tarbijalt nõuda maksetega viivitamisel käsiraha või leppetrahvi. Samas võib Riigikohtu hinnangul olla selline kokkulepe ebamõistlikult kahjustav tüüptingimus VÕS § 42 lõike 3 punkti 5 ja VÕS § 44 järgi ka olukorras, kus tegemist ei ole tarbijakrediidiga.¹⁹³ Seega eeltoodust tulenevalt võib olemasolul selline leppetrahvi kokkulepe olla tühine ka kehtiva õiguse kohaselt sõlmitud BNPL lepingutes. Küll aga rõhutab magistritöö autor, et temale teadaolevalt ei rakendata Eesti teenusepakkujate poolt sõlmitavates BNPL lepingutes leppetrahve. Samas tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldamisega BNPL ärimudelile oleksid sellised kokkulepped igal juhul tühised.

Tarbijakrediidilepingute puhul on erinevalt reguleeritud sissenõutavaks muutunud kohustuste täitmise järjekord võrreldes võlaõigusseaduse üldosaga. Tarbijakrediidilepingutele kohaldatav VÕS § 415 lõige 2 on erisätteks VÕS § 88 lõike 8 suhtes. Tarbijakrediidi puhul on kohustuste täitmise järjekord seejuures kasulikum krediidivõtjast tarbijale kui üldregulatsiooni puhul, kuivõrd tarbija poolt tehtud maksed loetakse pärast hüvitamisele kuuluvate võla sissenõudmise kulude mahaarvestamist enne võlgnetava põhisumma ehk krediidi tagasimaksmise kohustuse katteks ning alles seejärel intressi ja muude kohustuste katteks.¹⁹⁴ VÕS § 88 lõige 8 toob seevastu sageli kaasa olukorra, kus kohustuste täitmisega viivitusse sattunud isik ei suuda hoolimata pidevate maksete tegemisest oma võlgnevust vähendada, kuna tema poolt tehtavad maksed arvestatakse esmalt võlgnetavate viivise ja intresside tasumiseks ning alles seejärel krediidi tagasimaksmise kohustuse katteks.¹⁹⁵ Viimane on magistritöö autori hinnangul BNPL lepingute puhul väiksemaks probleemiks, kui tüüpiliste kiiralaenude puhul, kuivõrd BNPL lepingud on intressivabad. Samas oleks BNPL lepingute puhul tarbijale kasulikum VÕS § 415 lõikes 2 nimetatud kohustuse täitmise järjekord, kuivõrd viivituse korral loetakse tagasimaksed enne põhikohustuse täitmiseks, mis omakorda mõjutab viivise tasu.

---

¹⁹² RKTko 3-2-1-120-08, p 13; sissenõudmiskulude osas magistritöö autor käsitletud neid alapeatükis 2.1.

¹⁹³ RKTko 3-2-1-120-08, p 15.

¹⁹⁴ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 415, punkt 3.2.1. (viide 97).

¹⁹⁵ *Ibid.*

Krediidilepingu ülesütlemine toimub reeglina VÕS § 416 alusel. VÕS § 416 lõike 1 kohaselt võib krediidiandja osadena tagastatava krediidi puhul tarbijakrediidilepingu tarbija makseviivituse tõttu üles öelda üksnes juhul, kui tarbija on täielikult või osaliselt viivituses vähemalt kolme üksteisele järgneva tagasimaksega. Samas krediidilepingute puhul, mille esemeks on osamaksete tasumise vastu asja üleandmine või kohustuse täitmine, toimub maksekohustuste olulise rikkumise korral krediidivõtja poolt lepingu lõpetamine taganemise mitte ülesütlemise teel.¹⁹⁶ Selle all mõeldakse näiteks järelmaksuga müügilepingu lõpetamist tarbijast krediidivõtja olulise makseviivituse korral. Seega võiks antud säte olla sobilik BNPL ärimudeli abil sõlmitud müügilepingutest taganemiseks. Küll aga ei kohaldu VÕS § 417 lepingutele, mille esemeks on osamaksete tasumise vastu asja üle andmine või kohustuse täitmine, kui see kujutab endast kestvusvõlasuhet (selliseks lepinguks on nt liisinguleping¹⁹⁷).¹⁹⁸ VÕS § 417 lõige 1 viitab taganemise puhul VÕS § 416 lõikes 1 sätestatud tingimustele.

VÕS § 416 lõike 1 kohaselt peab krediidiandja andma lisaks täielikult või osaliselt viivituses oleva kolme üksteisele järgneva tagasimakse puhul tarbijale kahenädalase täiendava tähtaja puudujääva summa tasumiseks koos avaldusega, et tasumata jätmise korral ütleb ta lepingu üles ning nõuab kogu võla tasumist. Nimetatud avaldus peab olema tarbijale üheselt arusaadav ülesütlemisavaldusena (järelmaksuga müügilepingute puhul taganemisavaldusena) ning tähtaja möödudes loetakse leping lõppenuks, mis tähendab, et krediidiandja ei pea tarbijale täiendavat avaldust tegema.¹⁹⁹ Täiendava tähtaja jooksul ülesütlemise kehtivust ei mõjuta tarbija poolsete maksete tegemine ulatuses, mis toovad kaasa võlgnevuse vähenemise alla kolme osamakse suurusele vastava summani.²⁰⁰ Samuti on leitud kohtupraktikas, et enne ülesütlemist sissenõutavaks muutunud kohustuste tagantjärele täitmine ei muudaks olematuks ülesütlemise kehtivust.²⁰¹ Koos tarbijale täiendava tähtaja andmisega peab krediidiandja pakkuma tarbijale võimalust läbirääkimisteks, et jõuda kokkuleppele (VÕS § 416 lg 2). Ülesütlemisavaldus peab vastama VÕS § 416 lõike 1 kohaselt kirjalikku taasesitamist võimaldavale vormile. Vastavat vorminõuet eirav avaldus loetakse tühiseks (VÕS § 416 lg 1).

---

¹⁹⁶ Käerdi, M., Õunpuu, A., VÕS § 416, punkt 3.1. (viide 97).; VÕS § 417.

¹⁹⁷ RKTko 3-2-1-1-07, p 25.

¹⁹⁸ Käerdi, M., Õunpuu, A., VÕS § 416, punkt 3.1. (viide 97).

¹⁹⁹ RKTko 3-2-1-105-15, p 13; RKTko 3-2-1-170-13, p 17.

²⁰⁰ Käerdi, M., Õunpuu, A., VÕS § 416, punkt 3.2. (viide 97).

²⁰¹ RKTko 3-2-1-190-13, p 29.

Kui VÕS § 416 lõige 3 näeb ette tarbijakrediidilepingu ülesütlemise tagajärjed, siis tuleb rõhutada, et kuivõrd BNPL lepingute puhul on tegemist eelkõige VÕS §-s 405 nimetatud lepingutele sarnanevate lepingutega, siis tuleb kõne alla eelkõige sellisest lepingust taganemine. Järelmaksuga müügilepingu lõpetamise korral ostjapoolse makseviivituse tagajärjel tuleb müügileping tagasi täita ja selle ese müüjale tagastada – seega on võimalik kohaldada eelkõige taganemise sätteid.²⁰² Eeltoodust tulenevalt kohaldatakse tagasitäitmisele VÕS §-des 189 – 193 sätestatud. VÕS § 417 lõike 1 sõnastuse kohaselt kohaldatakse sätet tagasimaksete tasumise vastu asja üleandmise või kohustuse täitmisele. Seega viitab sätte sõnastus rohkem kui ühele tagasimaksele. Õiguskirjanduse kohaselt tagasimaksetena tagastatava krediidiga on tegemist juhul, kui krediidivõtja on kohustatud krediidi tagasimaksmise kohustuse täitma vähemalt kolme tagasimakse teostamise teel.²⁰³ Eeltoodust johtuvalt tuleks nimetatud sätte kohaldamine kõne alla sellistele BNPL lepingutele, mille puhul toimub saadud kohustuse tagasimaksmine tarbija poolt kolme või rohkema tagasimaksega. Kuivõrd VÕS § 417 puhul on tegemist erisättega tarbijakrediidilepingust taganemise korral, annaks selle kohaldamine BNPL lepingutele tarbijatele mõnevõrra suurema kaitse, kui hetkel sellistele lepingutele kehtiv taganemine üldosa järgi (VÕS § 116 lg 1). VÕS § 116 annab BNPL-teenuse pakkujale oluliselt laiema võimaluse lepingust taganeda (VÕS § 116 lõiked 1 ja 2). Küll aga tuleb magistritöö autori hinnangul siinkohal rõhutada, et mitte kõik BNPL lepingud ei ole kolme või enama tagasimaksega maksetähtpäeva edasilükkamise lepingud. Näiteks pakutakse selliseid BNPL tooteid, mille raames võib tarbija laenuks saadud summa tagastada 30 päeva jooksul.²⁰⁴ Sellistest lepingutest taganemine eeltoodust tulenevalt ei oleks reguleeritud tarbijakrediidilepingu sätetega, isegi olukorras, kui kohaldada BNPL ärimudelile tarbijakrediidi sätteid, kuivõrd tegemist ei ole osamaksetena (kolme või enama osamaksega) tagastatava krediidiga. Seega sellistele lepingutele võiks eelkõige kohalduda ikkagi VÕS §-st 116 tulenev taganemisõigus, mis lubab lepingupoolel lepingust taganeda olulise lepingurikkumise puhul.²⁰⁵

Nagu eelpool välja toodud, ei ole kõikide BNPL ärimudeliga pakutavate laenutoodete puhul tegemist ainult osadena tagastava kohustusega. Eestis pakutakse loetud poodides võimalust tähtajatult Partner Kuukaardi funktsiooniga lükata ostude eest tasumist edasi ostule järgneva kuu algusesse.²⁰⁶ Nimetatud toode sarnaneb eelkõige tähtajatule tarbijakrediidilepingule, kuivõrd

---

²⁰² Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 417, punkt 3.1. (viide 97).

²⁰³ *Ibid.*

²⁰⁴ Vt nt ESTO osta nüüd, maksa hiljem toodet ptk 1.2.2. all.

²⁰⁵ VÕS § 116 lõige 1.

²⁰⁶ Vt Partnerkaardi kohta lähemalt peatükist 1.3.

leping sõlmitakse tähtajatult ning see võimaldab toodete eest tasuda maksetähtpäeva edasi lükates. Tähtajatu tarbijakrediidilepingu ülesütlemist reguleerib VÕS § 414¹. VÕS § 414¹ lõike 2 kohaselt võib sellise lepingu krediidiandja korraliselt üles öelda vaid sellisel juhul, kui vastav võimalus on lepinguga ette nähtud ning ülesütlemissavaldus tehakse vähemalt 2 kuud enne ülesütlemise jõustumist kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Seevastu annab VÕS § 414¹ lõige 1 tarbijale võimaluse tähtajatu krediidileping lõpetada korraliselt igal ajal, kui just lepinguga pole kokku lepitud etteteatamistähtaega. Viimasel juhul ei või etteteatamistähtaeg ületada ühte kuud (VÕS § 414¹ lg 1). Kui VÕS § 414¹ lõikes 2 nimetatud vorminõuet eirav krediidiandja poolne ülesütlemissavaldus on tühine sätte viimase lause kohaselt, siis seadus tarbija ülesütlemissavaldusele vorminõuet ette ei näe.²⁰⁷ Samas VÕS § 414¹ lõike 3 kohaselt tähtajanõuet eiravat ülesütlemissavaldust tühiseks ei loeta, vaid sellisel juhul loetakse ülesütlemine jõustunuks kokkulepitud tähtaja möödumisel alates tarbija poolse ülesütlemissavalduse esitamisest või krediidiandja puhul VÕS § 414¹ lõikes 2 nimetatud tähtaja möödumisel alates avalduse esitamisest.

Magistritöö autori hinnangul ei oleks tarbijakrediidilepingu ülesütlemissavalduse/taganemise regulatsiooni kohaldamine BNPL teenusepakkujate suhtes ebaproportsionaalne. VÕS § 116 järgi saab juba käesoleval hetkel BNPL teenusepakkuja taganeda BNPL lepingust vaid teise lepingupoole olulise rikkumise korral. Kuigi olemasolev regulatsioon on VÕS üldosa järgi laiem kui tarbijakrediidilepingutele kehtiv eriregulatsioon, peaks BNPL-teenuse pakkuja võtma arvesse, et finantsteenuse pakkumisel tarbijale võivad kehtida rangemad nõuded kui muude eraõiguslike võlasuhete puhul. Teiselt poolt annaks tarbijakrediidilepingu taganemisõiguse kohaldamine tarbijatele tugevama kaitse, kuivõrd BNPL-teenuse pakkuja saaks lepingust taganeda või lepingu üles öelda ainult tarbijakrediidi sätetes reguleeritud kindlatel tingimustel.

---

²⁰⁷ Käerdi, M., Õunpuu, A. VÕS § 414¹, punkt 3.1. (viide 97).

3. TARBIJAKREDIIDILEPINGU SÄTETE KOHALDAMISE VÕIMALUSED BNPL ÄRIMUDELI PUHUL

3.1. BNPL-i võrdsustamine traditsioonilise tarbijakrediidilepinguga

Üheks võimaluseks BNPL lepinguid reguleerida oleks nende võrdsustamine traditsioonilise tarbijakrediidilepingutega. Euroopa Parlament kutsus 19. juuni 2020. aasta resolutsioonis üles Euroopa Komisjoni tarbijakrediidi direktiivi läbivaatamise käigus kehtestama ambitsioonikamaid sätteid laenuvõtjate kaitseks kuritarvituste eest, tagamaks nende õiguste võrdse kohtlemise olemasolevate ning tulevaste laenude suhtes.²⁰⁸ 2021. aastal tegi Euroopa Komisjon ettepaneku muuta olemasolevat Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ.²⁰⁹ Komisjoni põhjenduste kohaselt võivad mitmed kehtiva tarbijakrediidi direktiivi kohaldamisalast välja jäävad krediidilepingud olla tarbijatele kahjulikud.²¹⁰ Muuhulgas leidis komisjon, et direktiivi kohaldamisalast ei tohiks välja jätta krediidilepinguid, mille puhul krediiti antakse ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist (sh „osta nüüd, maksa hiljem“ makselahendused).²¹¹ Komisjoni mõjuhinnangu aruandes leiti, et kuigi intressivabad laenud võivad tunduda väga mugavad ja nendega seotud kulud on väga madalad või puuduvad, siis risk seisneb eelkõige selles, et tarbijad on halvasti informeeritud krediidi tingimustest ja sageli kaasnevad tootega suured tasud maksevõlgnevuste korral.²¹² Täiendavalt leiti, et sellised finantstooted soodustavad tarbijate kiireid otsuseid, ahvatledes inimesi liigsetele kulutustele ja seades nad ohtu võtmaks rahalisi kohustusi, mida nad ei pruugi olla võimelised täitma.²¹³ Probleemi olulisusele viitab nende hinnangul osade liikmesriikide otsus kohaldada mõningaid direktiivi sätteid ka selliste tarbijakrediitide suhtes, mis ei ole tasulised.²¹⁴ Direktiivi läbivaatamise üldise eesmärgina on

---

²⁰⁸ Banking Union - annual report 2019. European Parliament resolution of 19 June 2020 on Banking Union – annual report 2019 (2019/2130(INI)). European Parliament, lk 8-9, p 24-26. – https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0165_EN.pdf (11.01.2023).

²⁰⁹ Euroopa Komisjoni 30. juuni 2021 Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta COM/2021/347.

²¹⁰ *Ibid*, põhjendus 15.

²¹¹ *Ibid*.

²¹² European Commission 30.6.2021 COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT REPORT Accompanying the Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on consumer credits, punkt 2.2.

²¹³ *Ibid*; Dubois, H., Fóti, K., Kable, E., Anderson, R., Addressing household over-indebtedness. Eurofound 2020a.

²¹⁴ IMPACT ASSESSMENT REPORT, punkt 2.2. (viide 212). Muuhulgas on viites välja toodud, et näiteks Saksamaa rakendab intressivabadele maksetähtpäeva edasilükkamise lepingutele samadel tingimustel taganemisõigust nagu traditsioonilistele (tasulistele) tarbijakrediidilepingutele.

muuhulgas ette nähtud tarbijatele tekkiva kahju ja riskide vähendamine seoses laenude võtmisega muutuval turul.²¹⁵ Seega saab eeltoodust tulenevalt järeldada, et Euroopa Komisjon soovib uue tarbijakrediidi direktiiviga reguleerida kõiki intressivabu laenulepinguid, mh BNPL makselahendusi. Euroopa Komisjoni ettepaneku kohaselt langeksid tarbijakrediidi direktiivi skooopi kõik intressita laenud ja maksetähtpäeva edasilükkamised, sõltumata asjaolust, kas krediiti andvaks osapooliks on kolmanda osapoolena tehingus osalev krediidiandja või kaupleja, kes võimaldab tarbijale otse tasuta maksetähtpäeva edasilükkamist.

Uue tarbijakrediidi direktiivi kohaldamisala laiendamisel kõikidele intressita antavatele krediitidele tekiks oluline muudatus kehtivas Eesti õiguses. VÕS § 401 lõike 1 järgi on krediidileping leping, mille eest kohustub krediidisaaaja alati maksma tasu. VÕS § 402 lõikes 1 tuleneva tarbijakrediidilepingu mõiste kohaselt, annab tarbijale krediiti või laenu majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja. Seega esimese eelduse kohaselt peab tarbijakrediidilepingu osapooliks olema majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja. KAVS § 5 lõike 1 kohaselt on krediidiandja KAVS-i tähenduses ettevõtja, kelle majandus- või kutsetegevuseks on tarbijale krediidi andmine. VÕS § 1 lõikest 6 tulenevalt on ettevõtja tunnuseks iseseisva majandus- või kutsetegevuse läbiviimisega seotud tehingute tegemine. Seega KAVS-i alusel loetakse krediidiandjaks ettevõtteid, kelle majandus- või kutsetegevuseks on krediidi andmine tarbijatele. Järelikult ei kohaldu kehtiva õiguse kohaselt tarbijakrediidilepingu sätted ettevõtetele, kelle majandus- või kutsetegevuseks tegevuseks ei ole krediidi andmine. Võlaõigusseadusest tuleneva krediidilepingu teise eelduse kohaselt on krediidileping alati tasuline leping, mis tähendab, et kui tarbijal ei ole kohustust maksete ajatamise või osamaksete võimaldamise eest tasu maksta, ei ole tegemist krediidilepinguga.²¹⁶

Seega, kui uue tarbijakrediidi direktiiviga hõlmatakse kõik intressita antavad krediidid, tähendaks see ühest küljest seda, et tulevikus peaksid kõik sellised kaupmehed, kes võimaldavad oma klientidele kaupade või teenuste eest ilma lisatasudeta osamaksetega tasuda, taotlema krediidiandjate ja –vahendajate seaduse alusel tegevusloa. Sellise koormuse panemine kauplejatele võib muuhulgas tähendada seda, et tarbijad jäetakse edaspidi ilma neile soodsatest pakkumistest. Seetõttu annaks selline reguleerimine vastupidise efekti. Ühest küljest sätestatakse kauplejatele

---

²¹⁵ Euroopa Komisjoni 30. juuni 2021 KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE. *Lisatud dokumendile*: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta.

²¹⁶ VÕS § 401 lõige 1.

märkimisväärsed kohustused, mis puudutavad krediidiandja tegevusloa taotlemist ning sellega kaasnevat. Teisest küljest lõpetaksid tõenäoliselt enamused kaupmehi sellisel juhul tasuta maksete ajatamise võimaluse, mis omakorda mõjutab tarbijatele suunatud pakkumisi negatiivselt. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on oma tagasisides direktiivi eelnõule välja toonud, et eeldatavasti on järelmaksu võimaldamine ilma täiendavate tasudeta omane pigem väiksematele maapiirkondade kauplejatele, kes valdavalt teavad ja usaldavad oma kliente ning kelle klientide arv on väike.²¹⁷ Samuti on Saksamaa Kaubandusliit (saksa keeles *Handelsverband Deutschland*) leidnud, et intressita laenude reguleerimise puhul oleks tarbijate majanduslik tegutsemisvabadus põhjendamatult piiratud või isegi välistatud.²¹⁸ Eeltoodust johtuvalt tuleb magistritöö autori hinnangul võtta arvesse, et kõikide tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise toodete võrdsustamine tarbijakrediidiga võib ebamõistlikult koormata väiksemaid ettevõtteid. Ettevõtete koormamine avaldab omakorda mõju tarbijatele – kui toodete pakkumine muutub ettevõtja jaoks kallimaks, mõjutab see eelduslikult tarbijale pakutava toote või teenuse hinda.

Lisaks eeltoodule võib magistritöö autori hinnangul ulatusliku reguleerimisega kahaneda potentsiaalsete tarbijast klientide arv ka seeläbi, et edaspidi peaksid krediidiandjad rakendama enne BNPL lepingute sõlmimist tarbijaga vastutustundliku laenamise põhimõtet. Eeltoodu järgimiseks peavad krediidiandjad veenduma tarbija krediidivõimelisuses. See tähendab, et nõ halva krediidivõimega tarbijad ei saaks BNPL toodet edaspidi kasutada. Teisest küljest ärimudeli lihtsus võib olla tarbijate jaoks ahvatlev, mis tähendab, et just halvema maksevõimega tarbijad võivad lihtsasti langeda tarbimisest sõltuvusse ning sellega endale järjest suuremaid võlgnevusi tekitada.²¹⁹ Seega on reguleerimine ühelt poolt piirav, aga teiselt poolt kaitsev.

Magistritöö autori hinnangul tuleks arvesse võtta, et tarbijakrediidi sätete terviklik kohaldamine BNPL ärimudelile ei pruugi olla mõistlik. Seda eelkõige põhjusel, et kehtivad tarbijakrediidi sätted reguleerivad tasulisi krediidilepinguid. Seevastu on BNPL lepingud reeglina tasuta, mistõttu ei pruugi kõik tarbijakrediidi sätted olla asjakohased.²²⁰ Euroopa Parlament on oma resolutsiooniprojektis välja toonud, et mh BNPL lepingute reguleerimisel tuleb tarbetu

---

²¹⁷ Arvamuse esitamine uue tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku kohta. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. 2021, lk 1. – <https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2021-09/31%2008%202021%20Uus%20tarbijakrediidi%20direktiiv.pdf> (22.02.2023).

²¹⁸ Stellungnahme zum Vorschlag für eine EU-Richtlinie über Verbraucherkredite (COM (2021) 347 final). Handelsverband Deutschland 2021, lk 2-3. – https://einzelhandel.de/index.php?option=com_attachments&task=download&id=10602,%203 (22.02.2023).

²¹⁹ Feng, J. Buy now pay later (BNPL): do you know what you are getting into? LawNow, 46(4) 2022, lk 27-28.

²²⁰ Vt selle osas täpsemalt mh ptk 2.1.

halduskoormuse vältimiseks rangelt kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet, et tagada parem läbipaistvus ja tarbijakaitse ning tugevdada seeläbi tarbijate usaldust.²²¹ Lisaks on Euroopa Parlament täpsustanud, et muuhulgas selliste krediitide osas, kui krediiti antakse ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist, peaks liikmesriikidel olema võimalik välistada uue tarbijakrediidi direktiivi teatavate teabenõuete ja ennetähtaegset tagasimaksmist käsitlevate sätete kohaldamine. Eeltoodust tulenevalt on magistritöö autori hinnangul Euroopa Parlamendi sooviks reguleerida BNPL ärimudelit eelkõige proportsionaalselt, võttes arvesse ärimudeli eripära ning välistades teatud sätete kohaldamist sellistele lepingutele vältimaks ülemäärast reguleerimist. Seega nõustub magistritöö autor parlamendi seisukohaga, mille kohaselt tuleks BNPL ärimudelile kohaldada tarbijakrediidilepingu sätteid proportsionaalselt, võttes arvesse ärimudeli eripärasid.

3.2. Tarbijakrediidilepingu sätete osaline kohaldamine BNPL-le

Teiseks variandiks oleks kohaldada BNPL ärimudelile tarbijakrediidi sätteid osaliselt. See tähendab, et BNPL ärimudeli eripära arvesse võttes, ei pruugi kõikide tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine ärimudelile olla mõistlik. 7. juunil 2022.a. avaldati tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku osas Euroopa Liidu Nõukogu üldine lähenemisviis (ingl *general approach*), mille punkti 11 kohaselt kohaldatakse vabatahtlikku osalist erandit nelja uue toote puhul, mh krediidilepingute osas, mis ei sisalda intresse ja muid tasusid.²²² Intressi ja muude tasudeta krediidilepingute puhul nähakse, et need kujutavad endast tarbija jaoks väiksemat liigse võlakoormuse riski, mistõttu on põhjendatud selliste krediitide osas kohaldada tarbijakrediidilepingu sätteid proportsionaalselt, et vältida teabe üleküllust tarbija jaoks ja krediidiandja halduskoormust.²²³ Selliste krediidilepingute puhul võib iga liikmesriik valida korra, millega vähendatakse lepingueelse teavitamise nõudeid ja avalikustamisnõudeid ning jäetakse välja ennetähtaegset tagasimaksmist käsitlev säte.²²⁴ Vastavat mõtet kordab preambuli punkt 15, mille kohaselt peaksid liikmesriigid saama välistada piiratud arvul sätete kohaldamise, et kohandada krediidiandjatele kehtestatud kohustusi vastavalt krediidi laadile ja krediidist tarbijale

---

²²¹ Parlamendi 25. augusti 2022 RAPORT ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta. EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta (COM(2021)0347 – C9-0244/2021 – 2021/0171(COD)), põhjendus 15.

²²² Üldine lähenemisviis, punkt 11 (viide 20).

²²³ *Ibid.*

²²⁴ *Ibid.*

tulenevatele riskidele, võttes arvesse turu eripära ja selliste krediidiliikide erinevaid omadusi, tagades samal ajal tarbijakaitse kõrgema taseme.²²⁵

Üldise lähenemisviisiga on lisatud tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku artiklisse 2 (6a), mille kohaselt liikmesriigid võivad otsustada, et artiklit 8 (2) d–f), artiklit 10 (3a) ja (8), artiklit 11 (2a), artiklit 21 (3) ja artiklit 29 ei kohaldata mh krediidilepingute suhtes, mille puhul krediiti antakse ilma intressi ja muude tasudeta.²²⁶

Üldise lähenemisviisi artikkel 8 on seotud tarbijakrediidi reklaamiga ning vastab kehtiva tarbijakrediidi direktiivi artiklile 4. Üldises lähenemisviisis välja toodud artikli 8 (2) d – f) kohaselt on liikmesriikidel võimalus BNPL reklaamidest jätta standardteabena välja kohaldataval juhul krediidilepingu kestus, konkreetsete kaupade või teenuste eest tasumise puhul hind kohe tasudes ning vajaduse korral tarbija makstav kogusumma ja osamaksete summa.²²⁷ Magistritöö autori hinnangul ei omaks antud leevendused väga sisulist mõju BNPL toodete reklaamidele. Pigem võiks magistritöö autori hinnangul kohaldada BNPL toodetele samasid reegleid nagu teistele tarbijakrediidi reklaamidele, arvestades BNPL toodete eripära. See tähendab, et reklaam peaks andma tarbijale finantsteenusest adekvaatse tervikpildi hõlmates ka teisi olulisi krediidilepingu tingimusi, mh infot krediidilepingu kestuse kohta. Küll aga on kõnealuse artikli puhul tegemist eelkõige BNPL turustamise küsimusega, mistõttu ei ole seda antud magistritöös põhjalikumalt käsitletud.

Üldise lähenemisviisi artiklis 10 (3a) on sätestatud kohustuslik lepingueelne teave, mille kohaselt krediidiandja ning vajaduse korral kredidivahendaja peab aegsasti enne pakkumise siduvaks muutumist tarbijale esitama alates Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe teisest lehest. Sellise teabe hulka kuulub muuhulgas krediidi liik, laenuintress, krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija makstav kogusumma tüüpilise näite kujul, hoiatus seoses tasumata või hilinenud maksetest tulenevate tagajärgedega jmt.²²⁸ Samas kohalduks sellisel puhul ikkagi krediidiandjale artikkel 10 (3), mille kohaselt tuleb enne lepingu sõlmimist esitada tarbijale selgelt eristuv viisi Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe esilehel olev teave, milles on täpsustatud mh krediidilepingu kestus, tarbija tehtavate maksete summa, arv ja sagedus, maksete hilinemisest tulenevad kulud ning

---

²²⁵ Üldine lähenemisviis, preambuli punkt 15 (viide 20).

²²⁶ *Ibid*, artikkel 2 (6a).

²²⁷ *Ibid*, artikkel 8 (2) d – f).

²²⁸ *Ibid*, artikkel 10 (3a) a), c), d) ja i).

taganemisõiguse olemasolu või puudumine.²²⁹ Seega ei ole eesmärgiks mitte lepingueelse teabe täielik kaotamine, vaid selle vähendamine võttes muuhulgas arvesse väiksema riskitasemega krediidilepingute eripärasid.

Magistritöö autori hinnangul on tervitatav selline lähenemisviis, mille kohaselt ei pea krediidiandja tasudeta krediidi puhul esitama tarbijale lepingueelse teabena kogu infot, mis kohaldub traditsioonilisele krediidilepingule, mis on reeglina tasuline. Selline info on eelkõige seotud krediidi tasulisusega, mis ei kohaldu BNPL toodetele, kuivõrd need on üldjuhul tasuta. Samuti on tarbijale kasulik asjaolu, et krediidiandjatele muudetakse edaspidi kohustuslikuks esitada tarbijale enne lepingu sõlmimist info maksete hilinemisest tulenevate kulude kohta, kuivõrd BNPL lepingute puhul võivad maksetega hilinemise puhul rakenduda viivistasud. Samas on magistritöö autori hinnangul arusaamatu, miks sellisel juhul ei pea krediidiandja esitama tarbijale hoiatust seoses tasumata või hilinunud maksetest tulenevate tagajärgedega. Sellise selgelt eristatava hoiatuse edastamine tarbijale oleks magistritöö autori hinnangul vajalik, kuivõrd see võib panna tarbija põhjalikumalt kaaluma krediidi võtmise vajalikkust, eriti juhul, kui tegemist on impulssostudega.

Üldise lähenemisviisi artikli 10 (8) kohaselt esitab krediidiandja või –vahendaja tarbija taotlusel Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe kõrval tarbijale tasuta koopia krediidilepingu projektist, tingimusel, et krediidiandja on taotluse saamise ajal valmis sõlmima tarbijaga krediidilepingu.²³⁰ Kuivõrd artikli 10 (3) kohaselt esitatakse tarbijale Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehega info krediidi põhitingimuste kohta, sh maksete hilinemisest tulenevate kulude kohta, ei ole magistritöö autori hinnangul tingimata vajalik BNPL lepingute puhul tasuta krediidilepingu projekti esitamine tarbijale koos Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehega.

Üldise lähenemisviisi artikli 11 (2a) viitab erandile kohustusliku lepingueelse info osas artiklis 2 (5) või (6) nimetatud krediidilepingute puhul. Artiklis 2 (5) on reguleeritud organisatsioonisesed krediidilepingud, mistõttu ei ole antud säte BNPL-i puhul asjakohane. Artikli 2 (6) kohaselt seevastu võivad liikmesriigid otsustada, et krediidilepingute suhtes, mis käsitlevad maksetähtpäeva edasilükkamist või tagasimaksmise meetodeid juhul, kui tarbijal on esialgse krediidilepingu puhul tekkinud või tõenäoliselt tekib makseviivitus, kohaldatakse artiklis loetletud paragrahve, kui on täidetud 2 täiendavat tingimust, milleks on: a) selline kokkulepe aitaks tõenäoliselt vältida tarbija

---

²²⁹ Üldine lähenemisviis, artikkel 10 (3) d), i), m) ja p) (viide 20)

²³⁰ *Ibid*, artikkel 10 (8).

makseviivitusega seotud kohtumenetlust ning b) tarbijale ei kohaldata sellise kokkuleppe sõlmimisel esialgse krediidilepinguga võrreldes halvemaid tingimusi. Kuivõrd artikkel 11 (2a) reguleerib lepingueelse teabe esitamist eelnimetatud lepingute puhul alates Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe teisest lehest, aga BNPL lepingute puhul on Euroopa Nõukogu sooviks olnud lepingueelse teabe esitamist vähendada, on magistritöö autori hinnangul proportsionaalne ka üldise lähenemisviisi artikli 11 (2a) kohaldamata jätmine selliste lepingute puhul.

Artikkel 21 (3) puudutab samuti krediidilepingus sätestatud teavet, aga konkreetne lõige on sätestatud krediitide kohta, mille puhul maksete tagajärjel krediidi kogusumma vahetult ei vähene.²³¹ BNPL lepingute puhul ei ole antud säte asjakohane, kuivõrd laenu antakse intressi ning muude tasude vabalt ehk laenusaaaja poolt tehtavad tagasimaksed mõjutavalt otseselt saadud krediidi kogusumma vähenemist.

Artiklis 29 on sätestatud krediidi ennetähtaegne tagasimaksmine, mille puhul tuleks proportsionaalselt vähendada krediidi kogukulu tarbijale.²³² Üldise lähenemisviisi preambuli kohaselt peaks tarbijal olema õigus täita oma kohustus enne krediidilepingus kokkulepitud tähtpäeva saabumist.²³³ Samas peaks krediidi ennetähtaegse tagasimaksmise korral olema krediidiandjal õigus saada õiglast ja objektiivselt põhjendatud hüvitist kulude eest, mis on otseselt seotud krediidi ennetähtaegse tagasimaksmisega.²³⁴ Lisaks peaks liikmesriikidel olema õigus sätestada, et krediidiandja võib krediidi ennetähtaegse tagasimakse korral nõuda hüvitist ainult siis, kui tagasimakse summa 12 kuu jooksul ületab liikmesriigi tasandil kindlaksmääratud künnise.²³⁵ Samuti on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusel, et laenude ennetähtaegne tagastamine on tarbijakrediidi direktiivi üks keskne säte, kuna selle eesmärk on edendada turu konkurentsivõimet ja mõjutada liigse võlakooormuse olukordi, ning toetab ettepaneku üldisi eesmärke.²³⁶ Küll aga on üldise lähenemisviisi ühe peamise muudatusena ettenähtud krediidi ennetähtaegset tagasimaksmist käsitleva sätte välja jätmine mh sellistest lepingutest, mis ei sisalda intresse ja muid tasusid.²³⁷

---

²³¹ Üldine lähenemisviis, artikkel 21 (3) (viide 20).

²³² *Ibid*, artikkel 29.

²³³ *Ibid*, punkt 62

²³⁴ *Ibid*.

²³⁵ *Ibid*, punkt 63.

²³⁶ 04.03.2022 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta“ (COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)), punkt 4.9.

²³⁷ Üldine lähenemisviis, punkt 11 (viide 20).

Kuivõrd BNPL lepingutega ei kaasne reeglina tarbijatele lisakulusid ning krediidi väljastamise tasud maksab üldjuhul kaupmees krediidiandjale, ei ole sellisel juhul asjakohane sätte osa, mis puudutab saamata jäänud hüvitise kompenseerimist tarbija poolt krediidiandjale. Teisest küljest tähendab eeltoodu seda, et krediidi enneaegsel tagastamisel BNPL lepingute puhul ei oleks tarbija õigustatud krediidi kogukulu vähendamisele, mis kehtiva õiguse kohaselt koosneb intressist ja kuludest lepingu järelejäänud kestuse jooksul.²³⁸ Krediidi kogukulu all mõistetakse kõiki kulusid, kaasa arvatud intress, lepingutasud, maksud ja mis tahes muud tasud, mida tarbija on kohustatud seoses krediidilepinguga maksma ja mis on krediidiandjale teada, välja arvatud notaritasud.²³⁹ Samuti on Euroopa Kohus tõlgendanud tarbijakrediidi direktiivi artiklit 16 selliselt, et tarbija õigus krediidi kogukulu vähendamisele krediidisumma ennetähtaegse tagasimaksmise korral hõlmab kõiki tarbijalt nõutud kulusid (mitte ainult selliseid kulusid, mida laenuandja on esitlenud kui krediidilepingu kestusest sõltuvaid).²⁴⁰ Seega magistritöö autori hinnangul võib kaalutluskohaks olla eelkõige krediidi kogukulu puudumine, miks ei soovita krediidi ennetähtaegse tagastamise õigust BNPL lepingutele rakendada, kuivõrd krediidi osalise või täieliku ennetähtaegse tagastamise korral peaks krediidiandjal olema õigus ennetähtaegse tagastamisega otseselt seotud kulude hüvitamisele, võttes arvesse krediidiandja kulude kokkuhoidu.²⁴¹

Eeltoodust tulenevalt analüüsib autor, kas kohustuse ennetähtaegse täitmise õigus saaks olla Eesti õiguses tagatud läbi võlaõigusseaduse üldosa regulatsiooni. Kohustuse ennetähtaegse täitmise regulatsioon tuleb VÕS §-st 84 ning selle sätte eesmärgiks on määratleda reeglid, millal võlgnik või täita kohustuse ennetähtaegselt ning mis põhjusel võlausaldaja võib ennetähtaegse täitmise vastuvõtmisest keelduda.²⁴² VÕS § 84 lõike 1 kohaselt ei või võlausaldaja keelduda kohustuse täitmise vastuvõtmisest enne täitmise tähtpäeva, kui tal ei ole keeldumiseks õigustatud huvi. Lisaks eeltoodule on Riigikohus selgitanud, et võlausaldajal ei ole üldjuhul õigust keelduda laenu tagasimaksmisest enne täitmise tähtpäeva.²⁴³ Eeltoodu tähendab, et võlausaldaja ei saa ennetähtaegsest täitmisest keelduda üksnes asjaolule, et täitmine ei ole ennetähtaegsuse tõttu

---

²³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, artikkel 16 (1).

²³⁹ *Ibid*, artikkel 3 g).

²⁴⁰ EKo, C-383/18, *Lexitor Sp. z o.o versus Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. Franciszka Stefczyka, Santander Consumer Bank S.A., mBank S.A.*, ECLI:EU:C:2019:702, punkt 31 ja resolutsioon.

²⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, preambuli punkt 39.

²⁴² Varul, P. VÕS § 84, punkt 1. – Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016.

²⁴³ RKTko 3-2-1-39-17 p 12; RKTko 3-2-1-60-11 p 28.

nõuetekohane.²⁴⁴ Õigustatud huvi on oma sisult kitsam kui hea usu põhimõte, seega ennetähtaegse täitmise vastuvõtmisest keeldumisel ei tohi võlausaldaja tugineda asjaolule, et keeldumine oleks vastuolus hea usu põhimõttega.²⁴⁵ Näiteks on õiguskirjanduses leitud, et ostja õigustatud huviks ennetähtaegselt kohale toimetatud kauba vastuvõtmisel on asja üle vaatamine ja selle lepingutingimustele mittevastavusest teatamine.²⁴⁶ Eeltoodust tulenevalt, kui ostjale seda võimalust ei tagata, on see piisav õigustatud huvi, et kohustuse täitmise vastuvõtmisest keelduda.²⁴⁷ Samas tülles tagasi BNPL lepingute juurde, siis on magistritöö autori hinnangul raske ette kujutada olukorda, kus võlausaldajal saaks olla õigustatud huvi keelduda võlgniku poolt kohustuse ennetähtaegsest täitmisest. Näiteks isegi olukorras, kus rahaülekanne tehakse teiselt kui kokku lepitud kontolt, ei muuda see majanduslikku tagajärge, milleks on konto krediteerimine kokkulepitud summa ulatuses, kuivõrd tegemist on mitteilulise kõrvalekaldumisega kohustuse täitmisest.²⁴⁸ Kuna BNPL-i puhul on tegemist intressivaba kohustusega, siis ei tekiks võlgniku pooltel kohustuse ennetähtaegsel täitmisel võlausaldajal õigust nõuda intressi kuni kohustuse täitmiseks ettenähtud tähtpäevani (VÕS § 84 lg 4). Samal ajal tähendab krediidi ennetähtaegne tagastamine krediidiandjale võimalike kulude kokkuhoidu, kuivõrd ta ei peaks enam teenindama ennetähtaegselt tagastatud krediidiga seotud lepingut. Magistritöö autorile teadaolevalt võimaldavad Eestis tegutsevad krediidiandjad BNPL lepingute puhul ennetähtaegseid tagasimakseid.²⁴⁹

Kõiki asjaolusid arvesse võttes, peaks magistritöö autori hinnangul olema BNPL lepingutele tagatud ennetähtaegse tagasimaksmise õigus, kuivõrd krediit on tarbijatele ilma intressi ning muude tasudeta, mis tähendab, et tarbijal on võimalik täita oma kohustused ennetähtaegselt selliselt, et BNPL-teenuse pakkuja ei jää ilma õiglasest ja põhjendatud hüvitisest. Kuivõrd kehtivas õiguses oleva tarbijakrediidilepingu ennetähtaegse tagasimakse regulatsiooni kohaldamine BNPL lepingutele oleks problemaatiline, võttes arvesse, et antud säte on mõeldud eelkõige tasuliste krediidilepingute ennetähtaegse tagasimaksmise reguleerimiseks, saaks magistritöö autori

---

²⁴⁴ Varul, P. VÕS § 84, punkt 4.3. (viide 242).

²⁴⁵ *Ibid*; Kull, I. Hea usu põhimõtte kaasaegses lepinguõiguses. Doktoritöö. Juhendaja Paul Varul. Tartu: Tartu Ülikool 2002, lk 146.

²⁴⁶ Karu, P. Asja ülevaatamise ja lepingutingimustele mittevastavusest teatamise kohustus: täitmise aeg. – *Juridica* VI/2007, lk 385.

²⁴⁷ *Ibid*.

²⁴⁸ Kull, I, lk 146 (viide 245).

²⁴⁹ Näiteks Partner Kuukaardi ostulimiidi tingimuste punkti 6.1. (viide 56) kohaselt saab klient teha igal ajal vabatahtlikke sissemakseid nii jooksva saldo positiivseks muutmiseks kui ka ettemaksu tegemiseks tulevaste ostude tarbeks.

hinnangul antud probleemkohta vältida võlaõigusseaduse üldosas olevat kohustuse ennetähtaegse tagastamise regulatsiooni rakendades.

Vastutustundliku laenamise põhimõtte osas plaanitakse samuti täpsustada uut tarbijakrediidi direktiivi. Nõukogu üldise lähenemisviisi kohaselt peaks krediitdivõimelisuse hindamine tuginema tarbija rahalist ja majanduslikku olukorda, sealhulgas sissetulekut ja kulutusi, käsitlevale teabele, mis on vajalik ning proportsionaalne tarbijale pakutava krediidi laadi, suuruse, keerukuse ja riskidega.²⁵⁰ Samuti on Euroopa Parlament seisukohal, et krediidiandjatel peaks olema kohustus individuaalselt ja proportsionaalsel viisil kontrollida tarbija krediitdivõimelisust.²⁵¹ Lisaks on leitud, et krediitdivõimelisuse hindamine peaks olema proportsionaalne ning selle puhul tuleks tugineda tarbija huvidele, et vältida vastutustundetuid laenuandmistavasid ja liigset võlakoormust, ning arvesse tuleks võtta kõiki vajalikke ja asjakohaseid tegureid, mis võivad mõjutada tarbija suutlikkust krediit tagasi maksta.²⁵² Tuleb rõhutada, et eeltoodud ettepanekud seonduvad vastutustundliku laenamise põhimõttega laiemas pildis, kui ainult BNPL ärimudeliga seonduvalt. Küll aga muutuks ettepanekute kohaselt vastav kohustus tulevikus krediidiandjatele kohustuslikuks ka BNPL lepingute sõlmimisel. Magistritöö autori hinnangul saab nõustuda Euroopa institutsioonide seisukohtadega osas, mille kohaselt tuleks mh BNPL lepingute puhul rakendada vastutustundliku laenamise põhimõtet proportsionaalselt. See tähendab, et tuleks võtta arvesse, et intressi ja muude kuludeta laen on oma olemuselt väiksema riskisusega kui tasuline tarbijakrediit ning eeltoodust johtuvalt oleks krediidiandjal krediidi liiki ja suurust arvesse võttes võimalik rakendada vastutustundliku laenamise põhimõtet proportsionaalselt tarbija poolt võetava kohustuse riskiastmega. Euroopa Parlamendi seisukohast tulenevalt peaks Euroopa Pangandusjärelevalve välja töötama suunised proportsionaalsuse põhimõtte järgmiseks, milles täpsustatakse, kuidas ja mille alusel krediidiandjad krediitdivõimelisust hindavad, võttes arvesse krediidi laadi, kestust, väärtust, keerukust ja sellest tarbijale tulenevaid riske.²⁵³ Vastava juhendi välja töötamine oleks magistritöö autori hinnangul kasulik, kuivõrd proportsionaalsuse põhimõtte rakendamine krediitdivõimelisuse hindamisel on lai ning ebamäärane mõiste ning üksnes proportsionaalsusest lähtumine võib kaasa tuua erinevate hooldusmeetmete rakendamise krediidiandjate poolt.

---

²⁵⁰ Üldine lähenemisviis, punkt 47 (viide 20).

²⁵¹ Parlamendi 25. augusti 2022 RAPORT, põhjendus 15 (viide 221).

²⁵² *Ibid*, põhjendus 46.

²⁵³ *Ibid*, põhjendus 47b.

Taganemisõiguse osas ei näe kavandata tarbijakrediidi direktiiv ette erisusi BNPL lepingute suhtes. Nagu magistritöö autor kirjeldas peatükis 2.3., siis taganemisõiguse kohaldamise osas BNPL ärimudelile ei tekiks suuri muudatusi võrreldes kehtiva õiguse kohaselt väljaspool äriruume sõlmitava BNPL lepinguga. Kuivõrd BNPL lepinguga finantseeritakse reeglina järelmaksuga soetatavat teenust või toodet, kehtib juba käesoleval hetkel sellistele väljaspool äriruumi sõlmitud lepingutele võlaõigusseaduse üldosast tulenev taganemisõigus.²⁵⁴ Seega ei oleks magistritöö autori hinnangul taganemisõiguse kohaldamine BNPL ärimudelile sellest tulenevalt eaproportsionaalne. Tarbijakrediidilepingust taganemisõiguse puudumine või olemasolu avaldab suurimat rolli eelkõige sellistele lepingutele, mis on sõlmitud äriruumis, kuivõrd sellistele toodetele ja teenustele ei rakendu võlaõigusseaduse üldosa järgi taganemisõigus. Lisaks eeltoodule tuleb arvesse võtta, et osa BNPL lepinguid võivad oma iseloomult sarnaneda eelkõige tähtajatutele krediidilepingutele. Eeltoodu tähendab, et taganemise tähtaeg on seotud lepingu sõlmimise ajaga, mitte ostu sooritamisega.²⁵⁵ Magistritöö autori hinnangul tuleks BNPL lepingutele kohaldada taganemisõigust, kuivõrd tarbijale peaks jääma võimalus vahetult peale krediidilepingu sõlmimist anda järelemõtlemisaega.²⁵⁶ Taganemisõigus kohaldub juba kehtiva õiguse kohaselt sellistele BNPL lepingutele, millega on soetatud mõni teenus või toode väljaspool äriruume. Samuti kehtib taganemisõigus kehtiva õiguse kohaselt reguleeritud tarbijakrediidilepingutele, mistõttu ei oleks tarbijakrediidilepingust tuleneva taganemisõiguse regulatsiooni laiendamine BNPL lepingutele krediidiandjatele eaproportsionaalne ning avaldaks omakorda soodsat mõju tarbijatele, kellele oleks tagatud järelemõtlemisaeg vahetult peale lepingu sõlmimist.

Viivise regulatsiooni osas omaks tarbijakrediidi sätete kohaldamine BNPL ärimudelile tarbijatele positiivset mõju võrreldes võlaõigusseaduse üldosas tuleneva regulatsiooniga, kuivõrd tarbijakrediidilepingu sätted on täitmise järjekorra osas tarbijale soodsamad ning maksetega viivitamisest oleksid leppetrahvi kokkulepped tühised.²⁵⁷ Kuigi lubatava viivisemäära regulatsioon on Eesti õiguses juba võlaõigusseadus üldosa tasemel reguleeritud²⁵⁸, siis võlgnikul on VÕS § 113 lõike 8 kohaselt õigust taotleda ka viivise vähendamist, sest viivisenõue ei sõltu tegeliku kahju olemasolust.²⁵⁹ Seega kohaldatava viivisemäära osas tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamine BNPL ärimudelile ei omaks märkimisväärset mõju, küll aga oleks tarbijakrediidilepingu sätetest

---

²⁵⁴ VÕS §-id 49 ja 56.

²⁵⁵ VÕS § 409 lõike 2 kohaselt taganemise tähtaeg hakkab kulgema tarbijakrediidilepingu sõlmimise päevast.

²⁵⁶ Saare, K., Sein, K., Simovart M, A. lk 44 (viide 178).

²⁵⁷ Vt selle osas täpsemalt ptk 2.5.

²⁵⁸ VÕS § 113 lg 1.

²⁵⁹ Raude, M. Viivise vähendamine võlgniku taotlusel ja kohtu algatusel. *Juridica* I/2015, lk 26.

tulenev nõuete täitmise järjekord tarbijale kasulik, kui seda on võlaõigusseaduse üldosas. Samuti leiab magistritöö autor, et tarbijakrediidi sätetest tuleneva ülesütlemise ja taganemise regulatsiooni kohaldamine BNPL ärimudelile oleks mõistlik ning proportsionaalne, kuivõrd see annaks tarbijatele tugevama kaitse ning krediidiandjad peaksid arvestama tarbijatele finantsteenuste pakkumisel kohalduvate rangemate nõuetega võrreldes muude ärisuhetega.²⁶⁰

Eeltoodust tulenevalt leiab magistritöö autor, et enamike töös käsitletud tarbijakaitse instrumentide kohaldamine läbi tarbijakrediidi sätete BNPL ärimudelile oleks proportsionaalne ning mõistlik. Autor nõustub erinevate institutsioonide seisukohaga, mis puudutab lepingueelse teabe vähendamist ning proportsionaalse vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamist BNPL ärimudeli puhul, võttes arvesse BNPL ärimudelist tulenevaid eripärasid võrreldes muude tasuliste tarbijakrediidilepingutega. Autori hinnangul tuleks siiski BNPL ärimudelile kohaldada ennetähtaegse tagastamise õigust. Tõenäolised õiguslikud probleemkohad võiksid tekkida tarbijakrediidilepingule kohalduva ennetähtaegse krediidi tagastamisega krediidi kogukulu vähendamisel tarbijale intressivabade laenude puhul ning krediidiandjal olevale õiglase hüvitise nõudele. Küll aga jõudis magistritöö autor analüüsi teel tulemusele, et Eesti õiguses saaks probleemkohti vältida rakendades BNPL lepingutele võlaõiguse üldosast tulenevat kohustuse ennetähtaegse täitmise regulatsiooni. Eeltoodust tulenevalt ei ole magistritöö autori hinnangul tingimata vajalik selles osas krediidilepingu regulatsiooni kohaldamine BNPL lepingutele, kuivõrd kohustuse ennetähtaegse täitmise õigus oleks üldjuhul tagatud VÕS üldosa regulatsiooniga.

3.3. Tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine BNPL-le üksnes kolmnurksuhte olukorras

Magistritöö üheks olulisemaks küsimuseks on vastata, kellele tuleks tarbijakrediidilepingu sätteid kohaldada BNPL ärimudeli puhul. Nagu magistritöö autor eelpool kirjeldas²⁶¹, siis Euroopa Komisjoni ettepanekus ei eristata erinevaid BNPL teenusepakkujaid, mis sisuliselt tähendab seda, et ettepaneku kohaselt tekiks kõikidele ettevõtetele, kes annavad tarbijale võimaluse maksta kauba või teenuse eest hiljem ühe või mitme osamaksena, küsimata selle eest intressi või muud lisatasu, täiendavad kohustused, milleks on muuhulgas krediidi andmisega seotud tegevusluba, töötajate

---

²⁶⁰ Vt selle osas täpsemalt ptk 2.5.

²⁶¹ Vt selle osas täpsemalt ptk 3.1.

kompetentsuse tagamine ning lepinguelse teabe nõuded.²⁶² Seevastu koostasid Eesti ja Leedu ühisavalduse tarbijakrediiti käsitleva ettepaneku kohta, millega toetatakse ilma intressita ja muude tasudeta antava krediidi direktiivi kohaldamisalast väljajätmist.²⁶³ Eesti ja Leedu arvates paneks sellist liiki krediidi hõlmamine kauplejatele ja järelevalveasutustele ebaproportsionaalse koormuse ning võib jätta tarbijad ilma neile soodsatest pakkumistest, samuti toetatakse ühisavaldusega lähenemist, mis võimaldab kohaldada direktiivis proportsionaalset korda.²⁶⁴ Antud asjaolu tähendab magistritöö autori hinnangul seda, et Eesti ja Leedu toetavad direktiivi kohaldamisalasse BNPL-i proportsionaalset hõlmamist, millega tuleks reguleerida vaid professionaalsete krediidiandjate poolt pakutavaid BNPL tooteid. Seega regulatsioonist tuleks välja jätta kaupmehed, kes võimaldavad tarbijatel arvete põhiselt tasuda.

Vastuseks avaldas Euroopa Liidu Nõukogu 7. juunil 2022.a. üldise lähenemisviisi, mille kohaselt tuleks uuest tarbijakrediidi direktiivist siiski välja jätta maksete edasilükkamine ehk makseviis, millega antakse tarbijale võimalus maksta toodete või teenuste eest osamaksetena, ilma intressideta ja ilma kolmandast isikust krediidiandja osaluseta. Ettepaneku kohaselt tuleks sellised pakkumised selgelt eristada „osta nüüd, maksa hiljem“ makselahendustest, mida plaanitakse hõlmata uue tarbijakrediidi direktiivi skooopi.²⁶⁵ Nõukogu üldises lähenemisviisis defineeritakse BNPL makselahendusi kui uusi digitaalseid finantsvahendeid, mis võimaldavad tarbijatel teha ostu ja maksta summa tagasi teatava aja jooksul, ning mille puhul krediidiandja sõlmib tarbijaga krediidilepingu, mille ainus eesmärk on kaupade või teenuste ostmise selliste kaupade tarnija või teenuste osutaja kaudu ning mis on sageli ilma intressita ja muude tasudeta antav krediit. Definitsiooni juures on täpsustatud, et selliseid lepinguid tuleks eristada edasilükatud maksetest, mis hõlmavad olukorda, kus kaupade tarnija või teenuste osutaja annab tarbijale aega selliste kaupade või teenuste eest ilma intressita ja muude tasudeta maksmiseks, ilma et kolmas isik pakuks krediiti.²⁶⁶ Seega BNPL makselahendusena saab üldise lähenemisviisi kohaselt mõista eelkõige selliseid lepinguid, kus esineb kolmnurksuhe, mille osapoolteks on tarbija, kaupleja ning krediidiandja. Sellise skeemi puhul leiab tarbija kaupleja juurest sobiva toote või teenuse, mida ta soovib soetada. Ostu sooritamisel on kauplejal võimalik ühe makseviisina pakkuda tarbijale tasuta

---

²⁶² Kas Sinu ettevõtte pakub tarbijale võimalust maksta kauba või teenuse eest hiljem, küsimata selle eest intressi või muud lisatasu? Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, 05.05.2022. – <https://www.koda.ee/et/meie-moju/hetkel-kasil/kas-sinu-ettevote-pakub-tarbijale-voimalust-maksta-kauba-voi-teenuse-hiljem> (09.03.2023).

²⁶³ Nõukogu 2. Juuni 2022 ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta. Üldine lähenemisviis – Eesti ja Leedu ühisavaldus.

²⁶⁴ *Ibid.*

²⁶⁵ Üldine lähenemisviis, lk 4, punkt 10 b) (viide 20).

²⁶⁶ *Ibid.*, lk 14, punkt 15b.

maksetähtpäeva edasilükkamist, mida finantseerib kolmas isik, kelleks on üldjuhul majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja. Eeltoodu tähendab, et tarbija sõlmib kolmandast osapooltest finantseerijaga vastavasisulise lepingu. Samas edasilükatud maksete all saab rääkida eelkõige sellistest lepingutest, kus kaupmees pakub, kõrvaltegevusena krediiti andes, otse tarbijale maksetähtpäeva edasilükkamist kaupade või teenuste eest tasumiseks intressi ning muude tasude vabalt, ehk sellisel juhul puudub tehingu osapooltest kolmas osapool.

Eeltoodust tulenevalt on oluline teha vahet kaupleja poolt tarbijale otse pakutava edasilükatud maksete ning majandus- ja kutsetegevuses tegutseva krediidiandja poolt tarbijale pakutava BNPL lepingute vahel. On tõenäoline, et professionaalse krediidiandja eesmärgiks on eelkõige kasumi teenimine finantseerimislepingult, mistõttu võivad tarbijakaitsetelised eesmärgid jääda tahaplaanile. Järelikult ei tohiks võrdsustada edasilükatud makseid ning BNPL lepinguid. Sarnast seisukohta jagab ka Ühendkuningriigis läbiviidud uuring, mille soovitusel kohaselt tuleks BNPL-i reguleeriva raamistiku määratlemisel hoolitseda selle eest, et mitte hõlmata regulatsiooni organisatsioone, kes ei tegele otseselt finantseerimisega ning tuginevad seaduses välja toodud eranditele nagu näiteks tervishoiuteenused ja spordiklubid.²⁶⁷

Samas, võttes eeltoodut arvesse, jäädi Euroopa Nõukogus ikkagi seisukohale, et tuleks sätestada piirangud sellistele tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise lepingutele, mida pakuvad kauplejad otse tarbijatele. Üldise lähenemisviisi artikli 2 fb) kohaselt direktiivi ei kohaldata edasilükatud maksete suhtes, mille puhul kauba tarnija või teenuse osutaja annab, ilma, et kolmas isik pakuks krediiti, tarbijale aega tasuda kaupade või teenuste eest ilma intressita ja muude tasudeta ning see makse tuleb teha 90 päeva jooksul alates kaupade tarnimise või teenuste osutamise lepingu sõlmimisest ning mille puhul maksta tuleb üksnes nõuete täitmata jätmisega seotud piiratud tasud, mis on märgitud kauba tarnija või teenuse osutaja arvel või lepingus või sätestatud õigusnormides.²⁶⁸

Eeltoodu tähendab, et tõenäoliselt jäetakse uuest tarbijakrediidi direktiivist välja kaupleja või teenuseosutaja poolt ilma intressita ning täiendavate tasudeta kaupade või teenuste eest tasumine. Viimane kehtib ainult juhul, kui makse tuleb teha 90 päeva jooksul alates lepingu sõlmimisest. Seega läheksid ettepaneku kohaselt alates lepingu sõlmimisest 90 päevast tähtaega ületavad edasilükatud maksed direktiivi kohaldamisalasse. Sellega lisatakse osapooltele juurde tähtajaline

---

²⁶⁷ The Woolard Review, lk 52, soovitus 18 (viide 1).

²⁶⁸ Üldine lähenemisviis, artikkel 2 fb) (viide 20).

kriteerium, mille puhul tekib küsimus, kas see on proportsionaalne. Esiteks arvestatakse üldise lähenemisviisi kohaselt 90 päevast tähtaega alates lepingu sõlmimisest.²⁶⁹ Selline lähenemine on problemaatiline, kuivõrd eksisteerib tooteid, mille puhul võib transport võtta kaua aega. Näiteks mööbel või mõni tehnika varuosa tellitakse välismaalt ning kohaletoimetamise tähtaeg võib olla 90 päeva või kauem. Eeltoodud põhjustel ei pruugi selline lähenemisviis tingimata olla tarbija jaoks kasulik. Seega tuleks magistritöö autori hinnangul pigem kaaluda tähtaja arvestamist kauba kätte toimetamisest või teenuse osutamisest, mitte alates lepingu sõlmimisest. Teiseks tekitab küsimusi sätestatud 90-päevane tähtaeg, mille puhul tuleks omakorda küsida, kas selline tähtaja nõue on tingimata tarbija kasuks seatud. Kallimate toodete või teenuste puhul ei pruugi tarbijatel olla võimalust tasuda arve nimetatud tähtaja jooksul.

Euroopa Parlamendi muudatusettepaneku kohaselt komisjoni ettepanekule peaks, mh selliste krediitilepingute puhul, kui krediiti antakse ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist, olema liikmesriikidel võimalik välistada uue tarbijakrediidi direktiivi teatavate teabenõuete ja ennetähtaegset tagasimaksmist käsitlevate sätete kohaldamine.²⁷⁰ Muudatusettepaneku kohaselt tuleks uue direktiivi kohaldamisalast välistada edasilükatud maksed, mida pakutakse intressivabalt ja ilma tasudeta ning mis tuleb tasuda vähem kui 45 päeva jooksul alates kauba tarnimisest või teenuse osutamisest.²⁷¹ Lisaks on parlamendi ettepanekus erandiseisvalt defineeritud tasumise edasilükkamist kui arve tasumise edasilükkamist, mille puhul kaupleja annab tarbijale lisaega arve tasumiseks ilma intressita ja muude tasudeta, sealhulgas leppetrahvita, nagu poolte vahel on kokku lepitud ja tarnija arvel kirjas või seaduses sätestatud ning makse tehakse 45 päeva jooksul alates arve väljastamisest.²⁷² Selline kombineeritud lähenemine pakuks magistritöö autori hinnangul vaid osalist lahendust eelpool kirjeldatud probleemidele. Magistritöö autori hinnangul ei ole võimalik sellisest definitsioonist üheselt aru saada, kas sellega on soovitud välistada eelpool kirjeldatud kolmnurksuhte olukord või on sätte eesmärgiks lubada kõik sellised intressi ja muude tasude vabad lepingud (tingimusel, et makse tehakse kuni 45 päeva jooksul) olenemata sellest, kes realselt tarbijapoolset ostu finantseerib.

Magistritöö autor nõustub Euroopa Nõukogu seisukohaga üldises lähenemisviisis, mille kohaselt tuleks selgelt eristada ilma tasudeta lepinguid, kus finantseerivaks osapooleks on professionaalne krediidiandja (kelle põhitegevuseks on tarbijakrediitilepingute sõlmimine) nendest lepingutest,

---

²⁶⁹ Üldine lähenemisviis, artikkel 2 fb) (viide 20).

²⁷⁰ Parlamendi 25. augusti 2022 RAPORT, muudatusettepanek 3, põhjendus 15 (viide 221).

²⁷¹ *Ibid*, artikkel 2 (2) ja).

²⁷² *Ibid*, artikkel 3 (1) 25b).

kus kaupleja või teenuseosutaja annab tarbijale otse krediiti (tegutsedes seeläbi krediidi andmisega kõrvaltegevusena). Regulatsiooni ulatus peaks olema proportsionaalne nii, et see oleks suunatud toodetele, mis võivad tarbijatele kahju tekitada, kuid samas ei takistaks kasulike finantstoodete pakkumist.²⁷³ On leitud, et juhul, kui kaupleja või teenuseosutaja kannab krediidiriski otse, siis on temal ka suurem stiimul laenata tarbijale vastutustundlikult ning tagada laenuvõtja maksevõime, et säilitada oma kaubamärgi suhtes usaldusväärsus.²⁷⁴ Tegevusluba omavatele krediidiandjatele kehtivad juba kehtiva õiguse kohaselt ulatuslikud reeglid, muuhulgas peavad krediidiandjad koguma tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks vajaminevaid andmeid laenuvõtjalt ja/või kolmandatelt isikutel, sh vajaduse korral asjakohastest andmebaasidest.²⁷⁵ Kuivõrd krediidiandjad rakendavad mh kõiki eelnimetatud nõudeid juba olemasolevate tasuliste tarbijakrediidilepingute sõlmimise kui ka teenindamise puhul, ei oleks eelduslikult selliste nõuete laiendamine BNPL ärimudelile krediidiandjate jaoks ebamõistlikult koormav. Seevastu eelnimetatud nõuete laiendamine ettevõtetele, kes tegelevad oma peamise äritegevusena kaupade müügi või teenuste osutamisega, võib selliste nõuete laiendamine olla ebaproportsionaalne ning kaasa tuua tasuta maksete edasilükkamise pakkumise lõpetamise tarbijatele. Viimane tähendaks muuhulgas seda, et tarbijad võivad potentsiaalselt ilma jääda soodsatest pakkumistest.²⁷⁶ Eeltoodu toetuseks on Ühendkuningriigi valitsus osapoolte vahelise konsultatsiooni tulemusena jõudnud arusaamani, et BNPL regulatsiooni kohaldamine kõikide kauplejate ja teenusepakkujate suhtes oleks ebaproportsionaalne, kuivõrd kauplejate või teenuseosutajate poolt otse pakutavate intressi ja muude tasudeta lepingute puhul puuduvad tõendid nende poolt tarbijale tekitatava olulise kahju tekkimise riski kohta. Samuti leiti konsultatsioonis, et regulatsioonist tuleneva koormuse panemine kauplejatele ning teenuseosutajatele, kes pakuvad tasuta maksetähtpäeva edasi lükkamist, võib viia resultaadini, et nad lõpetaksid tarbijatele kasulike ning madala riskiga lepingute pakkumise, kuivõrd regulatsiooniga kaasnevate kohustuste täitmine muutuks nende jaoks liiga kulukaks.²⁷⁷ Leiti, et võimalikud riskid tarbijakahju osas on tõusetunud eelkõige alles pärast BNPL ärimudeli tekkimist ning levikut, kuhu on kaasatud kolmanda osapoolena krediidiandja, kes pakub oma teenuseid reeglina läbi mitme kaupmehe või teenuseosutaja. Samuti toodi välja, et kaupmeeste

---

²⁷³ Response to consultation, lk 6, punkt 2.1. (viide 14).

²⁷⁴ Regulation of Buy-Now Pay-Later. Consultation. HM Treasury 2021, lk 9, punkt 2.19. – <https://www.gov.uk/government/consultations/regulation-of-buy-now-pay-later-consultation> (28.03.2023).

²⁷⁵ Suunised laenude väljastamise ja jälgimise kohta, lk 23, punkt 88 (viide 139).

²⁷⁶ Vt selle kohta muuhulgas Eesti ja Leedu ühisavaldust (viide 263).

²⁷⁷ Regulation of Buy-Now Pay Later. Consultation on draft legislation. HM Treasury, 2023, lk 13, punkt 2.9. – https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136257/BNPL_consultation_on_draft_legislation.pdf (28.03.2023).

poolt pakutavad tasuta maksete edasilükkamise lepingud on eksisteerinud aastakümneid ühel või teisel kujul ning ei ole varasemalt tekitanud tarbijate huvide kahjustamise osas riske enne BNPL ärimudeli tekkimist.²⁷⁸ Samas tuleks regulatsiooniga vältida krediidiandjate võimalikku regulatsioonist kõrvalehoidmist ärimudelite muutmise kaudu.²⁷⁹ Näiteks võivad BNPL-teenuse osutajad struktureerida tehinguid sellisel viisil, et ostavad esmalt ise kaupmehelt kauba ja müüvad selle otse tarbijale, muutudes seeläbi ise „kaupmeheks“.²⁸⁰

Magistritöö autor nõustub, et teatud tähtajalise kriteeriumi lisamine edasilükatud maksete puhul võib olla vajalik, et vältida võimalikke turukuritarvitusi. Näiteks, kui jätta maksete edasilükkamine igal juhul uue direktiivi skoobist välja, tähendaks eeltoodu muuhulgas seda, et kaupmeestel oleks võimalik tarbijatele pakkuda pika tähtajaga krediidilepinguid ilma tarbija krediidivõimelisust hindamata. Arbitraarse näite puhul saaks kaupmees näiteks pakkuda tarbijale 5000 eurot maksva arvuti maksete edasilükkamist 24 kuu võrra, muuhulgas ei peaks kaupmees tarbija sissetulekuid ega muid tarbijakrediidi sätetest tulenevaid tarbijakaitseinstrumente rakendama. Lisaks võib sellise ärimudeli täielikult reguleerimata jätmine hõlbustada asjaolu, et krediidiandjad saaksid (koos kaupmeestega) välja mõelda lahendusi, kuidas regulatsioonist kõrvale hiilida. Ühe riskikohana saab välja tuua, et juba olemasolevad suured e-poed hakkaksid pakkuma üha suuremas ulatuses tasuta maksetähtpäeva edasi lükkamise teenust ilma kolmandast osapoolest krediidiandjata, tuues kaasa sisuliselt samasugused riskid tarbijatele nagu BNPL ärimudeli puhul (kolmnurk suhte olukorras).²⁸¹ Sellises olukorras saaksid tähtaja puudumisel kaupmehed või teenuseosutajad pakkuda tarbijatele pika maksetähtajaga lepinguid, veendumata selles, kas tarbija on üldse krediidivõimeline (mh omab jätkusuutlikku sissetulekut). Magistritöö autori hinnangul ei tohiks tasuta maksetähtpäeva edasilükkamiste lepingute eesmärgiks olla pika maksetähtaja (nt eelpool toodud 24 kuu) peale võimalikult kallite kaupade või teenuste finantseerimine tarbijatele. Selliseid kaupu ja teenuseid saaksid tarbijad endale soetada traditsiooniliste krediidilepingute või reguleeritud BNPL-teenuse abil, eeldusel, et krediidiandjad kontrollivad, kas tarbija suudab sõlmitavat finantseerimise lepingut pikemas perspektiivis teenindada või mitte.

Teisest küljest, kui vaadata Euroopa Parlamendi muudatusettepanekut, mis hõlmab edasilükatud maksete tähtaja algust, on magistritöö autori hinnangul selline lähenemine proportsionaalsem, kui

---

²⁷⁸ Consultation on draft legislation, lk 13, punkt 2.11 (viide 277).

²⁷⁹ Response to consultation, lk 7, punkt 2.6 (viide 14).

²⁸⁰ *Ibid*, lk 11, punkt 2.25.

²⁸¹ *Ibid*, lk 10, punkt 2.23.

direktiivist välja jääva edasilükatud maksete erandi tähtaja arvestamine toimuks alates kauba tarnimisest või teenuse osutamisest või arve tasu edasilükkamisel alates arve maksetähtajast. Selline lähenemine oleks tarbijale kasulik, eelkõige selliste eelpool kirjeldatud kaupade või teenuste puhul, kui kaup antakse üle või teenus sooritatakse alles pärast lepingu sõlmimist või näiteks tähtajatute teenuseosutamise lepingute puhul, kus võimaldatakse tarbija arve tasumist edasi lükata.

Eeltoodud põhjustele tuginedes, tuleks magistritöö autori hinnangul lisada juurde tähtajaline kriteerium sellistele lepingutele, kus ilma intressi ja muude tasudeta maksete edasilükkamist pakub kaupmees või teenuseosutaja tarbijale otse (ilma kolmanda osapoolleta). Samas oleks magistritöö autori hinnangul tarbija vaatest kõige mõistlikum eeltoodud kahe (nõukogu ja parlamendi) tähtaja regulatsiooni kombineerimine: makse tuleb teha 90 päeva jooksul alates kaupade üle andmisest või teenuste sooritamisest või alates arve maksetähtpäevast. Sellisel viisil oleks magistritöö autori hinnangul tarbijale paremini tagatud võimalus esmalt tutvuda ostetava tootega. Samas, nagu autor eelpool kirjeldas, võib osade lepingute puhul olla vajalik tähtaja arvestamine alates arve maksetähtpäevast. Sellisteks lepinguteks saaksid magistritöö autori hinnangul olla eelkõige tähtajatult sõlmitud teenuse osutamise lepingud, mille puhul võimaldatakse tarbijale konkreetse arve maksetähtpäeva tasuta edasi lükkamist. Näiteks juhul, kui tarbijal on sõlmitud elektriteenuse pakkujaga tähtajatu leping, mille puhul teenuse hind sõltub börsihinnast, võib olla vajalik maksete edasilükkamise erandi laiendamine sellisel viisil, et teenusepakkuja ei peaks selleks rakendama arve ajatamisel tarbijakrediidi regulatsiooni. Praktikas on võimalik, Eesti Energia näite puhul, tarbijatel kasutada sellisel juhul maksepikendust, mille eest peab tarbija tasuma üksnes viivist.²⁸² Seega on tegemist eelkõige makseraskustes olevale inimesele vastutulekuga, et ta saaks oma arve ära maksta. Kuivõrd tegemist on tähtajatult sõlmitud (elektri)teenuse osutamise lepinguga, siis saaks sellise lepingu puhul siduda maksetähtaja edasilükkamise arvestamise eelkõige arvega maksetähtajaga, mitte teenuse osutamisega, kuivõrd teenust osutatakse tähtajatu perioodi vältel. Vastasel juhul ei oleks antud näite puhul võimalik elektriteenuse osutajal võimaldada tarbijale makse ajatamist ilma krediidlepingu regulatsiooni rakendamata. Seega peaks magistritöö autori hinnangul olema regulatsioon piisavalt paindlik, et võimaldada teenuseosutajatel vastutulekuna tarbijale maksetähtpäeva edasi lükkamist ka tähtajatute teenuseosutamise lepingute puhul, ilma krediidlepingu regulatsiooni rakendamata. Sellistel juhtudel peaks magistritöö autori hinnangul

---

²⁸² Miks küsib Eesti Energia elektriarve ajatamise eest viivist? Postimees, 2022. – <https://www.postimees.ee/7425132/miks-kusib-eesti-energia-elektriarve-ajatamise-eest-viivist> (15.04.2023).

erandina arvestama makse tähtpäeva edasilükkamise võimaldamist alates teenuse arve maksetähtajast.

Tulles tagasi maksetähtaja pikkuse juurde, millele ei peaks ettepaneku kohaselt tarbijakrediidi direktiiv kohalduma, muudaks Parlamendi ettepanekus välja pakutud 45-päevane tähtaeg makseperioodi oluliselt lühemaks võrreldes Euroopa Nõukogu üldise lähenemisviisi ettepanekuga. Magistritöö autor pooldab eelkõige viimast lähenemist, kuivõrd pikkuse poolest annab 90-päevane tähtaeg võimaluse näiteks jagada ostetava toote või teenuse hind kolmeks võrdseks osaks, millest iga osa eest oleks tarbijal võimalik tasuda korra kuus. Magistritöö autori hinnangul on 90-päevane tähtaeg proportsionaalne, pakkudes tarbijale paindlikkust maksetähtpäeva edasilükkamisel, olles samal ajal teiselt poolt piirav, et vähendada BNPL-teenuse pakujate poolt võimalikku regulatsioonist kõrvale hiilimist läbi ärimudeli muutmise või kaupmeeste ning teenuseosutajate liigset muutumist tarbijaid finantseerivateks asutusteks.

Eeltoodust tulenevalt on magistritöö autor seisukohal, et BNPL ärimudeli puhul tuleks tarbijakrediidilepingu regulatsiooni kohaldada üksnes kolmnurksuhte olukorras. See tähendab, et tarbijakrediidi regulatsioon peaks hõlmama eelkõige selliseid lepinguid, kus tarbijat finantseerivaks osapooliks on professionaalne krediidiandja, kes finantseerib kaupmehe poolt pakutava toote või teenuse maksetähtpäeva edasilükkamist. Küll aga võivad teatud eelduste täitmisel regulatsiooni kohaldamisalasse minna ka sellised lepingud, mida kaupmees pakub tarbijale otse, ilma kolmandast osapoolst finantseerijata. Magistritöö autori hinnangul oleks proportsionaalne välistada uue tarbijakrediidi direktiivi kohaldamisalast sellised ilma intressi või muude tasudeta pakutavad lepingud, mille puhul on maksetähtpäev 90 päeva alates soetatava toote kätte saamisest või teenuse osutamisest või asjakohasel juhul alates arve maksetähtpäevast. Eeltoodu tähendab, et kui kaupmees või teenuseosutaja pakub pikema maksetähtpäevaga tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise võimalust, peaks kaupmees või teenuseosutaja taotlema endale krediidiandja tegevusloa ning muuhulgas rakendama sellistele lepingutele asjakohaseid tarbijakrediidilepingu sätteid.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli kindlaks teha, kas ja mis ulatuses tuleks BNPL tootele kohaldada tarbijakrediidilepingu regulatsiooni. Lisaks selgitada välja, millised riskid kaasnevad selle ärimudeliga tarbijate jaoks ja kas ning kuidas aitaks tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamine neid riske maandada. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks jagati magistritöö kolmeks peatükiks, millest esimeses keskenduti BNPL ärimudelile ning selle levikule. Samuti keskenduti esimeses peatükis ärimudeliga tarbijatele kaasnevatele ohtudele, mis on eelduseks selle ärimudeli võimalikule reguleerimisele. Töö teises osas analüüsiti, mida tähendaks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine BNPL ärimudelile. Töö kolmandas osas analüüsiti, millisel kujul oleks kõige mõistlikum tarbijakrediidi sätteid kohaldada BNPL ärimudelile.

Esimeses peatükis keskenduti BNPL ärimudeli kirjeldusele ning tarbijatele kaasnevatele riskidele. Töö autor jõudis järeldusele, et BNPL toodete puhul on tegemist tänapäeval laialdaselt levinud tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise toodetega, millega võimaldatakse tarbijatel kergekäeliselt tasuta ostude eest hiljem. Toodet pakuvad peamiselt majandus- või kutsetegevuses tegutsevad krediidiandjad läbi kaupmeeste ning kui näiliselt on toode tasuta, siis reaalsuses tähendab eeltoodu seda, et tarbijatele kaasnevad võlgnevusse jäämise korral täiendavad tasud. Krediidiandjate jaoks tekib toote pakkumise kasumlikkus eelkõige kaupmeeste ning teenuseosutajate poolt makstavatest tasudest ning tarbijatelt saadavatest tasudest makseviivituse korral. BNPL on laialdaselt maailmas levinud ning selle suurimateks pakkujateks on ettevõtted nagu Klarna, Afterpay, Paypal ning 2022. aasta suvest ka Apple. Lisaks on toode viimasel ajal laialdaselt populaarsust kogumas Eesti turgudel ning seda pakuvad mitmed krediidiandjad.

Suurimateks tarbijatele kaasnevateks riskideks BNPL ärimudeli puhul on rakenduvad tasud maksetega viivitamise korral ning ülelaenamine. Toode on laialdaselt kättesaadav ning selle peamiseks kasutajateks on üldjuhul noored või tarbijad, kellel puudub halva maksevõime tõttu ligipääs traditsioonilistele tarbijakrediiditoodetele. Kuivõrd toode on reeglina tarbijale tasuta, võib sellega jääda mulje, et tegemist ei ole krediidi laadse tootega. Selline lähenemine võib potentsiaalselt kaasa tuua suure arvu võlgnikke, mis laiemas pildis võib omakorda muutuda ühiskondlikuks probleemiks. Magistritöö autor jõudis analüüsi tulemusel seisukohale, et BNPL toodete reguleerimine tarbijakrediidilepingu sätete abil aitaks ära hoida eelnimetatud riske.

Teises peatükis analüüsiti põhjalikumalt, mida täpsemalt tähendaks olemasolevate tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine BNPL ärimudelile. Analüüsi tulemusena jõudis magistr töö autor järeldusele, et tarbijakrediidi sätete kohaldamine BNPL ärimudelile tagaks tarbijatele suurema kaitsetaseme tõusu võrreldes olemasoleva regulatsiooniga olles samal ajal proportsionaalne. Seda eeldusel, et regulatsiooni kohaldataks eelkõige professionaalsetele krediidiandjatele. Samal ajal tuleks tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamisel arvesse võtta BNPL ärimudeli eripära, milleks on eelkõige intressi ning muude tasude puudumine. Viimane tähendab, et näiteks krediidiandja teavitamiskohustuse puhul ei ole mõistlik tarbijat teavitada BNPL lepingu intressimäärast, kuivõrd BNPL-i puhul on tegemist tasuta laenuga.

Vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine tähendaks eelkõige seda, et krediidiandjatele tekiks kohustus edaspidi hakata koguma krediidivõimelisuse hindamiseks tarbijatelt andmeid ning neid andmeid analüüsida eesmärgiga teada saada, kas tarbija on krediidivõimeline või mitte. Kahtlemata tähendaks see nii krediidiandjatele kui ka tarbijatele lisakoormuse panemist, kuid selline lisakoormus ei avalda märkimisväärset mõju professionaalsetele krediidiandjatele, kuivõrd nad on harjunud tarbijate krediidivõimelisust hindama teiste krediitoodete puhul. Küll aga avaldaks märkimisväärset mõju sellise kohustuse panemine tasuta maksetähtpäeva edasilükkamise teenust pakkuvatele kaupmeestele, kellel võivad puududa selleks vastavad võimalused. Seetõttu peaks kaupmeestele jääma võimalus pakkuda teatud tingimustel tasuta maksetähtpäeva ajatamist ilma tarbijakrediidi regulatsioonita. Vastasel juhul kaoksid tõenäoliselt tarbijatele ära soodsad pakkumised tasuta maksetähtpäeva ajatamise võimalusega.

Tarbijakrediidi taganemisõiguse regulatsiooni kohaldamine ei avaldaks tõenäoliselt märkimisväärset mõju BNPL ärimudelile, kuivõrd tihti kasutatakse BNPL-i veebi teel müügilepingute sõlmimiseks. Sellisel juhul kohaldub müügilepingutele võlaõigusseaduse üldosast tulenev regulatsioon, mis lubab tarbijal põhjuseeta lepingust taganeda 14 päeva jooksul. Samas võiks tarbijakrediidi taganemisõiguse olemasolu omada mõju sellistele lepingutele, mis sõlmitakse äriruumis. Näiteks olukorras, kus isik läheb poodi ning ostab BNPL järelmaksuga mõne toote või teenuse. Sellisel juhul saaks tarbija taganeda äriruumis sõlmitut krediidilepingust tarbijakrediidilepingu sätete alusel.

Magistr töö autori hinnangul peaks BNPL lepingu sõlmimisel olema tagatud ennetähtaegse tagasimakse võimalus. Kuivõrd ärimudel ei sisalda intressi ega muid tasusid, siis kohustuse enneaegne tagastamine ei omaks negatiivseid mõjusid laenuandjale, kuna tal ei jääks sellest

saamata potentsiaalsed tasud. Seevastu oleks krediidi ennetähtaegse tagastamise võimalus soodne tarbijatele, kuivõrd nad saaksid enne kokkulepitud tähtaja saabumist vabaneda võetud kohustusest. Magistritöö autor jõudis analüüsi tulemusel seisukohale, et BNPL ärimudeli puhul saaks kohustuse ennetähtaegse täitmise õigus olla tagatud läbi võlaõigusseaduse üldosa kohaldamise, mistõttu ei ole tingimata vaja laiendada tarbijakrediidilepingu ennetähtaegse tagasimaksmise regulatsiooni BNPL lepingutele. Seeläbi saab vältida õiguslikke probleemkohti, mis seonduvad krediidiandja õigusega saada ennetähtaegsel tagasimaksel tarbijalt mõistlikku hüvitist ning tarbija õigusega kogukulude vähenemisele.

Tarbijakrediidilepingu viivise regulatsiooni kohaldamine ei avaldaks märkimisväärset mõju BNPL ärimudeli puhul kohalduvale viivisemäärale, kuivõrd säte viitab selles osas võlaõigusseaduse üldosale. Seega peab tarbija arvestama, et kui pooled on kokku leppinud kõrgemas viivise määras kui seadusjärgne viivise määr, peab võlgnik sellega makseviivituse korral ka arvestama. Küll aga tagaks tarbijale kõrgema kaitsetaseme tõusu tarbijakrediidilepingu viivise regulatsiooni kohaldamine osas, millega oleks tagatud leppetrahvi kokkulepete keeld ning soodsama täitmise järjekord ebapiisavate maksete tegemisel. Krediidilepingu ülesütlemise regulatsiooni kohaldamine BNPL ärimudelile annaks samuti kõrgema kaitse tarbijale, kuivõrd krediidilepingust võib krediidiandja taganeda või lepingu üles öelda vaid väga piiratud juhtudel. Seevastu praegune võlaõigusseaduse üldosast tulenev regulatsioon lubab laenuandjal lepingu üles öelda märksa laiemal võimalusel.

Kuivõrd Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, on Eesti seisukohalt oluline eelkõige võimalik tarbijakrediidi regulatsioon Euroopa Liidu tasandil. Seetõttu on analüüsitud töö kolmandas osas pikemalt plaanitavaid muudatusi uue tarbijakrediidi direktiiviga. Nimelt asjaolu, et hetkel on loomisel uus tarbijakrediidi direktiiv, millega plaanitakse tulevikus mh reguleerida magistritöös käsitletavat BNPL ärimudelit. Peatükis on pikemalt analüüsitud, kuidas Euroopa Komisjon, nõukogu ning parlament näevad BNPL ärimudelit ning kuidas nende hinnangul tuleks seda uue direktiiviga reguleerida. Seisukohtadest peegeldub üksmeel, mille kohaselt soovitakse uue direktiivi kohaldamisalasse hõlmata BNPL makselahendused, mis praeguse direktiivi kohaldamisalast välja jäävad.

Lisaks analüüsiti, kuidas tuleks eristada erinevaid BNPL tooteid ning millises osas tuleks neid edaspidi reguleerida. Autor jõudis järeldusele, et peamiseks eristamiskriteeriumiks on tehingus osalevad osapooled. Reguleerimist vajavad magistritöö autori hinnangul eelkõige sellised

lepingud, kus tarbijat finantseerivaks osapoolaks on tehingus kolmanda osapoolena osalevad majandus- ja kutsetegevuses tegutsevad krediidiandjad, kuivõrd nende tegevusmudel on reeglina suunatud antavalt krediidilt kasu teenimisele, mitte niivõrd tarbijatele maksete ajatamiseks vastu tulemine. Viimast ilmestab magistr töö autori hinnangul muuhulgas tasuta maksete ajatamisega seonduvate riskide esile kerkimine viimastel aastatel paralleelselt BNPL ärimudeli populaarsuse tõusuga. Eeltoodu tähendaks seda, et uue direktiivi kohaldamisalast jääksid tõenäoliselt välja teatud tingimustel kaupmehed ja teenuseosutajad, kes pakuvad otse oma klientidele tasuta maksetähtpäeva edasilükkamist. Võttes eeltoodut arvesse, nähti siiski võimalikke riske selliste tasuta edasilükatud maksete puhul. Seetõttu on hetkel kujunemas kompromiss, mille kohaselt uue tarbijakrediidi direktiivi kohaldamisalast jäävad välja kaupade tarnijad või teenuste osutajad, kuid seda ainult täiendavate lisatingimuste täitmisel. Euroopa Nõukogu üldise lähenemisviisi kohaselt jäävad reguleerimisalast välja ainult sellised tasuta maksetähtpäeva edasilükkamised, mis on tehtud kuni 90 päevase tähtaja peale alates lepingu sõlmimisest. Magistr töö autor näeb teatavaid probleemkohtasid sellises lähenemises. Peamiselt leiab autor, et tähtajalise kriteeriumi sätestamine sellistele lepingutele oleks õigustatud, kuid tähtaega tuleks arvestada kauba kättesaamisest või teenuse osutamisest, kuivõrd osade kaupade puhul võib kätte toimetamine viibida. Samas tuleb arvestada ka tähtajatult sõlmitud teenuseosutamise lepingutega, mille puhul tuleks magistr töö autori hinnangul arvestada tähtaega arve maksetähtpäevast, kuivõrd vastasel juhul ei oleks võimalik selliste lepingute puhul makseid tarbijatele vastutulekuna ajatada.

Uue tarbijakrediidi direktiiviga BNPL lepingute hõlmamine direktiivi skooopi tooks kaasa krediidiandjatele mitmeid erinevaid kohustusi seoses BNPL lepingute sõlmimisega, alustades lepingueelse teabe esitamise kohustusest, mh krediidi võtmisega kaasnevate viivistasude andmete esitamisest tarbijale mõistliku aja jooksul enne lepingu sõlmimist ning lõpetades tarbija krediidivõimelisuse hindamisega ehk lihtsustatult öeldes peavad krediidiandjad veenduma, et tarbijad oleks võimelised võetud laenukohustust täitma. Selge ning läbipaistev tarbijate teavitamine krediidiga kaasnevatest riskidest vähendab magistr töö autori hinnangul potentsiaalselt ülelaenamist ning makseviivitusega seotud tasude avalikustamine tarbijale motiveerib tarbijat tagastama krediit õigeaegselt. Kaupmeestele ega teenuseosutajatele esialgse kava järgi sellist regulatsioon ei laieneks, kui nad võimaldavad makse tähtpäeva edasilükkamist uue tarbijakrediidi direktiivis kavandatava erandi kohaselt.

Suures osas leidis kinnitust magistritöös püsitatud hüpotees, mille kohaselt tuleb tõenäoliselt edaspidi BNPL lepingutele kohaldada tarbijakrediidilepingu regulatsiooni, millega kaasnevad mitmed tarbijakaitselised aspektid. Näiteks tuleb regulatsiooni jõustumisel edaspidi hinnata enne BNPL lepingu sõlmimist tarbija krediidivõimelisust. See tähendab, et tarbijakrediidilepingu sätete kohaldamine aitab maandada tarbijale tekkivaid riske, mis kaasnevad BNPL ärimudeliga. Muuhulgas ei tohi krediidiandjad väljastada krediiti tarbijale, kes ei ole krediidivõimeline ehk pole võimeline laenu tagasi maksma lepingus kokkulepitud tähtaja jooksul.

Magistritöö autori hinnangul tuleks regulatsiooni kohaldada eelkõige isikutele, kes majandus- või kutsetegevuse raames põhitegevusalana annavad või vahendavad tarbijale krediiti. Täielikult ei leidnud kinnitust autori püsitatud hüpotees, et regulatsiooni kohaldamisalast peaksid täielikult välja jääma kaupmehed ning teenuseosutajad, kes võimaldavad ostjal tasuda üldjuhul arvega kauba või teenuse eest hiljem. Analüüsi tulemusel jõudis magistritöö autor seisukohale, et kui vabastada sellised ärimudelid täielikult regulatsiooni kohaldamisalast võivad tekkida võimalused turukuritarvituseks regulatsioonist kõrvalehiilimise või ärimudeli ümberstruktureerimise kaudu. Seetõttu jõudis magistritöö autor seisukohale, et põhjendatud on selliste lepingute reguleerimine, kus maksetähtpäeva edasi lükkamist pakkuvaks osapooleks on kaupleja või teenuseosutaja, kui maksetähtpäev ületab 90 päeva alates kauba kätte saamisest või teenuse osutamisest või arve maksetähtpäevast.

APPLICATION OF CONSUMER CREDIT AGREEMENT REGULATION TO BUY NOW PAY LATER BUSINESS MODEL

Abstract

Nowadays, consumer credit is available in many different forms, ranging from instalment and credit card agreements to micro-loans and individual products such as mortgages. Innovation continues to generate new credit products and digitalization has been a key contributor of this growth. For this reason, in the last few years new credit products have emerged, one of them being Buy Now Pay Later. Buy Now Pay Later (BNPL) is a fast-growing free deferred payment product, commonly used in e-commerce. BNPL allows consumers to pay for their purchases later in one or more instalments usually without additional charges. The current Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council, also known as the Consumer Credit Directive Article 2 (2) f), excludes from the scope of the Directive credit agreements where the credit is granted without interest and without any other charges. Consequently, BNPL products are also unregulated under Estonian law.

The popularity of BNPL products has brought many high risks for consumers primarily linked to over-indebtedness and high late fees. The risk of over-consumption is higher for BNPL compared to traditional instalment agreements, as the products appear to be free of charge and incurring additional costs are delayed longer than traditionally. As BNPL is currently unregulated as consumer credit contract, it is available to most consumers without limitations. For example, the service provider offering BNPL, currently does not have to assess the creditworthiness of the consumer. The above raises questions as to whether and how BNPL products should be regulated. However, regulation access to credit often raises questions regarding consumer protection and the proportionality of restricting access to credit products. Over-regulating can cause further problems – if all deferred payments are fully regulated, businesses would no longer have the opportunity to be flexible with consumers.

The aims of this master's thesis are to identify the risks that consumers may face from using BNPL products and then to propose a solution to mitigate these risks. As a possible solution, this thesis examines the application of consumer credit agreement regulations to BNPL business model. As existing consumer credit agreement regulations in existing legislation are aimed towards regulating fee-based credit agreements, it is necessary to analyze how such provisions could be applied to the BNPL business model. Consequently, the thesis seeks to answer the following questions. How does

the BNPL business model work and under what conditions is the product offered to consumers? What are the potential risks for consumers of using the BNPL products? What would be the consequences of applying the provisions of the consumer credit agreement to BNPL's business model? How should the provisions of the consumer credit agreement be applied to BNPL's business model? To whom should the provisions of the consumer credit agreement apply in the case of BNPL business model?

In order to achieve aforementioned aim and objectives of the thesis, the thesis is divided into three chapters, the first of which focuses on the risks that the business model and its spread amongst consumers. The first chapter also focuses on the risks that the business model poses to consumers as a prerequisite for its possible regulation. The second chapter of the thesis includes an analysis of the implications of applying the regulations of the consumer credit agreement to the BNPL business model. The third chapter of the thesis includes an analysis of most appropriate form for the application of the consumer credit regulations to the BNPL business model.

The first chapter focuses on the description of BNPL business model, service providers and the risks for consumers. The author of the thesis concluded that the BNPL product is nowadays a widespread free deferred payment product, which allows consumers to easily pay for purchases later. The product is mainly offered by commercial or professional creditors, and while seemingly free of charge, in reality this means that consumers incur additional charges if they fall into debt. For creditors, the profitability of offering BNPL arises primarily from the fees paid by merchants and service providers, and the fees received from consumers in the event of late payment. BNPL is widely used worldwide, with major providers such as Klarna, Afterpay, Paypal and, from summer 2022, Apple. The product has recently gained widespread popularity in the Estonian markets and is offered by several credit providers.

The main risks to consumers from BNPL's business model are the applicable late payment charges and over-consumption. The product is widely available and its main users are generally young people or consumers who do not have access to traditional consumer credit products due to their poor financial capacity. As the product is usually free of charge to the consumer, it may give the impression that it is not a credit-type product. Such an approach could potentially lead to a high number of debtors, which in the broader perspective could become a societal problem. The author of the thesis concluded from the analysis that regulating BNPL products through the regulation of consumer credit contract provisions would help to prevent the above-mentioned risks.

The second chapter the author analyses in more detail what the application of the existing consumer credit agreement provisions would mean for BNPL's business model. As a result of the analysis, the author of the thesis concluded that the application of the consumer credit provisions to the BNPL business model would provide consumers with a higher level of protection compared to the existing regulation, while being proportionate. This is on the assumption that the regulation would apply primarily to professional service providers. At the same time, the application of the consumer credit agreement provisions should take into account the specific characteristics of the BNPL business model, in particular the lack of interest and other charges. The latter implies, for example, that in the case of the creditor's obligation to inform the consumer of the interest rate credit contract, it is not reasonable to inform the consumer of the interest rate, since BNPL is a cost-free credit.

In particular, the implementation of the responsible lending principle would mean that BNPL providers would be obliged to start collecting necessary data from consumers to assess their creditworthiness and to analyze this data in order to find out whether or not the consumer is creditworthy. Undoubtedly, this would impose an additional burden on both creditors and consumers, but such an additional burden would not have a significant impact on professional creditors, who are used to assessing the creditworthiness of consumers for other types of traditional credit products. On the other hand, the imposition of such an obligation would have a significant impact on merchants offering free deferred payment services, who may not have the capacity to meet this obligation. It should therefore remain possible for such merchants to offer, under certain conditions, free deferred payments without consumer credit regulation. Otherwise, consumers are likely to lose out on favorable offers of free deferred payment.

The application of the consumer credit right of withdrawal to BNPL's business model would be unlikely to have a significant impact on BNPL's contracts, as BNPL's business model is often used for online sales. In such a case, sales contracts would be subject to the rules of the general part of the Estonian Law of Obligations Act (LOA), which allows the consumer to withdraw from the contract without reason within 14 days. However, the existence of a right of withdrawal for consumer credit contracts could have an impact on contracts concluded in a commercial premises. For example, in a situation where a person goes into a shop and buys a product or service on BNPL instalments. In such a case, the consumer would be able to withdraw from the credit agreement concluded on the commercial premises on the basis of the provisions of the consumer credit agreement.

In the opinion of the author of the thesis, the possibility of early repayment should also be guaranteed when concluding a BNPL contract. As the business model does not include interest or other fees, early repayment of the obligation would not have negative effects on the creditor, as it would not miss out on potential fees. On the other hand, early repayment of the credit would be beneficial for consumers, as they would be able to get out of the commitment before the agreed maturity date. As a result of the analysis, the author of the thesis came to the conclusion that, in the case of the BNPL business model, the right to early repayment of the obligation could be guaranteed through the application of the general part of the LOA, which is why there would not necessarily be a need to extend the regulation of early repayment of consumer credit agreements to BNPL. In this way, legal concerns about the creditor's right to obtain reasonable compensation from the consumer in the event of early repayment and the consumer's right to a reduction in the total cost can be avoided.

The application of the rules on interest for late payment in a consumer credit agreement would not have a significant impact on the interest rate applicable to BNPL's business model, as the provision refers in this respect to the general part of the LOA. Therefore, the consumer must take into account that if the parties have agreed on a higher rate of interest on the delay than the default penalty for late payment, the borrower must also take this into account in case of late payment. However, the application of the late payment rules in consumer credit agreements would ensure a higher level of protection for the consumer by ensuring a ban on contractual penalty agreements and a more favorable order of execution for the consumer in case of insufficient payments. The application of the cancellation regulation of credit agreements to the BNPL business model would also provide a higher level of protection for the consumer, since the creditor may only withdraw from or cancel a credit agreement in very limited circumstances. By contrast, the current regulation under the general part of the Law of Obligations Act allows the lender to terminate the contract in a much broader way.

As Estonia is a member state of the European Union, the possible regulation of consumer credit at the level of the European Union is of key importance for Estonia. For this reason, the third part of the thesis analyses the planned amendments to the new Consumer Credit Directive in more detail. In particular, the fact that a new Consumer Credit Directive is currently being drafted, which is also planned to regulate the BNPL business model discussed in the thesis. The chapter analyses in more detail how the European Commission, the Council and the Parliament see the BNPL product

and how they think it should be regulated under the new directive. These positions reflect a consensus on the need to include in the scope of the new Directive BNPL payment solutions that fall outside the scope of the current Directive.

In addition, it was analyzed how the different BNPL products should be differentiated and to what extent they should be regulated in the future. The author concluded that the main differentiation criteria are the parties involved in the transaction. In the author's view, contracts where the party financing the consumer is a professional creditor acting as a third party in the transaction should be regulated, since their business model is generally oriented towards making a profit from the credit granted rather than towards meeting the consumer's needs. The latter is illustrated, in the author's view by the emergence in recent years of the risks associated with the deferred payments, in parallel with the rise in popularity of the BNPL business model. This would also mean that merchants and service providers offering cost free deferred payment directly to their customers would be likely to be excluded from the scope of the new directive under certain conditions. However, in the light of the above, potential risks were also identified for such free deferred payments provided directly by merchants. Therefore, a compromise is currently emerging whereby suppliers of goods or services will be excluded from the scope of the new Consumer Credit Directive, but only subject to additional conditions. According to the general approach of the Council of the European Union, only deferred payments made free of charge up to 90 days from the conclusion of the contract will be excluded from the scope. The author of the thesis sees certain problematic aspects in such a compromise. Mainly, the author considers that setting a time criteria for such contracts would be justified, but that the time limit should be calculated from the delivery of the goods or the provision of the service, as delivery may be delayed for some goods. At the same time, however, consideration should be given to service contracts concluded for a long or an indefinite period, for which, in the opinion of the author of the thesis, the time limit should be calculated from the due date of the invoice, since otherwise it would not be possible to defer payments to consumers in the case of such contracts.

The inclusion of BNPL contracts in the scope of the new Consumer Credit Directive would impose a number of different obligations on creditors in relation to the conclusion of BNPL contracts, starting with the obligation to provide pre-contractual information, including information on late payment charges for borrowing, to the consumer within a reasonable time before the conclusion of the contract, and ending with the assessment of the consumer's creditworthiness, or, in simple

terms, the obligation for creditors to ensure that consumers are able to meet the credit commitment. Clear and transparent information to consumers on the risks associated with credit will, in the author's view, reduce potential risks associated with over-indebtedness, and disclosure of late fees to consumers will motivate them to repay credit on time. Merchants and service providers would not, under the initial proposal, face such a regulation if they allow for deferred payment under the proposed exemption in the new Consumer Credit Directive.

To a large extent, the hypothesis of the thesis was proven, according to which BNPL contracts are likely to be subject to consumer credit contract regulation in the future, which also entails several consumer protection aspects. For example, the entry into force of the regulation will in future require an assessment of the consumer's creditworthiness prior to the conclusion of a BNPL contract. This means that the application of the consumer credit agreement provisions will help to mitigate the risks to the consumer arising from BNPL's business model. In particular, creditors will not be allowed to grant credit to a consumer who is not creditworthy, i.e., who is unable to repay the loan within the period agreed in the contract.

In the opinion of the author of the thesis, the regulation should apply in particular to persons who provide or mediate in the provision of credit to consumers in the course of their main professional activity. The author's hypothesis that merchants and service providers, who generally allow the purchaser to pay for goods or services at a later date by invoice, should be completely excluded from the scope of the regulation was not fully confirmed. As a result of the analysis, the author of the thesis came to the conclusion that if such business models were fully exempted from regulation, opportunities for market abuse through circumvention or restructuring of the business model could arise. Therefore, the author of the master thesis came to the conclusion that it is also justified to regulate contracts where the party offering the deferral of payments is the merchant or the service provider, but where the due date for payment exceeds 90 days from the delivery of the goods or the performance of the service or where applicable at the due date of the invoice.

KASUTATUD MATERJALID

Kasutatud kirjandus

1. Alcazar, J., Bradford, T. The Appeal and Proliferation of Buy Now, Pay Later: Consumer and Merchant Perspectives. Federal Reserve Bank of Kansas City, 2021.
2. Buy Now Pay Later Market Size, Share & Trends Analysis Report By Channel (Online, POS), By Enterprise Size (Large, SME), By End Use (Consumer Electronics, Fashion & Garment), And Segment Forecasts, 2022 - 2030. Grand View Research. – <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/buy-now-pay-later-market-report#:~:text=The%20global%20buy%20now%20pay,22.4%25%20> (10.10.2022).
3. CREATING A FAIR SINGLE EUROPEAN MARKET FOR CONSUMER CREDIT AND ADAPTING TO THE CHANGES OF DIGITALISATION. Position paper of the Federation of German Consumer Organisations (vzbv) on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer credits 01.09.2021.
4. Di Maggio, M., Williams E., Katz, J. BUY NOW, PAY LATER CREDIT: USER CHARACTERISTICS AND EFFECTS ON SPENDING PATTERNS. NBER WORKING PAPER SERIES. Cambridge, 2022.
5. Dr. Krüger, U. Believe now – regret later. Bremen, (VuR 2022, 401) – <https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fvur%2F2022%2Fcont%2Fvur.2022.401.1.htm&pos=1&hlwords=on> (05.12.2022).
6. Dubois, H., Fóti, K., Kable, E., Anderson, R., Addressing household over-indebtedness. Eurofound 2020a.
7. Feng, J. Buy now pay later (BNPL): do you know what you are getting into? LawNow, 46(4) 2022.
8. Finantsinspektsiooni ja Tarbijakaitseameti soovituslik juhend „Nõuded finantsteenuse reklaamile“. Tallinn 10.07.2017.
9. Finantsinspektsiooni soovituslik juhend. Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse (EBA) suunised „Suunised laenude väljastamise ja jälgimise kohta“. EBA/GL/2020/06. – https://www.fi.ee/sites/default/files/2021-01/pp%20nr%2005%20Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_ET.pdf (10.03.2023).
10. Ghosh, S., Reddy, Y. BUY NOW PAY LATER (BNPL) OPERATING MODEL: A possible ideal benchmark for traditional lending institutions to go fully digital. Infosys. –

- <https://www.infosydbpm.com/offerings/business-transformation-services/insights/documents/buy-now-pay-later-bnpl-operating-model.pdf>. (10.10.2022).
11. Global Buy Now Pay Later Top Market Players 2022. yStats GmbH & Co. KG. Research and Markets 2022. – https://www.researchandmarkets.com/reports/5571403/global-buy-now-pay-later-top-market-players-2022?utm_source=GNOM&utm_medium=PressRelease&utm_code=jfk55f&utm_campaign=1688659+-+2022+Insights+on+the+Buy+Now+Pay+Later+Top+Global+Market+Players+-+Featuring+Klarna%2c+Afterpay+and+Affirm&utm_exec=jamu273prd (10.10.2022).
  12. Holkar, M., Lees, C. Convenience at a Cost: Online shopping and mental health. Money and Mental Health Policy Institute 2020. – <https://www.moneyandmentalhealth.org/wp-content/uploads/2020/11/Convenience-at-a-cost-final-web-report.pdf> (04.01.2023).
  13. Johnson, D., Rodwell, J., Hendry, T. Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. Sustainability 2021, 13, 1992. – <https://doi.org/10.3390/su13041992>. (05.01.2023).
  14. Karu, P. Asja ülevaatamise ja lepingutingimustele mittevastavusest teatamise kohustus: täitmise aeg. – Juridica VI/2007.
  15. Koll, K. Tarbija kaitsmine tarbijakrediidilepinguga seotud ebamõistlike kulude eest. – Juridica IV/2015.
  16. KREDIIDITURU UURING. Lõpparuanne. Tartu 2021.
  17. Kull, I. Hea usu põhimõtte kaasaegses lepinguõiguses. Doktoritöö. Juhendaja Paul Varul. Tartu: Tartu Ülikool 2002.
  18. Mitchell, O., & Lusardi, A. (Eds.). (2020). Remaking Retirement: Debt in an Aging Economy. Oxford University Press. – <https://doi.org/10.1093/oso/9780198867524.001.0001> (06.01.2023).
  19. Raude, M. Viivise vähendamine võlgniku taotlusel ja kohtu algatusel. Juridica I/2015.
  20. Regeringens proposition 2019/20:79. Presentation av betalningssätt vid marknadsföring av betaltjänster online. Stockholm 30.01.2020. – <https://www.regeringen.se/4a49f9/contentassets/c2bd6b562fe242fe91cad0bd669bd96a/presentation-av-betalningssatt-vid-marknadsforing-av-betaltjanster-online-prop.-20192079.pdf>. (04.01.2023)
  21. Saare, K., Sein, K., Simovart, M., A. Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. – Juridica I/2010.
  22. Sein, K. Millal saab ostja müügieseme puuduste tõttu lepingust taganeda? Kommentaar Riigikohtu otsustele tsiviilasjades 3-2-1-11-01, 3-2-1-80-10 ja 3-2-1-147-11. Juridica IX/2012.

23. The Woolard Review – A review of change and innovation in the unsecured credit market. Report to the FCA Board 2021. – <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (06.01.2023).
24. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1-207). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016.
25. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus II. Kasutuslepingud (§-d 271-421). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.
26. Weitere Regulierung des Konsumentenkredits. Der Vorschlag der Europäischen Kommission vom 30.6.2021 zur Überarbeitung der Verbraucherkreditrichtlinie (COM(2021) 347 final). Zeitschrift für Wirtschafts- und Bankrecht, Heft 49/2021, S. 2369.

Kasutatud õigusaktid

27. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ.
28. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/17/EL, 4. veebruar 2014, elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 EMPs kohaldatav tekst.
29. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/1925, 14. september 2022, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus) (EMPs kohaldatav tekst) PE/17/2022/REV/1.
30. Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehtede vormide kehtestamine. – RT I, 23.09.2015, 9.
31. Krediidiandjate ja –vahendajate seadus. – RT I, 03.06.2022, 18.
32. Krediidiasutuste seadus. – RT I, 01.03.2023, 49.
33. Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus. – RT I, 01.03.2023, 52.
34. Reklaamiseadus. – RT I, 27.02.2022, 5.
35. Tarbijakaitseseadus. – RT I, 01.04.2022, 7.
36. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 20.06.2022, 33.
37. Võlaõigusseadus. – RT I, 15.03.2022, 15.
38. Äriseadustik. – RT I, 30.11.2022, 7.

Kasutatud kohtupraktika

Euroopa Kohtu praktika

39. EKo C-449/13, *CA Consumer Finance SA versus Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, sünninimi Savary, Florian Bonato*, ECLI:EU:C:2014:2464.
40. EKo, C-383/18, *Lexitor Sp. z o.o versus Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. Franciszka Stefczyka, Santander Consumer Bank S.A., mBank S.A.*, ECLI:EU:C:2019:702.

Eesti kohtupraktika

41. RKTko 2-14-21710.
42. RKTko 3-2-1-105-15.
43. RKTko 3-2-1-1-07.
44. RKTko 3-2-1-11-10.
45. RKTko 3-2-1-120-08.
46. RKTko 3-2-1-136-12.
47. RKTko 3-2-1-138-10.
48. RKTko 3-2-1-169-13.
49. RKTko 3-2-1-170-13.
50. RKTko 3-2-1-186-13.
51. RKTko 3-2-1-190-13.
52. RKTko 3-2-1-25-16.
53. RKTko 3-2-1-29-06.
54. RKTko 3-2-1-29-17.
55. RKTko 3-2-1-39-17.
56. RKTko 3-2-1-60-11.
57. RKTko 3-2-1-89-06.

Muud allikad

58. 04.03.2022 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta“ (COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)).

59. Arvamuse esitamine uue tarbijakrediidi direktiivi ettepaneku kohta. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, 2021. – https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2021-09/31%2008%202021%20Uus%20tarbijakrediidi%20direktiiv_0.pdf (05.12.2022)
60. AS Creditinfo Eesti. Hinnakirjad. – https://www.e-krediidiinfo.ee/hinnakiri?_ga=2.201270830.1846424860.1672823703-1482270334.1660806192 (04.01.2023).
61. Backman, M., Caporal, J. Study: Buy Now, Pay Later Services Grow in Popularity. The Ascent, 2022. – <https://www.fool.com/the-ascent/research/buy-now-pay-later-statistics/> (01.04.2023).
62. Banking Union - annual report 2019. European Parliament resolution of 19 June 2020 on Banking Union – annual report 2019 (2019/2130(INI)). European Parliament. – https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0165_EN.pdf (11.01.2023).
63. Buy now pay later: An industry update. Report 672. ASIC – Australian Securities & Investments Commission 2020. – <https://download.asic.gov.au/media/5852803/rep672-published-16-november-2020-2.pdf> (05.01.2023).
64. Divisenko, N. Buy now, pay later: the role of EU regulation in shaping the ‘new normal’. EUIdeas 2020. – <https://euideas.eui.eu/2020/12/17/buy-now-pay-later-the-role-of-eu-regulation-in-shaping-the-new-normal/> (09.10.2022)
65. Ekspertid selgitavad, miks ja kuidas kontrollitakse laenu andes inimeste sissetulekuid ja väljaminekuid. Ärileht 07.02.2023. – <https://arileht.delfi.ee/artikkel/120139824/ekspertid-selgitavad-miks-ja-kuidas-kontrollitakse-laenu-andes-inimeste-sissetulekuid-ja-valjaminekuid> (09.02.2023).
66. ESTO. Kaupmeestele: Paku oma klientidele paindlikke makselahendusi. – <https://esto.eu/ee/business?lang=et> (05.01.2023).
67. ESTO. Osta kohe, maksa, nagu sulle meeldib. – <https://esto.eu/ee?lang=et> (02.01.2023).
68. Euroopa Komisjoni 30. juuni 2021 KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE. *Lisatud dokumendile*: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta.
69. European Commission 30.6.2021 COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT REPORT Accompanying the Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on consumer credits.
70. FCA warns Buy Now Pay Later firms about misleading adverts. Financial Conduct Authority, 2022. – <https://www.fca.org.uk/news/press-releases/fca-warns-buy-now-pay-later-firms-about-misleading-adverts> (02.04.2023).

71. Finantsteenuse osutaja meespea tarbijaga finantsteenuse lepingute sõlmimisel. TTJA. – <https://ttja.ee/ariklient/tarbija-teemad/finantsteenused> (23.03.2023).
72. Guidance on advertising delayed payment services. Advertising Guidance (broadcast and non-broadcast). The Committee of Advertising Practice (CAP). – <https://www.asa.org.uk/static/dcb7c4f7-82f8-458b-98a4ef02d298f470/Guidance-on-advertising-delayed-payment-services.pdf> (03.01.2023).
73. Inbank. Tingimused, Indivy makseviisid. – <https://www.inbank.ee/tingimused> (02.01.2023).
74. Kas Sinu ettevõtte pakub tarbijale võimalust maksta kauba või teenuse eest hiljem, küsimata selle eest intressi või muud lisatasu? Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, 05.05.2022. – <https://www.koda.ee/et/meie-moju/hetkel-kasil/kas-sinu-ettevote-pakub-tarbijale-voimalust-maksta-kauba-voi-teenuse-hiljem> (09.03.2023).
75. Komisjoni 30. juuni 2021 ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta, ettepaneku põhjused ja eesmärgid.
76. Krediidiandjate ja –vahendajate seadus 795 SE. Seletuskiri krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu juurde.
77. Krediitkaart. Minuraha. – <https://www.minuraha.ee/index.php/et/pangandus/laenud/krediitkaart> (24.04.2023).
78. Maksuandmete tõend. Maksu- ja Tolliamet. – <https://www.emta.ee/eraklient/e-teenused-maksutarkus/registrid-paringud/toendite-taotlemine> (03.04.2023).
79. Miks küsib Eesti Energia elektriarve ajatamise eest viivist? Postimees, 2022. – <https://www.postimees.ee/7425132/miks-kusib-est-energia-elektriarve-ajatamise-est-viivist> (15.04.2023).
80. Miks usaldab üle 500 e-poe ja kaupluse Eestis just ESTO makselahendusi? Äripäev 20.04.2021. – <https://www.aripaev.ee/sisuturundus/2021/04/20/miks-usaldab-ule-500-e-poe-ja-kaupluse-estis-just-esto-makselahendusi> (02.01.2023).
81. Monefit Split. – <https://www.monefit.ee/split> (02.01.2023).
82. Nõukogu 2. Juuni 2022 Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta. Üldine lähenemisviis – Eesti ja Leedu ühisavaldus.
83. Nõukogu 7. juuni 2022 ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV tarbijakrediidi kohta. – üldine lähenemisviis.
84. Parlamendi 25. augusti 2022 RAPORT ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta. EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU

RESOLUTSIOONI PROJEKT ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta.

- Partnerkaart. Partner Kuukaardi tingimused. – <https://www.partnerkaart.ee/et/tingimused/#partnerprogrammi-tingimused> (02.01.2023).
85. Partnerkaart. Partner Kuukaart. – <https://www.partnerkaart.ee/et/partner-kuukaart/> (02.01.2023).
86. Placet Group. Placet Pay. – <https://placetgroup.com/modules> (02.01.2023).
87. Regulation of Buy-Now Pay Later. Consultation on draft legislation. HM Treasury, 2023. – https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136257/BNPL_consultation_on_draft_legislation.pdf (28.03.2023).
88. Regulation of Buy-Now Pay-Later. Consultation. HM Treasury 2021. – <https://www.gov.uk/government/consultations/regulation-of-buy-now-pay-later-consultation> (28.03.2023).
89. Regulation of Buy-Now Pay-Later. Response to consultation. HM Treasury 2022. – https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1083547/BNPL_consultation_response_Formatted_.pdf (09.01.2023).
90. Regulation of Buy-Now-Pay-Later set to protect millions of people. HM Treasury 20.06.2022. – <https://www.gov.uk/government/news/regulation-of-buy-now-pay-later-set-to-protect-millions-of-people> (03.01.2023).
91. Schulz, M. 42% of Buy Now, Pay Later Users Have Made a Late Payment. Lendingtree, 2022. – <https://www.lendingtree.com/personal/bnpl-survey/> (02.04.2023).
92. SMS-raha. Eelised. – <https://smsraha.ee/eelised> (05.02.2023).
93. Sportland – https://sportland.ee/product/k2_m_fit_90_boa_30g0815 (16.04.2023).
94. Sportland. ESTO järelmaks. – <https://sportland.ee/jarelmaks-esto> (21.01.2023).
95. Stellungnahme zum Vorschlag für eine EU-Richtlinie über Verbraucherkredite (COM (2021) 347 final). Handerverband Deutschland 2021. – https://einzelhandel.de/index.php?option=com_attachments&task=download&id=10602,%203 (12.01.2023).
96. TKM Group. Grupist. – <https://www.tkmgroup.ee/grupist/ettevotted/> (02.01.2023).
97. Valge Klaar. ESTO järelmaks. – <https://www.valgeklaar.ee/esto-jarelmaks> (21.01.2023).
98. What's new in Apple Pay? – <https://developer.apple.com/apple-pay/whats-new/> (04.01.2023).
99. Võla võim: Süsteemi mängukannid. Karjuvalt erinevad kohtuotsused röövivad võlglastelt igal aastal sadu tuhandeid eurosid. Eesti Päevaleht 18.09.2022. –

<https://epl.delfi.ee/artikkel/120068710/vola-voim-susteemi-mangukannid-karjuvalt-erinevad-kohtuotsused-roovivad-volglastelt-igal-aastal-sadu-tuhandeid-eurosid> (28.01.2023).

100. Võlasuhete intressimäär. Võlaõigusseaduse § 94 lõike 1 kohaselt ja Euroopa Keskpanga põhirefinantseerimisoperatsioonidele kohaldatava intressimäära alusel avaldatud intressimäärad. – <https://www.eestipank.ee/volasuhete-intressimaar> (29.01.2023).
101. Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 761 SE. Seletuskiri.
102. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetoetuste ja õppelaenuseaduse muutmise seadus 786 SE. Seletuskiri.